

A Szentek élete

– május hónap –

Tartalomjegyzék

Május 1.	3
SZENT WALBURGA APÁCA	3
Május 2.	3
ALEXANDRIAI SZENT ATANÁZ.....	3
PIEROZZI SZENT ANTONIN domonkos érsek.....	7
Május 3.	8
SZENT FÜLÖP és SZENT JAKAB APOSTOLOK.....	8
Május 4.	10
BOLDOG MOYĚ JÁNOS-MÁRTON misszionárius	10
SZENT FLÓRIÁN.....	12
Május 5.	13
HILDESHEIMI SZENT GOTTHÁRD püspök	13
Május 7.	14
BOLDOG GIZELLA.....	14
Május 10.	16
AVILAI SZENT JÁNOS pap.....	16
Május 11.	18
DI GIROLAMO SZENT FERENC jezsuita, pap	18
LACONI SZENT IGNÁC kapucinus testvér	19
Május 12.	20
SZENT NEREUS és SZENT ACHILLEUS.....	20
SZENT PONGRÁC	21
Május 13.	22
FOURNET SZENT ANDRÁS-HUBERT	22
HALLGATAG SZENT JÁNOS püspök, remete	23
Május 14.	25
IDŐSEBB SZENT PAKHOMIOSZ szerzetes	25
Május 16.	27
NEPOMUKI SZENT JÁNOS	27
Május 18.	29
CANTALICEI SZENT FÉLIX kapucinus testvér	29
SZENT I. JÁNOS PÁPA.....	31
Május 19.	32
SZENT DUNSTAN püspök.....	32
SZENT V. CELESZTIN pápa.....	34

Május 20.	36
SZIÉNAI SZENT BERNARDIN	36
Május 22.	38
CASCIAI SZENT RITA.....	38
VEDRUNAI SZENT JOAKIMA özvegy, rendalapító.....	39
Május 25.	41
SZENT VII. GERGELY PÁPA	41
BARAT SZENT MAGDOLNA-ZSÓFIA rendalapító, apáca	44
PAZZI SZENT MÁRIA MAGDOLNA.....	46
SZENT BÉDA VENERABILIS	49
Május 26.	51
NÉRI SZENT FÜLÖP	51
Május 27.	55
CANTERBURY SZENT ÁGOSTON	55
Május 30.	57
SZENT III. FERDINÁND király.....	57
SZENT JOHANNA -- JEANNE D'ARC.....	58

Május 1.

SZENT WALBURGA APÁCA

Május 1.

*Anglia, 710 körül. +Heidenheim, 779. február 25.

Az angolszász egyháznak abból a nemzedékéből való, mely szent vágyat érzett arra, hogy misszionáriusként jöjjön a kontinensre. Családja is több szentet adott az egyháznak: Szent Willibald és Szent Wunibald (lásd: 345. o.) a bátyjai, Szent Bonifác (lásd: A szentek élete 247. o.) a nagybátyja, Szent Lioba (lásd: 519. o.) és Szent Tekla a nagynénjei voltak.

Kicsi korától a winburni bencés apácák nevelték. Bár királyi családból származott, apáca akart lenni. Erre akkor nyílt lehetősége, amikor apja, Richard király római zarándokútja során meghalt. Alig tett fogadalmat, amikor megérkezett Szent Bonifác kérése a winburni apátnőhöz, Tattához, hogy küldjön apácákat a missziós munka támogatására. Tatta kiválasztotta Liobát, Teklát és Walburgát, s útnak indította őket Bonifáchoz.

A kis csapat Bischofsheimben telepedett meg, s 748-ban Lioba vezetésével kolostori életet kezdett. Nem sokkal később Tekla a kitzingeni kolostor apátnője lett. Walburga hamarosan misztikus magasságokba emelkedett a szemlélődésben. Ugyanakkor az irgalmas szeretet gyakorlása közben csodatévőnek mutatkozott.

Közben két bátyja Bonifác munkatársa lett, aki Willibaldot az eichstätti püspökség, Wunibaldot a heidenheimi kolostor élére állította. Heidenheimben a leányok nevelésére is alapítottak kolostort, s azt Walburgára bízta. 761-ben Wunibald meghalt, s ekkor a férfikolostor irányítását is Walburga vette át. Mint előljáró elsősorban példájával vezetett. Tükör akart lenni, melyben a szerzetesek eszményi példát láthatnak. A gondviselésbe vetett bizalma ínség idején sok csodat tett.

Ereklyéit 871-ben Eichstättbe vitték át, s a Szent Kereszt templomban helyezték el. A templomot akkor Szent Walburgának szentelték. Sírjának kőlapjai közül immár több mint ezer esztendeje az úgynevezett Szent Walburga-olaj szivárog, melyet az apácák összegyűjtenek és kis üvegekben szétosztanak. Az olajnak csodatévő ereje van. Megfigyelték, hogy járványos betegségek idején bővebben csorog, ha ellenben az őrzésével megbízott kolostorban bajok vannak, szinte egészen elapad.

Szent Walburga ereklyéinek átvitele után, 893-ban kezdődött meg széles körű, nyilvános tisztelete. Fő ünnepe halálának napja, február 25, de ünneplik május elsején (szentté avatása) és szeptember 24-én (ereklyéinek átvitele) is.

Május 2.

ALEXANDRIAI SZENT ATANÁZ

Május 2.

*Alexandria, 295 körül +Alexandria, 373. május 2.

Atanáz 295 körül Alexandriában született keresztény szülőktől. Gyermekként még megélte Diocletianus borzalmas keresztényüldözését. Ez adta jellemének azt a hajthatatlanságot és szilárdságot, amelyet később ellenfelei föl szoktak hánytorgatni.

Semmi közelebbit sem tudunk kiképzéséről, tanítóiról és tanulmányairól. Nazianzi Szent Gergely írja: „Csak kevés időt fordított tanulmányokra, de éppen eleget ahhoz, hogy ne legyen tudatlan.” Atanáz maga beszél arról, hogy tanítói közül néhányan az üldözés áldozatai lettek; tehát keresztényeknek kellett lenniök.

Diákonusként elkísérte püspökét, Sándort a niceai zsinatra, az Egyház első egyetemes zsinatára, és látta az igaz hit győzelmét Arius tanítása fölött. Lehetséges, hogy a kulisszák mögött szerepe volt a zsinaton fölmerült kérdések megoldásában. Mindenképpen Nicea emberének számított, aki

egyértelműen azonosította magát az igaz hit ügyével. Ez azután a konfliktusok bonyolódásához és kiéleződéséhez járult hozzá.

328-ban meghalt Sándor püspök, és nem hagyott kétséget afelől, hogy Atanázt szeretné utódjául. Megválasztása nem történt ellenállás nélkül. Ifjúsága, jelleme, az ariánusokkal vívott harcban tanúsított nyílt állásfoglalása -- mindez nem volt jó előjel. Egész további életében, negyvenöt éven át neki kellett vezetnie ezt a harcot. Kezdetben a világi felsőbbség támogatásával, amikor azonban az elárulta az igaz hitet, annak ellenére. Még az ötszörös száműzetés sem tudta megtörni erejét és megingatni ellenállását.

Az új püspök azzal kezdte működését, hogy a niceai hitet megszilárdította hívei szívében. Végiglátogatta egész egyházmegyéjét. Ezt az alkalmat használta föl, hogy találkozzék Pakhomiosszal, a koinobita szerzetesség atyjával. Pakhomiosz rendkívüli módon becsülte Atanázt, és „a Krisztusba vetett igaz hit atyjának” nevezte.

A harc 330-ban kezdődött. A püspök először keményen összetűzött Meletiosz követőivel, akik szakadást okoztak Alexandriában és környékén. Nem nagy szeretettel bánt velük. Egész életében nehéz feladat volt számára, hogy különbséget tegyen az emberek és az általuk képviselt vélemények között. Valamivel később Konstantin császár -- központosító törekvései szellemében -- fontosnak tartotta, hogy a pártok kibéküljenek. Kész volt Ariust újra kegyébe fogadni, ha új hitvallást tesz. Császári leirattal úgy rendelkezett, hogy Ariusnak újra meg kell engedni hivatali tevékenysége folytatását. Atanázt ezt kereken visszautasította. A császárnak küldött válaszlevelében így foglalt állást: „Nem lehetséges újra fölvenni az Egyházba olyan embereket, akik ellene mondanak az igazságnak, tévmitést terjesztenek, és akikre az egyetemes zsinat kimondta a kiközösítést.” Ezután Alexandriában újra kezdődtek az áskálódások Atanázt ellen, méghozzá olyan mértékben, hogy a püspök jobbnak látta, ha elhagyja a várost, és eltűnik egy felső-egyiptomi kolostorban.

335-ben a császár Jeruzsálemben zárandokolt. Atanázt püspök ellenfelei ezt az alkalmat fölhasználták, hogy összehozzanak egy zsinatot Tíruszban, abban a városban, melyet a császár érintett útja során. Az volt a céljuk, hogy fölszámolják a nézeteltéréseket. Alexandria püspökét fölszólították, hogy jelenjen meg a zsinat színe előtt. Atanázt kelleetlenül indult el, és közel ötven egyiptomi püspököt vitt magával. Ezeket azonban meg sem hallgatták, mivel nem voltak meghíva. A helyzet komoly volt, mert a jelenlevő püspökök jó része nem szívelhette Atanázt. Hatalmaskodó és törvényellenes intézkedésekkel vádolták. Amikor fölismerte a dolgok kedvezőtlen állását, elmenekült, még mielőtt letételét kimondták volna.

A rettenthetetlen püspök később Konstantinápolyban bukkant föl, meglepve a császárt a főváros egyik utcáján. Megmagyarázta helyzetét, mire Konstantin hívatta a tíruszi zsinaton részt vett püspököket. Ezek azonban nemcsak megismételték vádjait, hanem most már azzal is vádolták Atanázt, hogy -- a létfontosságú szállítások leállítatásával fenyegetőzván -- beleavatkozik az egyiptomi gabona fölvásárlásába és kivitelébe. A császár emlékezett más hasonló esetekre is, földühödött, és az alexandriai püspököt Trierbe küldte. Atanázt öt száműzetése közül ez volt az első.

Atanázt egy kicsit több hajlékonysággal alapelvei fölállozása nélkül hozzájárulhatott volna a helyzet enyhüléséhez. Így azonban maga adott ellenfelei kezébe bizonyítékokat, amelyekkel nyakas bajkeverőnek tüntethették föl őt a császár szemében, aki addig jóindulattal viseltetett irányában. Később Atanázt is békésebb természetű lett. Ekkor azonban a fiatal püspök még vad elszántsággal vetette magát a harcba.

A püspök távolléte alatt Alexandria zűrzavaros időkben élt át. A híres remete, Antal közbenjárt érte a császárnál. Ez azonban azt válaszolta neki, nem hiszi, hogy egy olyan nagy gyülekezet, mint a tíruszi, tévedhetne abban, hogy Atanázt „elbizakodott, kevély és összeférhetetlen ember”. Így a püspöknek Konstantin haláláig (337) kellett várnia, hogy visszatérhessen püspöki városába.

Nagy balszerencséjére az új császár jóindulatúnak és kegyesnek mutatkozott az arianizmussal szemben. Így egy Antiochiában tartott zsinat (339) ismét letette Atanázt, aki I. Gyula pápához menekült Rómába. Miután a pápa rehabilitálta, itáliai tartózkodását arra használta föl, hogy ott is harcoljon az igaz hitért. Csak 346-ban térhetett haza püspöki városába. Diadalmenettel fogadták, és

hitvallóként ünnepelték. Ezúttal tíz évig maradhatott Alexandriában. Ezek voltak püspökségének legszebb és legtermékenyebb esztendei.

Atanáz megújította egyházmegyéjében Nicea szellemét. A keresztény élet elmélyítésén munkálkodott, és testvéri jó viszonyban volt a szerzetesekkel. Emellett Etiópia és Arábia térítésén fáradozott. E viszonylag nyugodt időszakban írta legjelentősebb műveit.

356-ban azonban ismét menekülnie kellett. Az ariánusok megnyerték ügyüknek Constantius császárt, aki eljárást kezdett Atanáz ellen. Ekkor az egyiptomi remeték közt talált menedéket. Julianus császár uralkodásának kezdetén térhetett haza. Közben a helyébe ültetett György püspököt az alexandriai nép megölte.

Nemsokára Julianus alatt is száműzetésbe küldték (362--363). Ez alkalommal közelebről megismerkedett a szerzetesség szellemével és intézményével. Találkozott Antallal, a remeték atyjával. Megírta életrajzát, azzal a céllal, hogy példaképül szolgáljon a vallásos és keresztény életre. Atanáz megértette annak a vallásos életnek a lelkületét, amely egész Egyiptomot magával ragadta és az üldözések korának vallásos benső világát átültette a puszták magányába. Szerzetesi cellájából vigyázott egyházmegyéjére, megőrizte a niceai hitet, és „Egyiptom láthatatlan pátriárkája” maradt.

Valens császár uralkodásának idején, 366-ban Atanáz újabb négyhónapos -- de immár utolsó -- száműzetésbe kényszerült. Ekkor szülei síremlékében húzódott meg. Ezután véglegesen hazatérhetett városába, és békében kormányozhatta egyházmegyéjét, amely haláláig hú maradt hozzá. Püspökségének 46 évéből húszat száműzetésben töltött. Amikor ez a rettenthetetlen harcos meghalt, az igaz hit még nem mindenütt élt, néhány év múlva azonban az új császár, Teodosius a niceai hitet minden alattvalójának kötelezővé tette.

Ez lett a megkoronázása annak a harcnak, amelyet a nagy püspök tevékenységével és írásaival vezetett.

Kortársai csodálták tetteinek szilárdságáért és határozottságáért. Tevékenységében sem visszavágások, sem balsikerek nem tudták meggátolni. Ezért Atanáz a történelem „az Egyház oszlopaként” ünnepelte. Nagy érdeme, hogy fölismerte a konstantini béke jelentőségét és következményeit. De teljes egészében fölismerte azokat a veszélyeket is, amelyeket az államvallás a lélek szabadsága és a vallás számára magában rejt. A császárral és a politikáló teológusokkal szemben védelmezte azt a szilárd vallási alapvetést, amelyet Niceában meghirdettek. És harcolt azért, hogy az Egyház hú maradjon sajátos küldetéséhez, az evangélium hirdetéséhez.

Nehéz dolog ma igazságos ítéletet alkotni Atanázról és koráról. Epifanius ezt mondta Atanázról: „Rábeszél, intett, erőszakot alkalmazott. Ha megtámadták, védekezett. Ha ő volt az erősebb, ellenfele nehéz órákat élt át. A félelmet nem ismerőknek az a gyengéjük, hogy nem tudják erejüket fölmérni, és ezért olykor elvétik a helyes mértéket. Atanázból hiányzott a szelídség és a gyöngédség. Az állandó harctól harciassá vált. Azáltal, hogy mindig újra megtámadták, hajlamos lett a maga védelmére. Mivel állandóan ütésekert kapott, végül maga is ütésekert osztogatott, mégpedig keményeket.”

Alexandria püspöke gyakran állt egyedül az ariánusokkal szemben. Nem biztos tehát, hogy meg lehet róni azért, hogy azonosította magát az igaz hittel, azaz amikor az „elveit” támadták, úgy érezte, őt magát támadják. Igazának szilárd tudatában minden eszközt megragadott, hogy a győzelmet megszerezze. Nagy jártassággal vezette a csatát, és közben megkérdőjelezhető eszközöket is alkalmazott. Julianus ármánykodással is vádolta. Meg kell hagynunk, hogy meglehetősen kellemetlen alattvalója volt a császárnak.

Ez a kemény harcos közel állt népéhez. Nem volt arisztokrata, mint Vazul. Tribunus volt és tipikus püspök. A legvégsőig elment lelkipásztori feladatának teljesítésében és hívei testi-lelki gyarapodásának előmozdításában. Számára a hit nem művelt körök és csoportok számára fönntartott terület volt, hanem a nép ügye. Értelmi finomságokhoz nem volt érzéke. Teológiája nem elmélet volt, hanem a tan szilárdsága, inkább állítás, mint fontolgatás. Az ékesszólást a cselekvés egyik formájának tartotta.

Alexandria püspöke nagy gondot fordított rá, hogy népével megkedveltesse az aszkézist és a szüzességet. Az ariánusok történetében elmondja, hogyan „maradtak Krisztus kedvéért szüzek olyan nők, akik házasságra készültek, hogyan választották a szerzetesi életet a példán fellelkesült ifjak, hogyan vették rá egymást apák és gyermekek az aszkézis gyakorlására. Az özvegyeket és az árvákat, akiknek korábban nem volt élelmük és ruhájuk, fölruházta és élélmezte a nép tevékeny szeretete.”

Atanáz ellentétes érzéseket váltott ki környezetében: csodálatot és barátságot az egyik oldalról, ellenkezést és elutasítást a másíkról. A nép és a szerzetesség megértette, hogy az ő oldalán áll az igazság és szavai igazak. Nem személyiségének varázsával hatott, hanem szenvedélyével. Meggyőzőtt, mert bizalmat tudott kelteni: ez volt ellenállhatatlan ékesszólásának a titka.

Hatalmával kímélet nélkül élt, energikus volt az erőszakosságig. Viharos férfiaságával az Isten országát védelmezte. Nem elégedett meg azzal, hogy keményen, de nagylelkűen harcoljon az igaz hitért. Önmagát egybeolvasztotta Isten ügyével, olyannyira, hogy érte mindent fölálldozott, mindent elszenvedett. A megpróbáltatások viszont megtisztították és megtanították csendben túrni. Atanáz az életével fizetett hibáiért: egész élete egyetlen hitvallás volt.

373. május 2-án halt meg Alexandriában. A római naptárba 1550-ben vették föl ünnepeét.

Erről a nagy egyháztanítóról, a katolikus hit hajthatatlan védelmezőjéről saját művei és kortársainak elbeszélései adnak eleven képet. Már életében ezt ajánlja szerzeteseinek egy Kozmasz nevű kolostorfőnök: „Ha hozzájutsz Atanáz valamelyik könyvéhez, és nincsen papírod, akkor másold le a ruhádra!” Nazianzi Szent Gergely pedig így jellemzi emlékbeszédében az alexandriai püspököt: „Azoknak, akik ütötték, olyan volt, mint a gyémánt, az elszakadtak számára azonban mint a mágnes, amelynek titkos ereje magához rántja a kemény vasat.” Illusztrálja most néhány epizód e „halhatatlan” (nevének ez a jelentése) ember életét:

356 tele volt. Császári jegyzők érkeztek Alexandriába, hogy a püspököt csellel csalják ki a városból. Nyomukban jött Szürian hadseregparancsnok csapatokkal, hogy erőszakkal támogassa őket. Mivel az utcákon tartani kellett a császár elleni népharag kitörésétől, Szürian óvintézkedéseket tett. Eljött február 8-a éjszakája.

Atanáz a vigíliát ünnepelte a Szent Tamás-templomban. Akkor hirtelen megjelent Szürian a csapatával. Kivont karddal nyomultak előre, elreteszelték az ajtókat, és az imádkozó tömegre rontottak. A püspök tudta, hogy egy kapitány sem hagyja el süllyedő hajóját, amíg mindenkit meg nem mentenek. Nyugodtan elkezdte a diákonussal a 136. zsoltárt, amelyre a tömegnek ezt kellett válaszolnia: „Mert az Ő irgalma örökkévaló!” Azután megparancsolta, hogy mindenki menjen haza. Már az oltár előterébe is benyomultak a katonák, amikor néhány pap megragadta főpásztorát és kimentette onnan. Csak az erőszak és többszörös szőszegés tudta eltávolítani püspöki városából a rettenthetetlen jó pásztort. Atanáz merész szavakkal harcolt korának hatalmasságai ellen. Akkor sem ismert félelmet, amikor száműzetésben volt. Suttogva adták tovább az oázisokban: „Heródesnek nevezte a császárt!” Máskor a száműzött püspök egyik könyve járt körben a sivatag kolostoraiban: azoknak szólt, „akik bárhol szerzetesi életet ilnek, akik a hitben erősen, Krisztusban megszentelődve azt mondják: Íme, mi mindent elhagytunk és követtünk téged”. Az egyik szerzetes ruhájának redőibe rejtve vitte a könyvet testvérének cellájához, ezzel a megjegyzéssel: „Hamarosan küldd vissza, ne add oda senki emberfiának. Olvasd, olvasd el többször is, de ne másold le; nem a jövőnek való.” Az ariánusok története szerzetesek számára készült, megmutatván, miféle lelkiületű emberek azok, akik a püspöküket elűzik. Főműve, a Három beszéd az ariánusok ellen szintén kézről kézre járt. Ezek a beszédek nem nyugodt értekezések, hanem szenvedélyes hitvallások, amelyeknek az a feladata, hogy lángot lobbantsanak a szívekben, és így győzelemre vigyék az igaz hit ügyét.

Julianus császár fölismerte, hogy amikor egy-egy püspöknek megkegyelmezett, megerősítette az Egyház egységét, és nem sikerült szétzúznia a kereszténységet, amint remélte. Akkor pribékeket küldött Atanáz ellen, hogy megöljék, s a püspöknek ismét mentenie kellett az életét. Kis vitorlás hajón menekült a Níluson fölfelé, amikor a távolban egy római gálya tűnt föl mögöttük. A püspök kísérői megrémültek és azt gondolták, hogy elvesztek. Atanáz azonban gyors elhatározással parancsot adott, hogy forduljanak meg, és vitorlássanak lefelé a folyón. Hamarosan elhaladtak a

római gálya mellett. A rómaiak természetesen azt gondolták, hogy a pátriárka az ellenkező irányba menekül. Átkiáltottak a vitorláhajóra: „Hé! Nem láttátok Atanáz?” Maga a pátriárka válaszolt: „Dehogynem, láttuk!” „Messze van innét?” „Nincs. Itt van egész közel!” -- válaszolta a száműzött az igazságnak megfelelően. „Csak evezetek gyorsan!” Azok újból gyors ütemben evezni kezdtek, s a gálya hamarosan eltűnt a távolban. Atanáz akkor irányt változtatva ismét a sivatag felé hajózott.

Később ismét visszatérhetett püspöki városába, néhány év múlva azonban újból elűzték. Akkor történt a következő eset: Egy fiatal diákonus sietett végig a sötét éjszakában a város utcáin a temető felé, kezében halvány lámpa világított. Sokáig ment még a sírok között, azután egy magas síremlék előtt megállt, és leereszkedett a kibontott kriptába. A föld alatti teret csak halványan világította meg egy olajmécses. Szegényes bútorzat között ott ült Alexandria püspöke. Amikor a diákonus belépett, fölnézett asztaláról. Föllélegezve tette le kezéből a tollat, és fölemelte a lapot, amelyre éppen írt: „Fogd és vidd el testvéreinkhez. Készítsenek róla sok másolatot, és terjesszék mindenfelé a városban. Ez az én hitvallásom, mindnyájunk közös hite a niceai atyák "tanítása szerint."

A diákonus úgy vette kezébe a papiruszlapot, mint valami drága szent ereklyét. Megfordult, hogy induljon. A pátriárka az ajtónál még megállította, és azt mondta: „Nos, fiam, úgy jön ez a hitvallás, mint egy üzenet a sírból. Mivel a húsvéti öröm a sírból emelkedett ki, úgy kell lennie, hogy Krisztus igazsága újra meg újra a sírokból jöjjön elő. Így van ez ma, így volt a katakombák idejében. Sírjainkból ered az élet. És ez a hitvallás, amelyet kezedben tartasz, élni fog, és életet ad akkor is, amikor már csak a neve lesz meg az ariánusoknak, akik most azt gondolják, hogy övük a földkerekség."

Mindenható, örökkévaló Isten, ki Szent Atanáz püspököt arra választottad, hogy a Fiad istenségéről szóló tanítás kiváló védelmezője legyen, kérünk, engedd, hogy tanításának és pártfogásának örvendezve egyre jobban megismerjünk, s mert ismerünk, egyre tüzebben szeressünk Téged!

PIEROZZI SZENT ANTONIN domonkos érsek

Május 2.

*Firenze, 1389. március vége +Montugli, Firenze mellett, 1459. május 2.

Firenze volt a 14. században Itáliának gazdaságilag legjobb helyzetben levő városa. Már régóta élénk kiviteli kereskedelmet folytatott gyapjúval és selyemmel, nemesfémekkel és fegyverekkel, cserébe pedig prémeket, gyapjút, valamint kelméket hozott be Itáliába. A firenzei piac az egész világon uralkodott, s még Genovát és Velencét is háttérbe szorította. Kereskedelmével karöltve bámulatosan fellendült a bankok kialakulása. Sok más mellett voltak itt bankházai a Badiknak, Peruzziaknak, mindenkit megelőzve azonban a Medicieknek, akik szerencsés spekulációikkal lassanként mindenkit túlszárnyaltak. A firenzei új piacon több mint hetven pénzváltóhelyiséget tartottak fenn, saját gályáik voltak, arany- és ezüstneműt, damasztot és finom gyapjúanyagot készítő üzemeikben pedig csupán ők maguk több mint harmincezer embert foglalkoztattak. Ezzel a gazdasági felemeléssel azonban megkezdődött az osztályeltolódás is, egyre nagyobb számban voltak bérmunkások, akiket a gazdasági élet minden akadozása súlyosan érintett. Mivel a szegénykérdés személyes-vallási megoldása már nem volt elegendő, a szegénység szociális kérdéssé vált. A nyilvános gondoskodás egymagában nem segíthetett a bajokon; az új helyzet problémáját alapján kellett megragadni és megoldani.

Firenze volt akkoriban egyúttal minden új világnézet központja is, amelyeket szokás szerint reneszánszként jelölünk meg. Ez az életfelfogás meghozta a maga rossz kinövéseit is; a Mediciek gátlástalan zsarnokságát, a véres pártviszályokat, a szégyentelen uzsorát, a sokféle játékszenvedélyt, az erkölcsi züllöttséget és a teljes ziláltságot. Ezért az életeszményért való lelkesedés mámora a legszélesebb világi és egyházi köröket is magával ragadta.

Antonio Pierozzi, aki egy firenzei jegyző fia volt, rendkívüli jogi érzéket örökölt, s úgy látszik, atyja be is vezette a jog világának rejtelseibe, mert 15 évesen kívülről tudta idézni Gratianus dekrétumainak bármelyikét. Termete azonban apró volt, ezért maradt rajta az Antalka, az Antonino név. Amikor 16 éves lett, jelentkezett a domonkos rendbe. Boldog Dominici János (lásd: A szentek élete, 847. o.) vette fel a Santa Maria Novella konventba, és a cortonai reformkolostorba[9] küldte, hogy ott kezdje

meg a noviciátust. 1406 szeptemberében Antonint néhány társával Fiesoléba rendelték egy új kolostorba, hogy kezdje meg rendi tanulmányait.

A nyugati egyházszakadás pártokra osztotta a híveket, a szerzeteseket és a papságot is. Antonint, hogy eltávolítsák az ellenpápa, V. Sándor felségterületéről, Dominici János Cortonába küldte, ahol 1413-ban pappá szentelték. A következő évtől haláláig előbb a rendben, majd az érseki székből elöljáró volt, mert felettesei és rendtársai, majd maga a pápa is meggyőződött józan tudásáról és bölcs életszentségéről.

1421-ben Fiesoléba helyezték, ahol a következő évben megválasztották priornak, s hamarosan a toszkán reformtestvérek általános helynöke, azaz számukra a rendfőnök helyettese lett. 1424-ben a nápolyi rendtartomány reformkolostorait látogatta végig, majd visszatért előző munkaköréhez Fiesoléba. 1428-29-ben a nápolyi Szent Péter vértanú, 1430-ban a római Santa Maria sopra Minerva konventben működött.

1432-ben visszatért szülővárosába és az Alpoktól délre fekvő reformkolostorok helynöke lett. 1439-ben ő irányította a firenzei San Marco kolostor megnagyobbítását. Láta, s talán irányította Boldog Fra Angelico festői munkáját a kolostorban, ahol 1443-ban megnyitotta Európa első nyilvános könyvtárát is. Mindezen elfoglaltságok csak a felszíne Antonin életének; belső magvát szerzetesi kötelességeinek teljesítése, az imádság, a tudományos munka és a lelkek gondozása jelentette. Prédikált, gyóntatott és nagyon sokat írt. Írásaiban ránk maradt a szent tudós tanítása, mely a rendben és a világban tapasztalt problémák erkölcsi megoldását adja. Figyelme azonban nem elvont, világtól idegen, hanem látja a nyomorultakat: a munkanélküli városi népet, elsősorban Firenze nyomorúságát. S mert észrevette, hogy az egyéni irgalmasság már nem elegendő a bajok orvoslására, szervezett formába akarta önteni a segélynyújtást. Ezért gazdag firenzei urakból megalapította a Szent Márton Jótevői nevű társaságot, melynek tagjai kötelezték magukat a szegények felkeresésére és megsegítésére.

Végrendeletében minden vagyonát a szegényekre hagyta, ám mire meghalt, annyira szétszította mindenét, hogy négy dukátot tett ki egész „vagyoná”. Egyszer megkérdezték tőle, hogyan tudja ennyi munka közben megőrizni derűjét és összeszedettségét. Így válaszolt: „A világnak semmiféle ügye vagy baja nem rabolhatja el belső békénket, ha a szívünkben mindig fenntartunk egy helyet, ahová mi magunk betérhetünk anélkül, hogy oda a világ lármája behatolhatna.”

Szent Antonin jelmondata így hangzott: „Csak egy igazi uralkodás van: Istennek szolgálni!” Egész élete istenszolgálat volt, s ebből magától értetődően adódott számára a felebarát szolgálata. Amikor hetvenéves korában meghalt, tudták a firenzeiek, hogy kit vesztettek benne. A város vidám ünnepeit, amelyeket éppen II. Pius pápa, az ismert humanista, Aeneas Silvius Piccolomini köszöntésére rendeztek, félbeszakították. Hat püspök vitte temetésekor koporsóját a San Marcóba, s maga a pápa is ott haladt a gyászmenetben. VI. Hadrián pápa 1523-ban avatta szentté. [9] A reneszánsz elvilágiasodása a kolostorokban is érezte hatását.

A domonkos rend tagjai sem voltak kivételek, ezért Boldog Capuai Rajmund, aki Sziénai Szent Katalin gyóntatója s 1380–1390 között általános rendfőnök volt, reformot indított el, mely az eredeti domonkos regula megtartását tűzte ki célul. A rendfőnök feljogosította a reformot vállaló testvéreket, hogy elkülönüljenek a többiektől, és kivette őket a tartományfőnök joghatósága alól. Az ilyen szellemű kolostorokat nevezték „reformkolostornak”.

Május 3.

SZENT FÜLÖP és SZENT JAKAB APOSTOLOK

Május 3.

Mint a többi apostol esetében, az evangéliumok és az Apostolok Cselekedetei csak szűkösen beszélnek Fülöpről és Jakabról is. Mind a négy apostolnévsor (Mk 3,18; Mt 10,3; Lk 6,14; ApCsel 1,13) megnevezi mindkettőjüket, Fülöpöt az ötödik, Jakabot, Alfeus fiát a kilencedik helyen.

Szent János evangéliuma szerint (1,44; 12,21) Fülöp a két apostoltestvérhez, Andráshoz és Péterhez hasonlóan a Galileai-tó mellől, Betszaidából származott. A meghívás elbeszélésén kívül Szent János még három alkalommal emlékezik meg róla: a kenyérszaporításnál (6,5 sk.), Jeruzsálemben, amikor a pogányok látni akarták Jézust (12,21), és az utolsó vacsora történetében (14,8).

Későbbi hagyomány szerint Fülöp három, prófétai tehetséggel megáldott lányával együtt a kisázsiai Hierapoliszban élt, ott is halt meg. Az Apostolok Cselekedeteinek elbeszélése szerint Pál Cézareában vendége volt Fülöp evangelizáló diákonusnak, akinek volt négy prófétáló leánya. Ha ez a hír megbízható, akkor Fülöp apostolt korán összetévesztették a hasonló nevű diákonussal. Az apostol egyébként a posztó és kalapkészítők védőszentje. Ereklýei Konstantinápolyon át Rómába kerültek. A Tizenkét apostol bazilikájában tisztelik.

Jakobot, Alfeus fiát az apostolok névsorán kívül sehol sem említi meg az Újszövetség. Kérdéses, hogy azonosítható-e a „kisebb Jakabbal”, akinek anyját Márk Jézus kereszthalálának tanúi között megnevezi (15,40). Az újabb katolikus szentírástudomány nincs meggyőződve arról, hogy azonos az Újszövetségben többször (Mk 6,3; ApCsel 1,14 stb.) említett Jakabbal, az „Úr testvérével”.

Ünnepnapjuk a római Tizenkét Apostol-templom fölszenteléséhez kapcsolódik. Ezt a templomot 570-ben, május 1-én szentelték föl, s ekkor ünnepelték a két apostolt, akinek ereklýei ide kerültek. Mivel 1955-ben május elseje Szent József ünnepnapja lett, a legközelebbi szabad napra, május 11-re helyezték ünnepüket. 1969-ben ugyanilyen megfontolásból május 3-ra kerültek.

Mivel a Biblia mindkét apostolról nagyon keveset mond, Jakabbal kapcsolatban pedig a végsőkig tartózkodó, vessen rájuk némi fényt a szűkszavú evangéliumi tudósítást kiegészítő elbeszélő képzelet.

Fülöp, ez a betszaidai halász jóságos és vidám ember volt. Akinek dolga akadt vele, jól érezte magát a közelében. Semmi sem tudta kizökkenteni nyugalmából. A legvadabb viharban is valami nótát fütyürészett. Szívesen tréfált az asszonyokkal, amikor halat vettek tőle. És amikor gyermekek lesték, hogyan foltozza hálóját, egész tengerészhistóriákat kerekített nekik.

Amikor az Úr követői sorába hívta, Fülöp lelkesen követte őt. Már az első napon azon volt, hogy toborozzon a nagy mesternek. A vonakodó Natánaelt kézen fogva vezette Krisztushoz: „Jöjj és lásd!” Az Úr őhöz fordult annak a napnak estéjén, amikor a hegyen a népnek beszélt. Valószínűleg Fülöp jóságos tekintetéből kiolvashatta csendes töprengését: hogyan lehetne jóltartani ezt a sokezeres hallgatóságot? „Fülöp, honnan vegyünk kenyeret, hogy ehessenek?” -- kérde az Úr. Fülöp rögtön válaszolt: „Kétszáz dénár árú kenyér sem elég ahhoz, hogy mindenkinek csak egy kevés is jusson!”

Jó Fülöp! Dénárral tudsz számolni, de nem Mestered mindenhatóságával és jóságával. Mélységes csodálkozás ragadta meg szívét, amikor tanúja lett a kenyérszaporításnak. Csendesen így fohászkozhatott magában: „Mindig másképpen kell számítanom. Úgy látszik, hogy az Úr esetében nem érvényes az egyszeregy.”

A szeretetreméltó Fülöpnek adják elő a görög ünnepi zarándokok szerény kérésüket: „Uram, szeretnénk Jézust látni.” Fülöp bizonytalan, hiszen a Jézust keresők nem zsidók. Először barátjával, Andrással együtt megfontolja a dolgot. Aztán együtt mennek Jézushoz. És ő örül a legjobban, hogy az Úr nem tagadta meg a kérését.

Nem könnyű az Urat igazán megismerni. Fülöpnek újból meg kellett ezt tapasztalnia, amikor azt kérte: „Uram, mutasd meg nekünk az Atyát, s az elég lesz nekünk.” Jézus ezt válaszolta: „Már oly régóta veletek vagyok, és nem ismered, Fülöp? Aki engem lát, az Atyát is látta!”

Jakab, aki hajójával ugyanazt a tavat járta, más volt: csendes, befelé forduló ember. Már ifjú korában letette a nazireus-fogadalmat, amely megtiltotta a bor és a hús élvezetét. Alfeus fia csöndesen, hallgatagon járt Krisztus kíséretében. A komoly férfinak gyakran különösnek tetszhetett Mestere. A szigorú vezeklőnek minden bizonnyal el kellett gondolkoznia, amikor az Úr a többiekkel együtt a kánai menyegzős házba vitte, s az ünneplőket jó néhány korsó borral meg is ajándékozta. De engedte magát vezetni, és az Úr a komoly férfi akaratát nagy feladatok felé tudta irányítani.

Mindezt természetesen a liturgiában ünnepelt Jakabról mondtuk. A liturgia ugyanis a hagyomány nyomán Alfeus fiát „ifjabb Jakabnak” nevezte, és tévesen az Úr (unoka)testvérével azonosította.

Jakab pedig, a szent a maga mennyei távlataival bizonyosan jóságosan mosolyog azon, hogy mi nem igazodunk el nevének sok viselője között, s az egyik szent cselekedeteit összetévesztjük a másikéval.

Istenünk, aki minden évben megadod nekünk Szent Fülöp és Szent Jakab apostol ünnepének örömét, kérünk, segíts, hogy Egyszülötted szenvedésében és feltámadásában részesülve eljussunk szent színed látására!

Május 4.

BOLDOG MOYË JÁNOS-MÁRTON misszionárius

Május 4.

*Cutting, 1730. január 27. +Trier, 1793. május 4.

A lotharingiai papnak és hithirdetőnek, a „Gondviselés nővérei” alapítójának életében szinte megfogható az isteni gondviselés. Francia hazájában és az idegen német földön, s még inkább a távoli Kínában eltöltött évek során egyik-másik munkáját siker koronázta, ő maga azonban végigszenvedte mindezek nehézségeit. Szentségének forrásait és mindazt, ami ezt az életet látszólagos sikertelenségei ellenére is nagyra és termékenyvé tette, csak írásainak nyilvánosságra hozatala és boldoggá avatási pere tárta fel.

Jean-Martin Moyë 1730. január 27-én született Cutting lotharingiai faluban, az akkori metzi (ma nancyi) egyházmegyében. Mélységesen vallásos és rendkívül kemény neveltetését a pont-í-moussoni és strasbourg-i jezsuita kollégiumban kapta; tanulmányait a metzi szemináriumban fejezte be. Itt szentelték pappá 1754. március 9-én, s ugyanitt lett káplán.

A buzgó lelkű papnak, aki a város különböző templomaiban és később vidéken is lelkipásztorkodott, nagy gondot okozott a vallási közömbösség. Különösen azoknak a fiataloknak a sorsa aggasztotta, akik sehonnan sem kapták meg a vallás alapigazságait. Végül abban látta a megoldást, hogy fogadalmakkal Istenhez kapcsolt, egyszerű tanítónőket küldött hozzájuk. Egyedül és jövedelem nélkül kellett élniük a távoli vidékeken, hogy oktassanak és tanítsák a katekizmust. 1762-ben küldte ki első nővéreit. Nem volt sem különleges viseletük, sem nevük. Moyë először „Szegény nővérek”-nek, majd „A gyermek Jézusról elnevezett leányok”-nak, a nép pedig a „Gondviselés nővérei”-nek nevezte őket, és az utóbbi néven váltak ismertté. Nővéreket egyedül küldeni el vidékre -- kortársai szemében alig elviselhető; túlzott követelménynek tűnt. Nem meglepő, hogy az első, bár sikerekben gazdag kísérletek után a püspök megtiltott minden további iskolaalapítást. Moyë alávetette magát a döntésnek, de a püspök hamarosan belátta, hogy mekkora értéket jelent az új alapítás. Az iskolanővérek első kongregációja az idők folyamán nagyot fejlődött. (Az 1954. évi boldoggá avatáskor 8.000 nővér dolgozott 2.000 intézetben.)

Az alapító két munkatársára bízta az akkor még fiatal alapítást, majd 1769-ben felvételét kérte Párizsban a külföldi missziók szemináriumába, mert Kínába akart menni hithirdetőként. Sok nehézség után 1771. december 30-án végül elhagyhatta Franciaországot. A dél-kínai Szecsuan tartományban jelölték ki munkaterületét. 1773. március 28-án megérkezett Csengtu fővárosba. Negyvenhárom éves volt, amikor kijelölt helyén hozzákezdett a kínai nyelv tanulásához. Mindenki legnagyobb meglepetésére viszonylag gyorsan elsajátította, és egyébként is olyan fiatalos hajlékonyságot mutatott, hogy jól be tudott illeszkedni a kínai erkölcsökbe és szokásokba.

Már megérkezése után néhány hónappal François Pottier püspök rábízta Szecsuan tartomány keleti részét, továbbá Kveicsu és Jünnan tartományt is. Kezdetől fogva izzó buzgóság hevítette, és nem rettent vissza semmiféle veszélytől, hogy a rábízott nyáját növelje, és mélyebben bevezesse a keresztény igazságba. Már egy év múlva kipróbálhatta a kínai fogság keménységét és nehézségeit. 1774-ben, amikor meglátogatta Kveicsu tartományt, egy hitoktatójával együtt elfogták. A mandarin szerencsére félt a külföldi letartóztatásának bonyodalmaival, ezért titokban visszaengedte Szecsuan tartományba. Mivel a keresztény közösség a párizsi misszionáriusok területén még nagyon kicsiny

volt, az a veszély állt fenn, hogy a környező pogányság ismét magába szívja őket. Moyë kezdettől fogva arra törekedett, hogy mély és szilárd hitalapon nyugvó kereszténységet hozzon létre.

Első tette a kínai viszonyokhoz képest valósággal forradalmi volt. Szecsuanban is bevezették a Kína többi részén használt imakönyvet, amely a régi jezsuita hithirdetők munkájára vezethető vissza. Dallamos és szép nyelven írt nagyszerű imádságokat tartalmazott, de az egyszerű nép sajnos nem értette meg. Moyë volt annyira lelkipásztor, hogy az érthetetlen imák használatát tiltsa. Keresztényei számára, akiknek a vásár- és ünnepnapokat többnyire pap nélkül kellett megünnepelniük, kínai munkatársai segítségével olyan imákat szerkesztett, amelyeket mindenki megértett. Az imák egy része kínai hittestvérének, Ly Szent Andrásnak (lásd: 61. o.) volt köszönhető, nagyobbik részét viszont maga Moyë állította össze. 1780-ban lett készen a munkával. A következő időkben is többször kinyomtatták, és Szecsuan, valamint a szomszédos tartományok keresztényei számára valamiféle breviárium és misekönyv, sőt vallási kézikönyv lett minden élethelyzetben. Még ma is használják csekély, többnyire nyelvi változatokkal ezekben a tartományokban és a diaszporában élő kínaiak körében. Moyë ezzel az egyes keresztényeknek és a közösségeknek pótolhatatlan szolgálatot tett.

A kereszténység elmélyítésének célját szolgálta az iskolanővérek intézményének Kínában történt megalapítása is. Moyë a „Gondviselés nővérei”-vel olyan jó tapasztalatokat szerzett Lotharingiában, hogy Kínában is létre akart hozni hasonló alapítást. Már a korábbi időkben voltak ún. „kínai szüzek”, akik a családjukban éltek, és fogadalommal kötelezték magukat a keresztény tökéletességre való törekvésre. A csupán saját üdvükért élő „keresztény szüzek”-et akarta Moyë belevonni az Egyház építésébe. A régi Kína voltaképpen nem ismerte a tanult nőt, és valójában a nő tevékenységét sem családjának és otthonának körén kívül. Moyë az általa és segítői által kiképzett hajadonokat elküldte a keresztény közösségekhez; nemcsak a gyermekeket kellett oktatniuk, hanem elsősorban a felnőtt nőket is. Abból a meggyőződésből indult ki, hogy nem alakulhat ki igazi keresztény élet, ha a közösség fele vallásilag tudatlan marad. Miközben azonban a testvérek egy része dicsérte az újítást, mások szemében túlságosan kockázatosnak tűnt az üldözés ideje alatt olyan próbálkozásba fogni, amely a kínai szokásoknak ellentmond, és ezért nem is maradhat elrejtve. Mindezekhez járultak melléfogások és visszás helyzetek is, amint például kiderül a Propaganda Kongregáció egy határozatából, mely megtiltotta, hogy keresztény hajadonok pap nélküli istentiszteleteket tartsanak a közösségekben, hogy huszonötödik életévük előtt szüzességi fogadalmat tegyenek, és hogy házról házra járva koldulják össze az életfenntartásukhoz szükségeseket.

Moyë egy harmadik törekvése is kifejezetten forradalmi jellegű, és a kínai papság Kínában történő képzésére irányult. Korábban minden kínai papjelöltet külföldön képeztek ki. Bár M. Ripa, a Propaganda Kongregáció misszionáriusa Pekingben megkezdte a papképzést, a nagy nehézségek miatt 1725-ben seminaristáival Európába utazott, majd Nápolyban kollégiumot alapított a kínai papjelöltek számára. A párizsi misszionáriusok jelöltjeiket addig az általános szemináriumba küldték Sziámba, később pedig Pondicherrybe. Moyë világosan felismerte, hogy a kínai papok külföldi képzése nagy hátránnyal jár, ezért sürgette Kínában való képzésüket. Első kísérletei után, hogy maga vegye kezébe az ügyet, belátta, hogy egyéb feladatai mellett nem vállalhatja ezt is. Odaadó segítőre talált azonban munkatársában, Hamelben. Pottier püspökkel végül szemináriumot alapított Szecsuan és Jünnan határvidékén; ezt Hamel harmincöt éven át önfeláldozó hűséggel vezette.

Moyë szorgalmazta a beteg és haldokló gyermekek megkeresztelését. Ez a lelkes buzgóságból fakadó munka azonban némely visszaélések és az üldöztetés veszélyei miatt nem keltett osztatlan egyetértést apostoli társai körében. A keresztényekkel szemben olykor túlzott szigorúságot tanúsított: így például böjti napokon önmegtartóztatást kívánt a házasságban, a nagy ünnepeket éjszakai vigiliával akarta előkészíteni, pénteken pedig bevezette a megostorozást.

Jóllehet hívei és munkatársai nagyon tisztelték, módszereit illetően egyre erősebbé vált az ellenállás más misszionáriusok részéről. Az apostoli vikárius, Pottier már eddig is előterjesztett a Propaganda Kongregációnak néhány módszerbeli kérdést, amely általában a püspök értelmezése szerint, Moyë álláspontjával szemben foglalt állást. Moyë ugyan minden esetben engedelmeskedett, de így is maradtak feszültségek. Ezek erősebbé váltak, amikor Pottier nem az idős, akkor már helyettes vikárius Moyët, hanem a fiatalabb Jean-Didier de Saint-Martint nevezte ki utódlási jogú püspökké. Saint-Martin megfontolt teológus volt, azért helyezte Pottier a túlzásokra hajlamos Moyë elé. Amikor

a hivatalos római kinevezés ismeretessé vált Szecsuánban, Moyë megkérte püspökét, engedje meg, hogy tízéves missziós tevékenysége után Franciaországban szolgálhassa a társaságot.

1783-ban elhagyta Kínát, a párizsi külföldi misszió szemináriumának vezetése pedig lemondott további szolgálatairól. Úgy tűnt, hogy missziós tevékenysége kudarccal végződött. Visszatért Metzbe. Első alapításának, a „Gondviselés Nővérei”-nek sorsát Kínából is nagy érdeklődéssel kísérte. Már hatvan nővér tevékenykedett negyven iskolában. Most újból a külső és belső szervezésnek szentelte magát. Látszólag ezt az alapítást is tönkretette a francia forradalom: a nővéreket elűzték és szétszórták. Alapítójuk csak néhányukkal tudta elérni Trier városát. Itt tifuszos osztrák katonákat gondozott, s a fertőző betegség 1793. május 4-én őt is elragadta. Tömegsírba temették.

1954. november 21-én avatták boldoggá.

SZENT FLÓRIÁN

Május 4.

+Lorch (Felső-Ausztria), 304. május 4.

Magas rangú katonatiszti családból származott, s maga is a császári hadsereg tisztje lett. A 3. sz. második felében szolgált, s mint sok más katona, ő is keresztény lett. A század utolsó évtizedei aránylag nyugodalmasságok voltak az Egyház számára, így Flórián kitöltvén a szolgálat éveit, békességben vehetett búcsút a hadseregtől, s mint kiszolgált katona Noricum tartományban, Mantemben (Krems mellett) telepedett le.

Diocletianus császár alatt, 303-ban ismét kitört az egyházüldözés. Amikor Flórián megtudta, hogy az Enns-parti Laureacumban (ma: Lorch) elfogtak negyven keresztényt, útra kelt, hogy amiben csak tud, segítségére legyen a foglyoknak. Mielőtt még beért volna a városba, önként föltárta keresztény voltát. Elfogták és Aquilinus bíró elé vitték, aki megbotoztatta, és arra ítélte, hogy nyakában kövel vessék a folyóba. Az ítéletet 304. május 4-én hajtották végre: az Enns hídjáról taszították le Flóriánt.

Holttestét egy Valéria nevű özvegy kiemelte a vízből és eltemette. A sír fölé később templomot építettek, mely a bencések, majd a lateráni kanonokok gondozásába került. Körülötte épült ki a mai híres kegyhely, St. Florian (Linz-től délre). Tisztelete főként Bajorországban, Ausztriában és Magyarországon terjedt el. Árvizek és tűzvészek ellen védő szent.

A 17. sz. óta alig van olyan magyar helység, ahol Szent Flórián képét vagy szobrát meg ne találjunk templomokban, házakon, utak mentén. Katonaruhában, égő házzal ábrázolják, melyre dézsából vizet önt. Erre az ábrázolásmódra legendája két magyarázatot is kínál. Az egyik szerint Flórián még gyermek volt, amikor imádságára csodálatos módon kialudtak egy égő ház lángjai. A másik magyarázat szerint egyszer egy szénégető nagy máglyát rakott, melyet annak rendje-módja szerint portakaróval fedett be. Amikor a farakás belseje már izzott, egy nagy szélvihar megbontotta a portakarót, és az egész lángba borult. A szénégető próbálta újra befödni a máglyát, de közben ő maga is a lángok közé esett. Nagy veszedelmében így fohászzkodott: „Szent Flórián, aki vízben lettél vértanú, küldj vizet segítségemre, és mentsd meg az életemet!” Azonnal víz öntötte el a máglyát, és a szénégető megmenekült.

Legendája szerint amikor Lorchba indult, a keresztények után kutató katonákkal találkozott. Így szólt hozzájuk: „Ne fáradjatok tovább a keresztények kutatásával, hiszen én magam is keresztény vagyok. Forduljatok meg, és jelentsétek a parancsnoknak.”

Aquilinus először nyájasan beszélt az elébe állított Flóriánhoz: „Jöjj velem, és bajtársaiddal együtt áldozz az isteneknek, s velük együtt ismét élvezni fogod a császár kegyelmét”. Flórián ezt megtagadta, s mikor Aquilinus kőpaddal fenyegette, így imádkozott: „Uram Istenem, tebened reméltem, tehát soha meg nem tagadhatlak. Kész vagyok érte szenvedni, és föláldozni életemet, csak adj erőt a szenvedésre, és végy föl választottaid sorába, kik előttem megvallották szent nevedet.”

Aquilinus ennek hallatára rákiáltott: „Micsoda badarságot beszélsz, hogy dacolni akarsz a császár parancsával!” Mire Flórián: „Míg földi fegyvert hordtam, titkon szolgáltam Istenemet, és a sátán soha

nem bírt elidegeníteni tőle. Most a testem ugyan hatalmadban van, de a lelkemnek nem árthatsz, mert az egyedül Istené. Engedelmeskedem parancsaidnak, amennyiben mint katona ezzel tartozom, de arra senki nem kényszeríthet, hogy bálványokat imádjak!" Miközben botozták, ezt mondta: „Tudd meg, semmiféle kínzástól nem félek. Gyűjtsass máglyát, és én Jézus Krisztus nevében örömmel lépek rá. Íme, most áldozatot mutatok be Uramnak Istenemnek, aki megerősített, s ezen megtiszteltetésre méltatott engem."

Egykori katonatársai vitték a kivégzésre. Megkötözték, követ kötöttek a nyakába, és fölállították a híd korlátjára, de egyikük se merte a vízbe taszítani. Hosszú idő után jött egy fiatal katona, aki nem ismerte Flóriánt, ő odaugrott és belelökte a folyóba. Amikor azonban kíváncsian utána tekintett, hogy lássa elmerülését, megvakult.

Kérünk, Urunk, Szent Flórián érdemeiért és könyörgésére oltalmaz bennünket minden lelki és testi veszedelem, főként a tűz pusztításai és gonosz vágyaink lelket emésztőlángjai ellen!

Május 5.

HILDESHEIMI SZENT GOTTHÁRD püspök

Május 5.

*Reichersdorf, 960. +Sankt Moritz kolostor, Hildesheim mellett, 1038. május 5.

A késő középkor két nagy szerzetesi reformmozgalmat ismer, melyek együttesen azt a célt szolgálták, hogy a kolostori életet az egyházi fegyelem általános hanyatlása után a késői karoling időkben megújítsák, és a bencés szerzetesség szigorú hagyománya alapján megreformálják. Franciaországra, Itáliára, Spanyolországra és Angliára vonatkozóan a szerzetesmozgalom a burgundiai Cluny kolostorából indult ki, a német területen viszont a lotharingiai Gorze reformja vált uralkodóvá. A gorzei mozgalom elsősorban a püspökség és a lotharingiai nemesség támogatásával a 10. század utolsó negyedében gyorsan elterjedt, számos kolostori közösség csatlakozott hozzá német területen, közöttük a trieri Szent Emmeram, továbbá Reichenau, Sankt Gallen, Niederaltaich és Fulda híres apátsága. Elnyerte a szász házból való német uralkodók támogatását, akik a német egyház átfogó reformjára törekedtek.

Gotthárd (Godehard) 960-ban született a Niederaltaich melletti Reichersdorfban. Apja, Ratmund az egykor jómódú kolostor szolgálói közé tartozott; a kolostor a magyarokkal való hadakozás következtében szegényedett el, és ekkor már csak néhány kanonok lakott benne. Gotthárd korán kapott tudományos és teológiai képzést a kolostori iskolában. Tanítójának, Udalgisnak feltűnt kiemelkedő tehetsége, s az ő közbenjárására a salzburgi Frigyes érsek magához vette a fiút, és biztosította számára a továbbtanulás lehetőségét. Salzburgból való visszatérése után Gotthárd 990-ben belépett a niederaltaichi kolostorba. 993-ban pappá szentelték, majd 996-ban a kolostor apátja lett.

A passai Szent Pilgrim (lásd: A szentek élete, 879. o.) püspök és regensburgi Szent Wolfgang (lásd: 567. o.) ösztönzésére Niederaltaich elfogadta a gorzei reformot, és Erkanbert apát vezetésével ismét kötelezte magát Szent Benedek regulájának szigorú megtartására. Gotthárd következetesen folytatta elődjének művét. Rövid idő alatt elérte, hogy Niederaltaich a salzburgi érsekség egyik legjelentősebb kolostorává lett, ezenfelül olyan helyzetbe került, hogy nagy konventjéből szerzeteseket küldhetett más kolostorokba, hogy a lotharingiai reformot bevezessék. Niederaltaich gazdasági jóléte is emelkedett Gotthárd gondoskodása következtében. Vezetése alatt a kolostorépületeket alapjuktól kezdve átépítették. Az emberek okos és határozott vezetésének képessége Gotthárdban a gazdasági kérdések iránti nagy körültekintéssel és tapasztalattal, továbbá alapos tanultsággal és klasszikus műveltséggel kapcsolódott egybe, amely nem korlátozódott csupán teológiai írások olvasására. Gotthárd alkalmasnak mutatkozott arra, hogy a reformokat más kolostorokban is bevezesse. 1005-ben Szent II. Henrik (lásd: A szentek élete, 345. o.) császár és mainzi Szent Willigis (+1011) érsek kívánságára átvette a thüringiai Hersfeld apátságának vezetését. A bajor Tegernsee, amelyet hasonlóképpen rábíztak, az ő vezetésével kezdte az első nagy virágkora kezdetét.

Az, hogy nagy egyházi méltóságokra törekedjék, távol állt Gotthárdtól. Az aszketikus szerzetesi életmódot saját ösztönzésére és mély belső hajlamából választotta, és csak engedelmességből állt a reform szolgálatába. Amikor 1013-ban úgy látta, hogy Hersfeldben és Tegernseeben megbízatásának eleget tett, visszatért Niederaltaichba. Kilenc éven át kizárólag kolostora vezetésének szentelte magát. Amikor a hildesheimi káptalan 1022-ben II. Henrik császár javaslatára egyhangúan megválasztotta Szent Bernward (960 körül--1022) püspök utódául, Gotthárd -- bármennyire szerette is a magányosságot és a szerzetességet -- a püspökségben olyan hivatást látott, amely alól nem vonhatta ki magát. 1022. december 2-án a mainzi Aribo (990 körül--1031) érsek szentelte püspökké.

Életmódjában alig változott valami, jóllehet Gotthárd Hildesheim püspökeként egyben birodalmi fejedelem is volt, és eleget kellett tennie világi kötelezettségeinek is. A fejedelmi gyűlésektől lehetőleg távol tartotta magát, politikai tevékenységéről is alig lehet hallani. A gandersheimi kolostor régi vitás ügyében okosan és ügyesen járt el; Aribónak 1030-ban le kellett mondania jogigényéről, s Gandersheim csorbítatlanul Hildesheim püspökségéé maradt. Amint itt, úgy valamennyi más dologban is Gotthárd minden gondja a rábízott püspökség vezetésére, lelki, szellemi és gazdasági jólétének emelésére irányult.

Elődjétől, a szász nemes Bernwardtól eltérően Gotthárd a népből jött, és rendelkezett azzal az adománnyal, hogy teljes közvetlenséggel tudjon szólni a néphez. Rendszeresen prédikált; elment a szegények és betegek házaiba, hogy ápolja és támogassa őket, s minden elképzelhető módon a segítségükre sietett. Rezidenciájában személyesen fogadott minden kérelmezőt, meggyóntatta a töredelmes bűnbánókat, gyakorlati érzékétől vezetve azonban sohasem felejtette el, hogy földi szükségleteikről is gondoskodjék, hogy megőrizze őket a bűnbe való visszaeséstől. A város falain kívül kórházat és zarándokházat emelt Szent Bertalan tiszteletére, amely sok betegnek nyújtott menedéket és ellátást, az átutazó zarándokoknak pedig ruhát és ételt adott. Hildesheim püspökségének számos temploma köszönheti létrejöttét Gotthárd püspöknek. Számukat nem becsüljük túl sokra a harminccal. A Hildesheimtől délre levő Wrisbergholzenben bencés kolostort építtetett hogy új működési körzetében is bevezesse Szent Benedek reguláját. Életének utolsó éveiben gyakran vonult vissza, hogy teljesen a szemlélődésnek és az imádságnak éljen, amely ifjúságától fogva eszményként lebegett előtte, amelytől azonban olyan messzire eltávolította Isten hívása. Wrisbergholzenben tartózkodott 1038 húsvétján is, amikor érezte, hogy elhagyja az ereje. A hildesheimi Móric-kolostorba vitette magát. Itt halt meg 1038. május 5-én. Egyházmegyéje, amely igazi atyját vesztette el benne, mélyen meggyászolta. A dóm püspöki sírboltjában temették el.

Szentté avatását II. Ince pápa hirdette ki 1131-ben, I. Bernhard hildesheimi püspök ösztönzésére. Gotthárd tisztelete rövidesen átlépte püspöksége határait; eljutott egészen Svéd- és Finnorszáig, a déli szláv területekre és Svájcba is. Róla kapta nevét a Szent Gotthárd- hágó. III. Béla király 1183-ban az ő oltalma alá helyezte a mai Szentgotthárdon alapított ciszterci kolostort.

Május 7.

BOLDOG GIZELLA

Május 7.

*980 körül +Passau, 1059.

A magyarok első koronás uralkodónője, Gizella bajor hercegnő Henrik bajor herceg és Gizella burgundiai hercegnő leánya volt. 980 körül született, és Szent Wolfgang bencés szerzetes gondos nevelésében részesült. Születésének évét többen 985-re teszik. 996-ban eskették azonban össze Istvánnal Scheyernben (Bajorország), s több forrás szerint ekkor már fejlett hajadon volt. Regensburgban az Aite Kapelle nevű, volt hercegi udvartemplom egy falfestménye ezt az eljegyzést ábrázolja; Gizella leendő férjénél csaknem egy fejjel magasabb. Eredetileg kolostorba akart lépni: szemlélődő hajlamú, vallásos lélek volt.

Amikor Géza fejedelem fia számára megkérte kezét, mégis beleegyezett a házasságba. Erre elsősorban Szent Adalbert püspök bírta rá. Értésére adta, hogy jobban tetszik Istennek, ha közreműködik egy nép megtérésében, mint ha kolostori elvonultságban él. Így Gizella lemondott a

szemlélődő életről, és erős hitű hittérítő lett. A tervezett házasságot leghatározottabban nagynénje, Gerberga apácafőnöknő ellenezte. Helytelenítette, hogy törékeny unokahúgát politikai okok miatt veszélynek tegyék ki a „barbár herceg” oldalán. Hiába utaltak arra, hogy István már jó keresztény, és ígéretet tett egész népe megtérésére. Végül Henrik -- hogy megismerjék -- meghívta Istvánt Bajorországba, aki már az első találkozásnál lefegyverezte az apátnőt előkelő, udvarias és őszinte viselkedésével. De Gerberga -- a krónikás szerint -- még egy utolsó próba elé állította őt. Hosszú ideig halogatta a találkozást István és Gizella között. Azután úgy rendezte a dolgot, hogy István a kolostorkertben lássa meg először Gizellát, aki éppen térden állva imádkozott egy szobor előtt. Fölhívta rá István figyelmét, és kíváncsi volt, hogyan viselkedik a „barbár”. István félretette fegyverét, észrevétlenül Gizella mögé lopózott, meghajolt a szobor előtt, és mozdulatlan maradt, míg Gizella be nem fejezte ájtatosságát. Önuralmával Gerberga utolsó ellenállását is megtörte.

Új hazájában Gizella azoknak a nagy európai nőknek a nyomdokába lépett, akik előmozdították a nyugat kereszténnyé tételét. Városa Veszprém volt. A veszprémi püspök ettől kezdve a mindenkori magyar királyné gyóntatóatyja, és a koronázás alkalmával koronázó főpapja is volt. István a pápától kapta a koronát, a királynénak a magyarok készítettek. Gizella elsősorban városát igyekezett megszépíteni. Fölépítette a székesegyházat és alapított egy apácazárdát. Az esztergomi és somlyóvásárhelyi zárda alapításában is közreműködött.

Neki kellett az ország templomait egyházi felszerelésekkel ellátnia, Gizella nagyon szépen varrt és hímzett. Már a Koppány elleni csatához is készített két zászlót Istvánnak, Szent György és Szent Márton képeivel; a magyar koronázó palást is az ő keze munkája. István törvénye szerint a templomok liturgikus könyveit és kelyheit a püspököknek kellett beszerezniök, de a miseruhákat és más fölszerelési tárgyakat a királyi udvar volt köteles rendelkezésükre bocsátani. Ennek gondját bízta a király Gizellára. A királynő valóságos „paramentumgyárat” alapított városában, Veszprémben. Munkatársnői magyar és bajor udvarhölgyei, valamint a veszprémi zárda apácai voltak. Maga is részt vett a munkában. Ha egy-egy templomnak az öt liturgikus színben csak egy-egy rend öltözetet juttatott is, az már 1500--2000 miseruhát jelentett. Nagyobb templomok azonban jóval többet is kaptak. Akkoriban minden varrást, kötést, hímzést, horgolást kézzel végeztek. Negyven éven át milyen óriási munkát végzett a királyné munkatársaival együtt! Utódainak is nyomdokába kellett lépniök. A magyar királynéknak, annak bizonyítékául, hogy háziasszonyi erényekkel rendelkeznek, a koronázási szertartás alatt néhány varró és hímző öltést kellett a koronázó paláston végezniök.

Gizella példás feleség volt. Kölcsönös nagyrabecsülés, gyengéd megértés és finom tapintat jellemezte a házastársak egymáshoz való viszonyát. Sokszor elkísérte férjét nehéz ellenőrző útjaira is az országban. Fáradhatatlan volt a jótettek gyakorlásában. Megnyitotta szívét és kezét a szegények előtt, segítő kezet nyújtott minden szűkséget szenvedőnek, aki útjába került. Természetesen vallásgyakorlat terén is példaadó volt. A krónikás magasztalja ártatlanságát, vallásosságát, szelídségét, bőkezűségét, jótékonyágát és vendégszeretetét. Fiának, Imrének halála után mindinkább visszavonult, István halála után pedig már csakis Istennek élt. Anyai és hitvestársi fájdalmát hősiesen viselte.

Egyes későbbi krónikások és ezekre támaszkodva néhány újabb magyar történész is Gizella szemére vetik, hogy fia halála után részt vett a trón körüli cselszövésekben, sőt Vazul megvakíttatásában is. Ez a vád azonban tévedésen alapszik. Amit ebből az időből név említése nélkül „a királynőről” állítanak, nem szabad mind Bajor Gizellára vonatkoztatni. István udvarában tartózkodott ugyanis a későbbi király, Péter anyja is, aki mindent megmozgatott, hogy fia király legyen, s akit még István életében királynénak neveztek hívei. Egyes történészek szerint őt ugyancsak Gizellának hívták, csak pogány néven (Gesia = Géza leánya; a keresztségben az Ilona nevet kapta). Így még jobban érthető a tévedés.

A szentek rendkívüli jellemének kialakulásában nagy szerepet játszanak a szenvedések. A szent királynénak bőven volt része bennük. Kezdetben az új hazában honvágy gyötörhette, később gyermekei halálába kellett belenyugodnia. Férje halála után pedig utódaitól sok méltánytalanságot viselt el. A szomorúság és üldöztetés évei következtek. Péter is, Aba Sámuel is méltatlan és igazságtalan bánásmódban részesítette a királyi özvegyet. Nemcsak bevételeit csökkentették lényegesen, hanem fogságba is vetették. Mint később Erzsébettől, tőle is beszámíthatatlanság ürügyével vették el javait. Özvegysége alatt ugyanis még pazarlóbban gyakorolta a jótékonyágot,

mint azelőtt. Ezért gondnokság alá helyezték. (Ez is bizonyítja, hogy Gizella nem segítette elő Péter trónra jutását.) Péter fogságából azok a magyar rendek szabadították ki, akik Pétert elűzték, Aba Sámueléből pedig azok a bajor lovagok, akik Pétert másodszor trónra segítették. Gizella türelmesen viselte a sérelmeket. Végül 48 év múltán visszatért hazájába a bajor lovagokkal. Itt megvalósította fiatalkori tervét: Passauban belépett a bencés nővérek kolostorába, amelyet bátyja, a megboldogult Szent Henrik alapított. Két év múlva apátnő lett.

Egyes magyar történészek azt a fölfogást képviselik, hogy Gizella haláláig Magyarországon maradt, és még 1050 előtt, Veszprémben halt meg. Ezek kétségbe vonják passzai sírjának valódiságát is. A történészek nagy része azonban, főleg a németek, elfogadják, hogy élete végén a passzai kolostorban élt és ott is halt meg. Sírfelirata 1095-öt jelöli meg halála éveként. A kőlapot csak néhány évszázaddal később teheték sírjára, és a kőfaragó nyilván összececerélte a két utolsó számát. Annál is inkább, mert 1083-ban avatták szentté férjét és fiát. Ha még életben van, elképzelhetetlen, hogy ne vett volna részt ezen, ha másképpen nem, képviselő által. Napjainkban egy müncheni egyetemi tanár anatómiailag megvizsgálta földi maradványait, és megállapította, hogy a csontváz 75 év körüli magas termetű nőé lehetett.

Szerzetesnői életéről alig maradt följegyzés. De még a gyér források is kiemelik, milyen részvétellel volt mindenki iránt, aki bajba jutott. A zárda vezetésében szerény volt, nővértársait minden fennhéjzás nélkül, szeretettel kormányozta. Nehézséget, szomorúságot türelemmel viselt, s idős kora ellenére komoly önmegtartóztatásban és böjtölésben élt. A rendi iskolában gondoskodott több előkelő bajor lány hívő neveléséről, s nővértársait is szeretettel oktatta szóval és főleg példával.

Passauban a niedernburgi templomban helyezték örök nyugalomra. Hamvai még ma is itt nyugszanak. Halálától kezdve sokan övezték személyét tisztelettel. Sajnos, a liturgia sajátos magyar részébe, a magyar propriumba ünnepe még nem került be. 1975 áprilisában a passzai püspökség beadványban kérte a Szentszéket, hogy ünnepére engedélyezzék saját könyörgés használatát. Ez meg is történt. A válaszban a rítuskongregáció elnöke „Sancta Gisela” néven említi. Kívánatos lenne, hogy hivatalos szentté nyilvánítása érdekében lépések történjenek. 200 évvel ezelőtt Firmianus passzai püspök hajlandó lett volna veszprémi kollégájának a királyné hamvait teljesen átengedni, de a kedvezőtlen politikai események s a két püspök halála megakadályozták a terv keresztülvitelét. Talán még ma sem késő. Ideje, hogy a magyar nép első, szent életű királynékat sajátjának tekintse. Hiszen negyvenkét éven át élt közöttünk, s a magyar történelemnek egyetlen nőalakja sem tett annyit népünkért, mint ő.

Istenünk, ki első királynőnkül adtad Boldog Gizellát, és ő önfeláldozó buzgósággal fáradozott népünk megtéréséért, kérünk, add meg az ő közbenjárására, hogy e nép, mint egykor, az igaz hitben eggyé váljon!

Május 10.

AVILAI SZENT JÁNOS pap

Május 10.

*Almodovar-del-Campo, 1499--1500. +Montilla, 1569. május 10.

János 1499-ben vagy 1500-ban született a dél-spanyolországi Almodovar del-Campóban, apja tehetős zsidó konvertita volt. Ez a körülmény állandó akadályt gördített életútjába, jóllehet tanítványa és életrajzírója, Granadai Lajos (1504--1588) elhallgatta ezt a tényét. A tehetséges ifjút apja a salamancai egyetemre küldte, hogy jogot tanuljon. Jánosnak azonban -- valószínűleg származása miatt -- nemsokára el kellett hagynia az egyetemet.

Amikor János egy napon bikaviadalon vett részt, oly módon hatott rá ez a kegyetlen játék, hogy elhatározta: elhagyja a világot és szerzetes lesz. Először megkérte szüleit, engedjék meg neki, hogy három évig otthon éljen az imának és szemlélődésnek. Kéréséhez örömmel hozzájárultak, mert így legalább tovább közelükben tudhatták.

János ezután az alcalaí egyetemen „a művészetek baccalaureusa” fokozatot szerezte meg, majd három éven át teológiát tanult. Szülei időközben meghaltak és tekintélyes vagyont hagytak rá; amikor pappá szentelték, ezt szétosztotta a szegények között.

Azt tervezte, hogy hithirdető lesz Amerikában, amelyet nemrég fedeztek fel, de tervéről származása miatt le kellett mondania.

Sevilla érsekének megbízásából mint prédikátor és népmiszionárius kilenc éven át bejárta egész Andalúziát. Fiatalok és öregek, szegények és gazdagok tolongtak prédikációira, az általa előidézett megtéréseket pedig nem is lehet elsorolni. Leghíresebb „megtérője” volt Istenes Szent János (lásd: A szentek élete, 118. o.).

Barátai közé tartozott Loyolai Szent Ignác (lásd: A szentek élete, 387. o.), Alcantarai Szent Péter (lásd: 547. o.) és Avilai Nagy Szent Teréz (lásd: A szentek élete, 589. o.).

E rendkívüli ember nyitottsága a világ felé messze kora előítéletei fölé emelkedett. Így foglalkozott Rotterdami Erasmus írásaival; egy ideig a lutheri tanok felé hajlott, és talált bennük neki tetsző dolgokat, különösen a Bibliával és az egyházatyákkal kapcsolatban.

Hozzájárult mindezekhez, hogy János nem ismerte a félelmet; amint névrokona, a Keresztelő tette, ő is kipellengérezte a gazdagok és hatalmasok köreiből található visszás állapotokat; ezáltal sok ellenséget szerzett magának.

Mint veszedelmes újtót bepanaszolták az inkvizíciónál és fogságba vetették. 1532 decemberében huszonkét vádpont ellen kellett védekeznie. Közülük itt csak néhányat sorolunk fel. Nem azt merészelte-e mondani, hogy az eretnekeként nyilvánosan elégetett emberek vértanúk? De igen -- válaszolta. Ha az elítélt azt gondolja, hogy a helyes úton jár, s ha a halált a hit szellemével fogadja, bírját pedig nem gyűlöli, vértanú. Nem mondta-e azt is, hogy jobb lenne alamizsnálkodni, mint miséket mondatni? Erre így válaszolt: „Ha a nép éhezik, a klérusnak pedig van elég misestipendiuma, bizonyára ez is helytálló!”

1533-ban szabadon engedték, de figyelmeztették, hogy legyen óvatosabb kifejezéseiben. Amikor szabadon bocsátása után első ízben prédikált nyilvánosan, a néptömeg nagy lelkesedéssel ünnepelte. Könyvét, az Audi filia-t mégis betiltotta az inkvizíció. Ezt a művét fogságában írta egy Sancha Carrillo nevű előkelő fiatal hölgy számára, aki -- miután János megtérítette -- imádságnak és vezeklésnek szentelte életét.

Bár hitszónokként is megfeszített tevékenységet folytatott, kiterjedt levelezése mellett maradt még ideje egyéb feladatok elvégzésére is. Műszaki érzékére is vall, hogy kitalált egy újfajta öntözési eljárást. Tizenöt magasabb fokú iskolát is alapított (mai gimnáziumainkhoz hasonlókat); közülük a baezai csakhamar egyetemi rangra emelkedett; eközben nagy anyagi és emberi nehézségekkel kellett megküzdenie. Különösképpen felkarolta sorstársait, a megtért zsidókat és félzsidókat, akiknek hasonló nehézségeket kellett elszenvedniök, mint neki. Ugyanilyen okokból több tanítványát küldte Granadába a moriszkók, az iszlám konvertiták megsegítésére, akiket hasonló korlátozások sújtottak.

1545-ben kapcsolatba került Loyolai Ignáccal. Fellelkesülve hosszú ideig azon gondolkodott, hogy tanítványaival együtt belép Jézus Társaságába. Megbeszéléseket is folytatott róla, s Ignác nem is vonakodott volna, hogy fölvegye őket. „Avila sokat adhatna nekünk” -- vélte. Úgy látszik, hogy Andalúzia akkori provinciális, P. Bustamente nem volt olyan készséges, mint az alapító. Ellenezte János belépését, feltehetően zsidó származása miatt. Akadályként jelentkezett János folytonosan rosszabbodó egészségi állapota is. Nyugodtan halnék meg, ha barátaimat e szent társaság szárnyai alatt hagyhatnám -- mondta. Ez sem sikerült, mert granadai barátai között számos megtért zsidó volt, és a rend nem vette fel őket. Néhány tanítványa 1554-ben mégis belépett Jézus Társaságába.

Amikor a trienti zsinat (1545--1563) idején Granada érseke szívesen magával vitte volna Jánost tanácsosaként, gyenge egészségi állapota nem tette lehetővé az utazást. Különbféle munkákat is írt a papok cölibátusáról, a katolikus nevelésről és az Oltáriszentség tiszteltéről. Az 1565. évi toledói zsinaton, amelyen a zsinati határozatok gyakorlati megvalósításáról volt szó, János fontos szerepet játszott.

Leveleiben és egyéb írásaiban különösen feltűnő a Szentírás ismerete; az Ószövetséget és az Újszövetséget egyaránt idézte.

Írásaiban némely dolog ma különösnek tűnik számunkra, más viszont még ma sem vesztett semmit kifejezőerejéből és eredetiségéből. „Semmit sem vásároltunk túl drágán, ha Istent szolgáljuk vele” -- mondta egyszer, és: „Ne fordítsuk el tekintetünket Istentől, ha nem akarunk megvakulni!”

Jellemző rá a következő epizód: János megfigyelt egyszer egy papot, aki hanyagul misézett. A kehely fölött az ostyával olyan sebtében és unottan írta le a kereszt jelét, hogy Jánosnak megfájdult a lelke. Az oltárhoz ment, úgy tett, mintha egy gyertyát igazítana meg, és közben odasúgta a papnak: „Bánjon vele jól; egy jó Atya Fia!” A mise után beszélt a papnak arról a tiszteletről, amellyel Krisztus testének tartozunk. A pap annyira megilletődött, hogy könnyekben tört ki, mire János átölelte.

1569. május 10-én halt meg a Córdoba melletti Montillában, és az ottani jezsuita templomban temették el.

1894-ben boldoggá, 1970. május 31-én szentté avatták.

Május 11.

DI GIROLAMO SZENT FERENC jezsuita, pap

Május 11.

*Grottaglie, 1642. december 17. +Nápoly, 1716. május 11.

A Taranto közelében levő Grottaglie nevű kisváros nemességéhez tartozó di Girolamo családból több pap került ki. Miután Ferenc a helyi iskolába járt, és megszerezte ott az egyetemre való érettséget, 1659-ben Tarantóba ment. A szemináriumban lakva a jezsuita kollégium előadásait látogatta 1665-ig. Ezután diakonusként a nápolyi jezsuita kollégiumban teológiát és mellette jogtudományt is tanult. 1666 márciusában szentelték pappá.

Először nevelőként alkalmazták egy fiúintézetben. Néhány év múlva elhatározta, hogy belép a jezsuita rendbe, amelyet tanulmányi ideje alatt közelebbről megismert. Nápolyban töltött novíciusi éve után, 1671 nyarán szűkebb hazájába, Leccébe helyezték, hogy onnan kiindulva végezze első lelkipásztori tevékenységét. Ezekben a kezdeti években alakította ki saját módszerét. Ragyogó szónok volt, mégsem hagyatkozott pusztán retorikai adottságaira, hanem írásban készült prédikációira. Egész életéből tízezer prédikáció kézirata maradt fenn. Prédikációi természetesen kora érzésvilágának felelnek meg, a barokk stílusnak, amelyet a dél-itáliai vérmérséklet még inkább felfokozott; ma már ezért idegennek és meghaladottnak tűnnek számunkra. Megbízható magvukat azonban nem lehet félreismerni. A Szentírás és az egyházatyák buzgó tanulmányozása -- amelyek hatása bőségesen meg is található nála -- segített abban, hogy prédikációi ne váljanak pusztán barokk szócifrázatokká.

Ferenc már Leccében kialakította az utcai prédikációk rendszerét. Hihetetlen sikerei ellenére azokban az években érlelődött meg benne a gondolat, hogy a külföldi pogánymisszióknak szenteli életét. A rend generálisát ostromolta tengerentúlra küldéséért, de valamennyi levelére ugyanazt a választ kapta: a fiatal jezsuita buzgósága dicséretes, kívánsága azonban teljesíthetetlen: „A fáradozásban és lelkekben gazdag Indiát Nápolyban is megtalálja, ott fejtsen ki hát lelkipásztori buzgóságát!”

1674-ben, tanulmányai befejezése után Nápolyba küldték Ferencet. Több mint negyven éven át egészen haláláig kellett e „missziós területén” maradnia. 1678-tól Nápoly misszionáriusa volt a hivatalos címe. Lelkipásztori módszerét csakhamar a nagyvárosi körülményekhez alkalmazta. Mindenekelőtt három, helyileg is elkülönült feladatra irányította egész erejét:

Első helyen álltak a Nápoly nagy terein és élénk utcáin tartott népmisziói. Középpontjuk az Anjou-kastély előtti tágas tér volt, akkoriban nagy szórakozópark, amely orgazdáknak, szemfényvesztőknek, kitarottnak és más csirkefogóknak szolgált találkahelyül. Különösképpen ádventben és a nagyböjtben tartotta meg a rendíthetetlen misszionárius -- egy csapat tevékeny világi támogatásával -- eme népség közepette prédikációit, a kor stílusának megfelelően, képszerűen és nagyon erőteljesen bemutatva a bűn megvetendő voltát és a pokol büntetésének borzalmait. A kor minden

rémítő eseményét (a földrengést, a pestist vagy a Vezúv kitörését) belefoglalta prédikációiba, hogy megrendült hallgatói érzésvilágát még inkább megragadja.

Második feladata a város rossz hírű negyedeibe, elsősorban a kikötő közelébe vezette, ahol számos prostituáltat sikerült megtérítenie. Bűnbánó körmenetekkel, nyilvános ostromozásokkal és erős hangú rövid prédikációkkal kísérelte meg, hogy a lányokkal való garázdálkodást legalább korlátozza, ha teljesen megszüntetni nem is tudta. Emiatt többször is az életére törtek, céljától azonban nem hagyta magát eltántorítottani. Tudatában volt annak, hogy a prostitúciónak szociális okai is vannak.

Mivel akkoriban a nő számára tiszteletben tartott életútnak csak a házasságot vagy a kolostort tekintették, sok szegény családból való lányt az inség prostitúcióra kényszerített. Ferenc -- mint előtte néhányan már mások is, köztük rendjének alapítója, Loyolai Szent Ignác (lásd: A szentek élete, 387. o.) is -- megkísérelte, hogy megfelelő intézkedésekkel enyhítse ezt a szükséghelyzetet. Otthonokat alapított és támogatott, amelyekbe a szerencsétlen nőket legalább egy időre felvették, és megtett minden tőle telhetőt, hogy megkönnyítse számukra az átmenetet a rendezett életbe.

A megelőző intézkedésekkel is azon fáradozott, hogy gátat vessen a prostitúció továbbterjedésének. Lényeges változást neki sem sikerült ezen a téren elérni. Az a tény, hogy élete végéig újból és újból magára vette az ilyesmikért való fáradozást, igazolja, hogy milyen csekély lehetett az elért eredmény, jóllehet a krónikások számos megtérésről tudósítanak.

Harmadik feladatköre túlterjedt Nápolyon, és Ferencet különösen a nyári hónapokban a várost környező helységekbe is elvezette. A vallási élet hatékonyabbá tétele céljából a hónap minden harmadik vasárnapján Nápoly jezsuita templomában közös áldozást hirdetett. A város különböző plébániáiról és Nápoly környékéről népes körmenetek vonultak a Gesù Nuovóhoz, a jezsuiták nápolyi templomához, ahol számos pap gyóntatott. A havi közös áldozás e vasárnapjain a hívők ezrei vettek részt.

Az akkori idők számára és az adott körülmények között kimondottan korszerű lélegkondozás volt az, amit Ferenc Nápolyban kezdeményezett és kibontakoztatott. Bizonyos, hogy külső formájukat illetően közülük néhány nagyon korhoz kötött volt, és barokk, déli jellege miatt túlságosan felfokozottnak, sőt érthetetlennek is tűnik. De maradandó érték és példa Ferenc személyisége, önzetlen, fáradhatatlan buzgósága, amely töretlen hitéből és Istenbe vetett erős bizalmából fakadt. 1806-ban boldoggá, 1839. május 26-án szentté avatták.

LACONI SZENT IGNÁC kapucinus testvér

Május 11.

*Laconi, 1701. december 17. +Cagliari, 1781. május 11.

Ignazio Vincenzo Peis a Szardínia közepén elterülő hegyvidéken született. Szülei kishaszonbérliők voltak. Ignácnak, kilenc testvére közül a legidősebbnek gyermekkorától kezdve segítenie kellett szüleinek a ház körül, az istállóban és a mezőn. Mivel akkoriban Szardínia földjén még nem voltak iskolák, sem írni, sem olvasni nem tanult. Anyja viszont már korán bevezette a „szentek tudományá”-ba. Gyakran magával vitte a templomba, és megmutatta neki, hogy hol lakik az Úr Jézus. Az ifjúra „a templom -- amint XII. Pius a szentté avatásakor mondta -- a mágnes ellenállhatatlan vonzóerejével hatott, úgyhogy gyakran látták, amint kora reggel térdelve várta, hogy kinyissák a plébániatemplomot”.

Tizennyolc éves korában súlyosan megbetegedett, s megfogadta, hogy kapucinus lesz, ha nagyanyja ki tudja esdeni számára a gyógyulást. Az imádság meghallgatásra talált. Gyógyulásával együtt azonban egy addig nem ismert életkedv ébredt Ignácban, s eközben megfeledezett ígéréséről. Zajos sürgés-forgás, társaival való tréfákozás közben repültek az ifjú gondtalanság napjai, amíg azután Isten másodszor is belenyúlt az életébe.

Ignác a mezőn lovagolt, amikor lova megbokrosodott és vad vágtaiba kezdett bozótokon át és szakadékok mellett. Miután Ignác megmenekült a veszélyből, megígérte Istennek, hogy fogadalmát haladéktalanul teljesíti. Már másnap korán reggel elindult apjával a kapucinusok provinciálisához. Nagy volt mindkettőjük csalódása, amikor Ignác felvételi kérelmét elutasították. Később a

földbirtokos, egy befolyásos őrgróf közbenjárására mégis felvételt nyert. A noviciátusban az a megpróbáltatás várt rá, hogy novíciusmestere teljesen félreismerte, képmutatót sejtett benne, és el akarta küldeni. Bizonyos, hogy gyenge alkata, gyámoltalan lénye, egyáltalán nem megnyerő külseje nem volt valami jó ajánlás számára.

Lelki szükségében, közel a kétségbeeséshez, Ignác leborult a kolostor folyosóján álló Madonna-szobor elé és rimánkodva esdekelt: „Isten Anyja, segíts, nem bírom már tovább!” -- „Türelem, Ignác - - hangzott a válasz --, az én fiam is nehéz keresztet hordott éretted.” Megerősödve járta tovább keresztútját. Végül nagy nehezen -- hat szavazattal négy ellenében -- megkapta az engedélyt, hogy letehesse fogadalmát.

Néhány év múlva ráruházták a gyűjtögető testvér tisztségét ezen a szegényes hegyvidéken. A rablók garázdálkodása és a gyakori szabad ég alatti éjszakázás miatt nem nagyon törekedtek a testvérek erre a beosztásra, Ignác azonban Isten megbízását ismerte fel benne. Miközben erre-arra járt a szegény pásztorcsaládoknál, s kenyeret és sajtot koldult a testvérek számára, egyben hithirdető is lett. Ezeket az elhagyatott embereket, akiknél még egy pap sem fordult meg soha, oktatta a hitigazságokra, és imádkozott velük. Tíz év múlva, túllépve negyvenedik évét, az engedelmesség Cagliariába irányította gyűjtögető testvérnek. Itt, Szardínia fővárosában lett az egyszerű testvérből a szardíniai nép nagy csodatevője és hithirdetője. Negyven éven át járta a kikötőváros forgatagát elnyűtt kámzsában, jobbával botra támaszkodva, végül már csaknem vakon, baljában a rózsafüzérrel, tekintetét a földre szegezve, mindig barátságos, bár rövid beszélgetésben az emberekkel; többnyire gyermekesereg vette körül.

Este, amikor fáradtan tért vissza a kolostorba, órákon át imádkozott a tabernákulum előtt. Gyakran töltötte az egész éjszakát szigorú vezeklési gyakorlatokban. Apostolságát Isten hitelesítette és meg is koronázta, amennyiben mások gyógyításának és megáldásának rendkívüli adományaival ruházta fel Ignácot. Ismerte a szíveket, birtokolta a jövőbelátás és a csodatétel adományát. Közbenjárására betegek nyerték vissza egészségüket, halottak támadtak életre. Mindezek miatt a szentet az Egyház történetének nagy csodatevői közé számítják. „Így tette Ignác testvér jelentéktelen tisztségét igazi apostolkodássá, s ez a negyvenéves apostolkodás megérlelte gyümölcseit, amelyek miatt még híres igehirdetők is megirigyelhatték” (XII. Pius).

1940-ben boldoggá, 1951. október 21-én szentté avatták.

Május 12.

SZENT NEREUS és SZENT ACHILLEUS

Május 12.
+304. (?)

Nereus és Achilles régi római vértanú-pár, május 12-i ünneplésük az 5. század óta mutatható ki. A tisztelet nyomai még régebbre mutatnak, hiszen már Damasus pápa sírfeliratot költött a két vértanúnak. Annak töredékesen megmaradt szövege szerint Nereus és Achilles római katonák voltak. Eltaláltak az igaz hithez, és bátor hitvallásukért megölték őket. Haláluk ideje nincs följegyezve. Általában a diocletianusi üldözés éveit szokták emlegetni. Ünneplésük helye a sírjuk lehetett, amelyet Petronellának, Szent Péter lányának sírja közelében kell keresnünk, a Domitilla-katakomba kiterjedt temetőrendszerében.

Tiszteletük helye gazdag lehetőséget kínált a legendák születésének. Az 5. és 6. században írtak egy csodálatosan díszes szenvedéstörténetet Nereusról és Achilleusról. Ebben a két vértanút testvérpárnak tekintették, kiket maga Péter apostol keresztelt meg. Mint eunuchok a császár unokahúgának, Titus Flavius Clemens feleségének -- a későbbi keresztény vértanúasszonynak --, Domitillának a szolgálatában álltak. Úrnőjükkel együtt a campaniai tengerpart előtt levő Pontia szigetre száműzték, Terracinában borzalmasan megkínózták, végül lefejezték őket. Domitillával együtt a Via Ardeatina melletti katakombában temették el őket.

Nereusról és Achilleusról elbeszélnek, hogy keresztényekként Domitillával, úrnőjükkel együtt a sivár, izzóan forró Pontia szigetére száműzték őket. A két kiszolgált katona vezette annak idején Domitillát Kelemen pápához. A pápa megkeresztelte az előkelő asszonyt. Ezért elvesztették hazájukat, birtokukat és legalapvetőbb emberi jogait. Nereus és Achilleus leszámolt életével, szemrebbenés nélkül fogadta az ítéletet. Annál inkább aggódtak úrnőjük életéért és egészségéért. Flavia Domitilla azonban már rég nem volt nagyvilági dáma: ott térdelt a katakombák komor homályában keresztény rabszolgák és a szegény népből jött hívők között, velük együtt rettegve attól, hogy a katonák fölfedezik rejtekhelyüket. A száműzésben az élet nehéz volt, de ők fenntartották a kenyértörés közösségét, mintha mi sem történt volna. Zsoltározásukhoz a tenger harsogása adott kíséretet.

Néhány évig tartott ez a sokféle szűkséget szenvedő, de nyugodt élet. Amikor azonban Minutius Rufus konzul megjelent Pontian, véres üldözés kezdődött. Nereust és Achilleust elkülönítették Domitillától. A konzul vesszővel, izzó parázzsal és kíntárgyakkal igyekezett a két veteránt rávenni, hogy áldozatot mutasson be a császár fölségének, de hiába. Állhatatosak maradtak, és a hóhér bárdja végzett velük.

Mindenható Istenünk, kérünk, add, hogy akik dicsőséges vértanúidnak, Szent Néreusznak és Szent Achilleusnak bátor hitvallását megismertük, közbenjáró jóságukat is tapasztalhassuk!

SZENT PONGRÁC

Május 12.
+304. (?)

Pongrác története egy fiú hősiességének himnusza. A 6. században keletkezett szenvedéstörténete szerint szüleit korán elvesztette, s a tizennégy éves fiú nagybátyjával, Dénessel frígiai hazájából Rómába költözött. Épp abban az utcában, ahol megszálltak, lakott Kornél pápa és vele számos keresztény, akik hamarosan megszerették az élénk fiút, és főpásztoruk elé vezették. Kornél pápa fölismerte a fiú tiszta lelkületét, és megkeresztelte.

Dénes, az öreg barát meghalt, Pongrác azonban ekkor már tudta, hogy nem maradt árván. Részt vett a közösség imáin és áldozati ünnepein, amíg egy napon katonák el nem fogták, s a császár elé nem vezették. A császár megsimogatta arcát, és barátságos szóval kérte, hagyjon föl „babonaságával”. Pongrác félelem nélkül a szemé közé nézett, és ezt mondta: „Éveim szerint ugyan gyermek vagyok, mégis az enyém az én Uramnak, Jézus Krisztusnak az igazsága és ereje. Ezért a te intelmed nekem annyi, mintha az a festett kép beszélne ott a falon. Az istenek, akiknek imádását nekem parancsolod, csalók voltak. Nővéreiket meggyalázták és szüleiket sem kímélték. Ha ma egy hivatalnokod ilyen tetteket követne el, azon nyomban megölelnéd. És te nem röstelléd, hogy ilyen isteneket imádsz?” -- Diocletianus elnémult. Intett az őrségnek. A katonák elvitték a fiút, és lefejezték a Via Aurelián.

Pongrác sorsa minden korban élénk részvétre indította a hívőket. Tiszteletére az 5. századtól van bizonyíték. Symmachus pápa (498--514) bazilikát emeltetett a Via Aurelián lévő sírja fölé. Rómában fehérvasárnap az újonnan megkereszteltek ünnepi körmenetben a bazilikájához vonultak, ott levetették keresztelési ruhájukat és megújították hitvallásukat. Hitüket az ártatlan gyermek oltalma alá helyezték szeretetük és bizalmuk jelékként. E bizalom eskük megerősítéseként is szolgált bírói tárgyalásokon: a peres felek Pongrác sírjánál esküdtek meg arra, hogy igaz a vallomásuk. A késő középkor óta Pongrácot a tizennégy segítőszent közé sorolják.

Istenünk, kérünk, hallgasd meg Szent Pongrác közbenjárásában bizakodó Egyházadat, és add, hogy vértanúd könyörgésére mindig biztonságban éljünk, és odaadó szívvel szolgáljunk Téged!

Május 13.

FOURNET SZENT ANDRÁS-HUBERT

Május 13.

*Saint-Pierre-de-Maillé 1752. december 6. +La Puye, 1834. május 13.

András-Hubert Fournet, a lelkipásztorok mintaképe és a Szent Andrásról nevezett keresztes nővérek kongregációjának alapítója gyermekkorában még semmiféle jelét nem mutatta különleges hivatásának. 1752. december 6-án született Perusse-ben, a poitou Maillé közelében, egy jómódú polgári család gyermekeként, amelyből már több pap származott. Anyja, aki igen jámbor asszony volt, azt a kívánságát táplálta, hogy kövesse nagybátyjait a papság útján, a gyermek azonban semmiféle hajlandóságot nem tanúsított ilyen irányban. Chavignybe, majd Chatellerant-ba küldték iskolába. Igen nehezen maradt meg itt, sőt egyszer meg is szökött. A poitiers-i kollégiumban -- ahová 1769-ben lépett be -- sem volt valami jó tanuló, és csak hogy lehetővé tegyék egyházi benefíciumhoz jutását, részesítették ugyanebben az évben december 23-án a tonzúrában. Azt hitték, hogy filozófiát tanul majd; valójában azonban alig tanult, inkább társas rendezvényeken és lovagjátékokon vett részt.

1772-ben beiratkozott a poitiers-i egyetem jogi fakultására; úgy látszik azonban, ott sem látogatta az előadásokat. Majd egy hirtelen ötletét követve, anélkül, hogy bárkivel is beszélt volna róla, belépett a hadseregbe, hogy azután új egyenruhájában álljon családja elé. Nagybátyja, Antoine Fournet, Saint Pierre plébánosa, akinél útközben meg akart szállni, nem volt hajlandó fogadni. András-Hubert nem is merte az apjával közölni ezt az utolsó lépését. Anyja vette végül kezébe az ügyét, és elérte, hogy visszatérhetett Poitiers-be, és kötelezettségeit visszamenőleg is rendezte. Mivel azonban semmiféle szakmai képesítéssel nem rendelkezett, lehetetlen volt állást találnia; vissza kellett térnie Saint-Pierre-be. Miután eltelt néhány hét, nagybátyja, Jean Fournet haimsi plébános kijelentette, hogy kész őt magához venni. A plébánia nyugalmában, s egy derék, hivatásának élő pap körében eltöltött hónapok lassanként teljesen megváltoztatták. Idővel megértette, hogy itt van az ő feladata is, ezért 1774. március 26-án belépett a poitiers-i Saint-Charles szemináriumba.

Saját személyéről szóló megnyilatkozásaiban egész életén át igen mértéktartó volt, ezért semmit sem tudunk szemináriumi éveiről. Csak azt tudjuk, hogy szokatlanul buzgón végezte tanulmányait, és hogy rendkívüli belső feszültsége miatt 1775-ben megbetegedett. Ebben az évben június 10-én szubdiakonussá, 1776 szeptemberének kántorbőjti napjaiban pedig pappá szentelték. Ezt követően Haimsbé küldték nagybátyjához káplánnak; az ő vezetésével jártasságot szerzett a lelkipásztori munkában. 1779-ben került káplánként a mailléi Saint- Pierre-be, ahol 1782. február 10-én nagybátyjának plébános utóda lett.

Papi életének eme első éveiben jó pap volt ugyan, de az akkor gyakori és szokásos módon; jámbor, de -- anélkül, hogy bármiféle bűnt követett volna el -- fellépésében előkelő, világius volt, szívesen fordult meg a szalonokban, jól élt, s kényelmes és értékes bútorzattal vette körül magát. Amikor anyja és nővére, Catherine elmentek hozzá, úgy találták mégis, túllépi az egyházi illendőség határát, és ezt gyengéden a szemére is vetették. 1783-ban M. Guillont kapta káplánjául, akinek szigorú és egyszerű életvitele nagy hatást tett rá. A döntő fordulat azonban 1784-ben következett be. Egy nap vendégeket várt; asztala gazdagon volt terítve ezüst evőeszközökkel és drága edényekkel. Ekkor egy szegény ember érkezett hozzá és alamizsnát kért. Mivel a plébános éppen nem talált pénzt a zsebében, így szólt hozzá: „Nincs pénzem.” -- „Nincs pénze -- mondta a szegény --, az asztalát mégis ezüst borítja.”

Ezek a szavak úgy hatottak András-Hubertre, mintha sokk érte volna. Néhány nappal ezután lelki gyakorlaton vett részt, és teljesen megváltozva tért vissza. Ettől kezdve olyan életet élt, amilyen az arsi plébánosé volt később. Eladta berendezését és csak a legszükségesebbekre korlátozta. Anyjával, nővérével és káplánjával annyira igénytelen volt ételben és italban, hogy napjai állandó böjthöz hasonlítottak. Emellett kemény testi vezekléseket végzett. Ehhez a szigorúsághoz társult csakhamar ragyogó felebaráti szeretete és kimeríthetetlen nagylelkűsége, olyannyira, hogy plébániája az egész környék valamennyi szegényének és nyomorultjának menedékhelye lett. Lassanként egyházközsége is követte kezdeményezését, és a hatékony keresztény élet

gyűjtőpontjává lett, a szentként élő plébános példája pedig az egész vidék lelkeségét tartósan befolyásolta; csakhamar szeretettel és tisztelettel vették körül testvérei és hívei egyaránt.

1789-ben úgy érezte Fournet plébános, hogy nehéz idő áll előtte, és hétnapos magábaszállásra vonult vissza a nagyszemináriumba. Nem is sejtette azonban, hogy micsoda tragédiába keveredik. Miután kategorikusan megtagadta, hogy a „civil alkotmány” által a papság számára megszabott esküt letegye, 1791. május 8-án kiutasították plébániájáról, és olyan papot tettek a helyébe, aki hajlandó volt letenni az esküt. Mégis a helységben maradt és a neki menedéket nyújtó családoknál elrejtőzve titokban végezte veszélyes szolgálatát. Ismételen feljelentették és keményen üldözték, végül 1792 nagypéntekén letartóztatták, de a lakosság heves tiltakozására hamarosan kiengedték. Megértette azonban, hogy lehetetlen lenne most már biztos menedéket találnia. Visszavonult és 1792 utolsó napjaiban kivándorolt Spanyolországba.

Először San Sebastianban húzódott meg, később Los Arcosba ment. Amikor egy királyi határozat megtiltotta a francia papoknak hivatásuk gyakorlását, felvételét kérte a sarutlan kármelitákhoz; ezek azonban elutasították végleges felvételét. Amikor aztán 1797-ben visszatért Maillébe, apostolkodását ismét teljes titokban kellett végeznie. A szentmisét Marsyllis egy félreeső parasztudvarának pajtájában mutatta be. Ott ismerte meg 1798 elején Bichier des Ages Szent Johanna- Erzsébetet (lásd: 454. o.), és ráeszmélt, hogy rendkívüli lélekkel találkozott. 1803-ban, csatlakozva béthinesi egyházközségének missziójához, vele együtt lerakta a Szent Andrásról nevezett keresztes nővérek kongregációjának alapját, amelynek feladata főként a szegények tanításából és a betegek gondozásából állott. Ez az alapítás képezte ettől kezdve legfőbb gondját, de megmaradt Maillé plébánosának, 1805. július 1-én ünnepélyesen ismét beiktatták hivatalába. Apostolkodása a legegyszerűbb módszerekre korlátozódott. Mivel nem sok érzéke volt a liturgiához, csaknem teljesen lemondott az ünnepélyes misékről, és a terjedelmes prédikációkkal kísért csendes vagy énekes miséket részesítette előnyben. Bár szigorú volt és sokat kívánt, megnyerte híveit szentségével és emberi jóságával. Kongregációjához szükséges néhány utazástól eltekintve Maillében élte le az életét. Csak 1820-ban mondott le plébánosságáról, hogy teljesen a nővéreinek éljen. Plébánosi is elöljárói kettős tisztsége, összekapcsolva vezeklési gyakorlataival, nagyon kimerítette, és ismételen súlyosan megbetegedett.

1830-tól ereje kezdett észrevehetően lankadni, 1832 novemberében előljárói tevékenységéhez koadjutort kapott. Amikor érezte, hogy közeledik a halála, 1833 pünkösdjén megtartotta utolsó lelkigyakorlatát. 1834-ben egészségi állapota válságosra fordult, és keresztes nővéreinek körében, La Puyeben, ahol 1820 óta az anyaházuk volt, meghalt.

1926. május 16-án boldoggá, 1933. június 4-én pedig szentté avatták.

HALLGATAG SZENT JÁNOS püspök, remete

Május 13.

*Nikopolisz, 454. január 8. +Szent Szabbász lavra, Jeruzsálem mellett, 558.

Származásánál fogva János inkább a politikai vagy a szellemi életben való vezető szerepre rendeltnek látszott, mint arra az útra, amelyet már korán, szívének mélységes hajlamából kezdett követni. Szülei gazdag és politikailag nagyon befolyásos polgárok voltak Nikopolisz örmény városban. Családja körében, ahol testvéreivel együtt felnőtt, keresztény nevelést kapott. Szüleit meglehetősen korán elvesztette, s haláluk után csakhamar szétosztotta apai örökségét a szegények között, felépített egy templomot, és -- mindössze tizenhét évesen -- kolostort alapított, amelyben tíz hozzá hasonló fiatalemberrel együtt szerzeteséletet élt. Ezekről az évekről nem sokat tudunk. Mérséklettel és céltudatosan gyakorolta a rábízottakkal együtt a test és lélek megfékezését, melynek szükségszerűen meg kell előznie minden lelki életet; egyúttal teológiai tanulmányokat is folytatott. Korán kifejlődött tanítói bölcsessége ismertté tette, és így történt, hogy az örményországi Kolonia püspökének halála után a közösség alig huszonhét évesen püspökéül kérte.

Felszentelése után kilenc éven át helyállt hivatalában anélkül, hogy szerzetesi életmódját feladta volna. Áldásos hatása közvetlen környezetén túl a császári udvarban magas politikai méltóságokat viselő rokonára is kiterjedt. Sógora, Paszinikosz viszont, aki időközben az ország legnagyobb hatalmi

méltóságába jutott, minden módon zaklatta az örmény egyházat, s a püspök végül jobbnak látta, hogy elhagyja Örményországot és Konstantinápolyban panaszt tegyen a császárnál. Miután Konstantinápolyban Zénó császárral és Eufémiosz érsekkel közölte az örmény egyház helyzetét, titokban a Szentföldre utazott.

Kiválóan értett hozzá, hogy eltűnjön az emberek szeme elől; évtizedekig tartott, amíg felfedezték titkát. Rövid ideig Jeruzsálemben tartózkodott az öregek otthonában, ezután megtalálta az utat Szent Szabbász (lásd: 618. o.) nem messze, Júda pusztaságában fekvő, első virágkorát élő nagy lavrájához. Amint később elbeszélte életrajzírójának, Szküthopoliszi Kürillosznak, egy látomás irányította oda, egy „fénykereszt alakú” csillag.

Szabbász, aki semmit sem sejtett János múltjáról és püspöki méltóságáról, a gondnokra bízta a novíciust, aki a legalantasabb szolgálatra osztotta be, ő pedig önátadó buzgósággal szolgált a lavra minden szerzetesének, vizet hordott a patakról, segített a sütés- főzésben és mindenekelőtt a fejlődő kolostor építkezéseiben. Minden munkában olyan jól bevált, hogy rábízták a vendég- és konyhamester felelősséggel teli tisztségét. Nemcsak a számos kolostorlakó szükségleteiről gondoskodott, hanem azoknak az építőmunkásoknak az ellátásáról is, akik a lavrától nem messze egy kis kolostor felépítésén dolgoztak.

Egy év múlva Szabbász szerzetesének, akit most már a lelki életben a haladók közé számított, kijelölte a lavra egy remetecelláját (egy barlangot vagy egy kunyhót egy közeli szakadékban). Rendszerint hétfőtől péntekig tartózkodott ott, és csak a szombati, vasárnapi közös szentmisére tért vissza a testvérek közösségébe. Három év múlva még egyszer kiragadták a csendes szemlélődésből: Szabbász rábízta a gondnok tisztségét, amely mindenféle kolostori beosztás közül talán leginkább követeli meg a foglalkozást a kolostoron kívüli világgal. János feladatát olyan körültekintéssel, önátadással és szeretettel látta el, hogy a lavra felvirágzott gondos irányítása alatt.

Szabbász, aki még mindig nem tudta, hogy micsoda „kincset” rejteget kolostora falai között, most már elérkezettnek látta az időt, hogy szerzetesét pappá szenteljék. Nehéz helyzetében János megosztotta titkát a pátriárkával, aki a Golgota dombján az Anasztaszisz-templomban akarta pappá szentelni. Könyörgésére, hogy ne árulja el kiletét, a pátriárka röviden közölte Szabbásszal, hogy a papságra javasolt szerzetest nem szentelheti fel, majd elbocsátotta mindkettőjüket.

János ezután teljesen visszahúzódott cellájába, és még hét végén sem tért vissza a lavrába; többé nem is vett részt a testvérek istentiszteletén. Négy éven át teljes elhagyatottságban és magányosságban élt. Amikor 503-ban forrongás tört ki a Szabbász- lavrában, János elhagyta celláját, és a Holttenger nyugati partjánál levő Ruban-pusztaságba ment.

Hat évet töltött el egy barlangban. Vadon termő gyümölcsökkel és gyökerekkel táplálkozott, alkalmilag pedig jó emberek adományaival is élt.

Életrajzírója, Kürillosz, aki Jánost idős korában ismerte meg, ezeket az éveket így foglalja össze: „Arra vágyódott, hogy a nyugalomban Istennel kerüljön kapcsolatba, és lelki szemét megtisztítsa a nagy bölcsesség által, hogy leplezetlen tekintettel sugározza vissza az Úr dicsőségét, és azon fáradozott, hogy dicsőségről dicsőségre haladjon előre a legnagyobb iránti vágyakozásban.” Az Istennel való eme kapcsolat kívülállóval meg nem osztható „édessége” kárpótolta minden nehézségért, amelyet a minden emberi melegségtől és védettségtől távoli, vadállatoktól és félvad nomádoktól fenyegetett kősvatagi élet hozott magával. A veszély jelentősen megnőtt, amikor a perzsák meghódították Amidát, és a Holt-tenger melletti sivatagi sávot nomád szaracén hordák tették bizonytalanná.

Amikor Szabbász újból átvette kolostora vezetését, felkereste Jánost magányában, mivel aggódott érte. Azzal érvelt, hogy János már eléggé rábízta magát Isten gondviselésére, most már engedjen teret az emberi gondoskodásnak is, és térjen vissza a testvérek oltalma alá. János engedelmeskedett: otthagyta szeretett magányosságát, és a Szabbász- lavrától nem messze, egy előreugró szikla alatt egy parányi cellába záratta be magát. Ekkor már kb. ötvennyolc éves volt.

Haláláig még negyvenhat évig élt -- nem hagyta el többé celláját, még mesterének, Szabbásznak halálakor sem. E hosszú évekből nagyon kevés ismeretes: életének néhány epizódja, csodás gyógyításai (különösen megszállottakon). János most sem szakadt el a világtól. Cellájának ablakán

nemcsak tanítványai és lavrabeli testvérei kopogtattak, hanem mindenfelől érkező segítség- és tanácskérők; és senki sem távozott tőle vigasz nélkül. Gyógyító erő áradt ki kezéből és imádságából. Krisztus ereje volt ez, akihez hosszú, lemondásban gazdag élete folyamán mindig hasonlóbbá igyekezett válni.

Május 14.

IDŐSEBB SZENT PAKHOMIOSZ szerzetes

Május 14.

*Szne, 287 körül. +Pbau, 346. május 14.

Pakhomiosznak a 4. század végén keletkezhetett életrajzában arról esik szó, hogy néhány szerzetes Alexandriába vivő útja során felkereste Remete Szent Antalt (lásd: A szentek élete, 42. o.), hogy közöljék vele atyjuknak, Pakhomiosznak halálhírét. Antal erre elkezdte magasztalni a hazatértet. „Amikor -- mondta -- szerzetes lettem, még nem voltak kolostorok, hogy ott találhattunk volna lelki vezetést. Az akkori szerzetesek mindegyike saját belátása szerint fáradozott a lelki haladásért. Atyátok azután az Úr megbízásából véghez vitte ezt a jó művet (a kolostoralapítást). Gyakran elmondattam magamnak, milyen kiválóan járt el a Szentírás szellemében. Hiába kívántam gyakorta, hogy láthassam egyszer itt a földön. Isten kegyelmével látjuk majd egymást minden szent atyával együtt a Mennysorságban, mindenekelőtt azonban Urunkat és Istenünket, Jézus Krisztust.”

Ezek a szavak megmutatják, hogy milyen nagybecsülésnek örvendett abban az időben Pakhomiosz. Ismerték különleges hivatását és teljesítményét. A kolostori közösségben élő szerzetesség típusának megalapítójaként szerepel a keleti szerzetesség nagy atyái között. Antaltól eltérően azonban Pakhomiosz neve sohasem lett népszerű a nyugati kereszténységben, de megérdemli, hogy emlékezzék az egész világon fennmaradjon. Ő az ugyanis, akire minden kolostor- és rendalapító támaszkodik, legyen bár Nagy Szent Vazul (lásd: A szentek élete, 25. o.), Szent Ágoston (lásd: A szentek élete, 503. o.), Szent Benedek (lásd: A szentek élete, 339. o.), vagy Loyolai Szent Ignác (lásd: A szentek élete, 387. o.). És mindannyiszor, amikor a szerzetesség az elernyedéséből vagy a lehanyatlásából meg akar újulni, jól teszi, ha tanulmányozza Pakhomiosznak és első tanítványainak reguláját és szellemiségét.

Pakhomiosz -- kopt neve voltaképpen Pakhome, és azt jelenti: királyi sólyom vagy sas -- még Antalnál is erősebben áll a történelem fényében. Nemcsak néhány írása maradt ránk (különösen fontos kolostori regulája, részben kopt eredetiben), hanem egy sok megfogalmazásban és fordításban meglevő életrajza is, amelyeket nem sokkal a halála után szerkeszthettek a tanítványai. Van végül a kortársaitól és tanítványaitól származó néhány tanúságunk, amelyek között különleges rangra emelkedik Horsiesiusé (Orsiesiusé), a szent egyik közeli munkatársáé és utódjáé.

Hazája Théba, szülei pogányok voltak. Úgy tűnik, hogy családjának gazdasági viszonyai elég szűkösek lehettek. Nem szerzett „magasabb iskolai képzettséget”, csak idős korában tanult egy keveset görögül. Az ifjú Pakhomiosz életébe kívülről érkezett el a fordulat. Egy napon -- az évet nem tudjuk -- császári toborzó parancsnokság jött Thébába. Pakhomioszt is „megfoglák”. Miközben az újoncokat hajón szállították lefelé a Níluson, durván és szívtelenül bántak velük. Annál hálásabban fogadta Pakhomiosz azt a segítséget, amelyet útközben a keresztények nyújtottak neki és bajtársainak is. A kereszténységgel történt eme első érintkezése döntő hatással lett az életére.

Amikor megszabadult a katonaságtól, nem tért vissza szülői házába, hanem visszavonult Szerapisz egy elhagyott templomába. Nemsokára megkeresztelkedett.

Egyiptom azokban az évtizedekben a szerzetesi élet hatalmas fellendülését élte át. Pakhomioszt is megragadta ez a mozgalom. Szerzetessé úgy lehetett lenni, hogy egy tapasztalt abbához (atyához) csatlakoztak. Pakhomiosz a remete Palamonhoz fordult. Fogadtatását nem lehet barátságosnak nevezni, az az életmód pedig, amelyre Palamon az újoncokat kötelezte, csaknem embertelenül kemény: gyakori éjszakai virrasztások, megszakítás nélküli testi munka, folytonos imádság, csaknem szakadatlan böjt. Pakhomiosz azonban nem adta fel. Az évek során megérlelődött benne a terv, hogy

fiatalokat gyűjt maga köré, s támaszuk és vezetőjük lesz a szerzetesi tökéletességre irányuló fáradozásokban.

Életrajzírói tudósítanak egy látomásáról, amelyet Pakhomiosz Tabenniszi közelében élt át, s ez arra hívta fel, hogy ott kolostort építsen. Így jött létre az első kolostor, a szerzetesek közös előljáró és mindenkit kötelező regula által szorosan összefűzött közössége. A közösség külső jelképe az a fal volt, amely a kolostor egész környezetét elzárta a „világtól” és az egyetlen kapu, amelyen át kapcsolatot tartottak fenn a külvilággal.

Az új vállalkozás gyorsan figyelmet keltett. Sokan jöttek, hogy alárendeljék magukat Pakhomiosz lelki vezetésének, így csakhamar új kolostorok alapítása vált szükségessé. Olykor Pakhomioszhoz csatlakoztak egész közösségek is, amelyek tagjai más feltételek között jöttek össze. Pakhomiosz életében végül kilenc lett a települések száma, és hozzájuk csatlakozott még két női kolostor is. Minden kolostor Pakhomiosz határozott vezetése alatt maradt; ennek eszközei voltak a szabályos vizitációk és az évenként kétszer tartott általános káptalanok.

Bármilyen bámulatosan hangzik is, Pakhomiosz nemcsak kolostoralapító, hanem -- későbbi évszázadok fejlődését megelőzve -- valódi rendet alapított, amelynek az életereje még jóval a szent halála után is megmutatkozott.

Szervező tevékenységénél is fontosabb, hogy elsőként alkotott szerzetesi regulát. Ez valami egészen új volt, s joggal keltett kortársaiban csodálatot. Nem lehet tehát meglepő, hogy csakhamar elterjedt az a legenda: Pakhomiosz ezt a regulát érc táblára írva kapta egy angyaltól. A kolostori közösségben élő szerzetesség megalapítóját ezzel az Ószövetség nagy törvényadóójához akarták hasonlítani. Ez a regula minden külső egyszerűsége ellenére is rendkívüli jelentőségű, mert évszázadokra befolyásolta a monasztikus törvényalkotást. Határozatai közül némelyik, például a szegénység kérdésére vagy a szerzetesi életstílusra vonatkozó, azóta minden szerzetesi regula közkinccsévé lett. A karoling idők nagy reformapátja, Anianei Szent Benedek (lásd: 93. o.) Concordia regularumában nemhiába utalt ismételtén Pakhomiosz regulájára és Pakhomiosz tanítványának, Horsiesiusnak Liber címen ismert munkájára. Nyilvánvalóan feltűnt neki ennek az írásnak a múlhatatlan „időszerűsége”.

Pakhomiosz nem elméleti vagy éppen rendszerező, hanem gyakorlati ember volt. Regulájától sem szabad elvárni a lelki élet átfogó rendszerét.

Amint később Nagy Szent Vazulnál és Szent Benedeknél, nála is arról volt szó, hogy a szerzeteseknek utat mutasson az Evangélium üzenetének megvalósításához. Útmutatást kellett benne találniuk arra, hogyan „állhatnak az igazság (az Evangélium) vezérfonalához s az apostolok és próféták hagyományához”. Ezt a Pakhomiosz által kialakított megfogalmazást tanítványa, Horsiesius így fejezi ki: a regula segíteni akar a szerzetesnek abban, hogy „tökéletesen kövesse a tökéletes Jézust”.

Több mint húsz évig vezette Pakhomiosz a rendjét körültekintéssel és erős kézzel. Életrajzírói arról tudósítanak, hogy mennyit fáradozott ezekben az években azon, hogy övéinek az okos törvényeken túlmenően mindenekelőtt saját példájának magával ragadó erejét nyújtsa. Nemhiába járta meg Palamon kemény iskoláját. Távol állt azonban tőle, hogy a vezetésére bízott szerzeteseket a saját mértékével mérje. Bizonyára örült, ha a szerzetesei szent versengésben hozzá hasonlóan akartak cselekedni, de fontosabb volt számára, hogy meggondoltan és okos mértéktartással megtartsák „a közös élet törvényét”.

346-ban, tehát abban az évben, amelyben Alexandria átélte Szent Atanázsnak (lásd: A szentek élete, 192. o.) a száműzetésből történt diadalmas visszatérését, Thébában pestis dühöngött. Sok szerzetest elragadott, végül elérte Pakhomioszt is. Hosszasan birkózott a halállal, tanítványai pedig imádkoztak gyógyulásáért; végül megmondta nekik: hagyják abba az imádkozást, mert Isten akarata az, hogy hazatérjen. Kedvelt tanítványához, Teodorhoz intézett utolsó kívánsága az volt, hogy egy mások számára ismeretlen helyen temesse majd el; nyilván azért, mert meg akarta akadályozni sírja tiszteletét. 346. május 14-én halt meg.

Erőforrása, amelyből Pakhomiosz élt, a szentségben rejlik, amely persze titkos törvény szerint belső kapcsolatban áll az áldozat és lemondás életével. Pakhomioszban a szervező tárgyilagos józansága misztikus tapasztalatokra épült. Önkéntelenül kínálkozik az összehasonlítás Loyolai Szent Ignáccal,

akivel egyébként is összekapcsolja néhány közös vonásuk. Pakhomiosz tanítványai arról is beszéltek, hogy belelátott a szívekbe, látomásai voltak, meg tudta különböztetni a szellemeket és ki tudta úzni a démonokat, végül bölcs próféta látással rendelkezett. Mindez együtt tette lehetővé, hogy az akkoriban kitört teológiai küzdelmek közepette is tévedhetetlenül járjon az ortodoxia útján.

Május 16.

NEPOMUKI SZENT JÁNOS

Május 16.

*Pomuk, 1350. +Prága, 1393. május 16.

Közép-Európában sok hídon látható az a többnyire barokk kiképzésű szobor, amely egy papot ábrázol, mutatóujját ajkára téve, mintegy csendre intve magát és másokat. A hidak szentje s a gyónási titok vértanúja ő: Nepomuki János. Közép-Európa legismertebb szentjei közé tartozik.

A legenda elmondja, hogy Wolfflin János a kicsiny Pomuk (ma Napomuk) helységben született, Dél-Csehországban. Jogi tanulmányainak befejezése után -- annak ellenére, hogy szegény szülőktől származott -- gyorsan haladt fölfelé az egyházi ranglétrán. Mint egyházi méltóságot és jelentős szónokot egész Prága ismerte és szerette. IV. Vencel király felesége őt választotta gyóntatójává. A király kezdetben igazságos és jóakarátú uralkodó volt, de egy sikertelen mérgezési kísérlet után bizalmatlanná és agresszívvé vált. Meg akarta tudni, mit gyónt a felesége. Mivel azonban János nem volt hajlandó megmondani, megkínóztatta és a Moldva folyóba dobatta. Egy csodás fényjelenség jelezte a királynénak, hol keressék a holttestet. Egy másik változat szerint a Moldva leapadt annyira, hogy megtalálhassák. Halálának éve 1383. A prágai Szent Vid-székesegyházban temették el.

A legenda elbeszéli még, hogy kénytelenek voltak sírját ráccsal elkeríteni, mert aki tisztességtelen szándékkal lépett síremlékéhez, azt Isten súlyos büntetése érte. Szenttéavatási eljárását már a 16. században elkezdték, de csak 1729-ben fejezték be, miután az ereklyék tisztelete a huszita mozgalom és a harmincéves háború ellenére is egyre nőtt. Nem sokkal a szentté avatás után megtalálták a vatikáni levéltárban az akkori érseknek, Jentzenstein (vagy Jenstein) Jánosnak egy iratát, aki 1381--1396 között ült Prága érseki trónján. Panaszirat ez Vencel király ellen. Felsorolja részben az Egyház jogait, részben az érsek birtokát és személyét illető túlkapásait. Felrója neki ezenkívül, hogy 1393-ban megkínóztatta és a Moldvába fojtatta általános helynökét, Nepomuki Jánost. A gyilkosság oka egyházi jogokkal kapcsolatos nézeteltérés volt. Az általános helynök az érsek megbízásából, a király kifejezett akarata ellenére, jóváhagyta Kladrub kolostorában egy új apát megválasztását.

Nepomuki Jánost, az egyházjog doktorát és később az érsek általános helynökét 1372 óta számos prágai forrás emlegeti. Kínzatását és halálát, amelyet a király haragja okozott (aki állítólag még kínzásában is részt vett), nemcsak Jentzenstein levele említi. Megtalálható más forrásokban is, amelyek hamarosan az események után keletkeztek. Itt sehol sincs szó arról, hogy a szerencsétlen prelátus a királyné gyóntatója lett volna. E források szerint inkább az Egyház jogaiért halt vértanúhalált. Ám az említett panaszos irat az érseket minden aszkézise és személyes jámborsága mellett olyan embernek jellemzi, akit nagyon, sőt túlságosan foglalkoztatott az Egyház anyagi jóléte és saját tulajdona. Attól sem riadt vissza, hogy a földi érdekek megvédésére minden fontolgtatás nélkül alkalmazza az egyházi átkot. Innen nézve Nepomuki János megöletése fölháborító ugyan, de nem föltétlenül az Isten dicsőségét szolgáló vértanúság. 19. és 20. századi történészek, akik megkísérelték az ügyet földeríteni, attól sem riadtak vissza, hogy jámbor csalásról beszéljenek.

Nem valószínű az a föltételezés, hogy egyszerre két hasonló nevű ember élt volna Prágában, s hogy közülük az egyiket mint a királyné gyóntatóját 1383-ban, a másikat pedig mint az érsek helynökét éppen tíz év múlva megölték. Ráadásul úgy, hogy mindkettőt a megkínztatás után Vencel király parancsára a Moldvába fojtották. 1383-ból semmiféle híradás sincs Vencel efféle büntetéről, viszont négy forrás is említi az általános helynök 1393. évi halálát. És nyilvánvaló az is, hogy mindig csak egyetlen sír volt a Vid-székesegyházban. A sírfelirat, amely az ott eltemetett Nepomuki János halálát 1383-ra teszi, csak a 16. század közepéről való, ezért nincs bizonyíték-értéke.

Ezért ma általában abból a föltevésből indulnak ki, hogy csak egyetlen Nepomuki János volt, aki a prágai érsek helynökeként ismételten összeütközésbe került Vencel királlyal és tanácsosaival. Végül az említett viszály miatt megölték. Nincs azonban magyarázat arra, hogyan lett a helynökből a királyné gyóntatója. A legendának ezt a lényeges részét sokan egyszerűen figyelmen kívül hagyják.

A történelmi kutatásnak ez a legújabb állásfoglalása azonban mellőz egy fontos utalást, amely a legenda keletkezését sokkal közelebb viszi a történelmi tényekhez, mint azt először vélték. Thomas Ebendorfer von Haselbach többször volt a bécsi egyetem rektora, és az első humanisták közt tartják számon. Ez a tudós így ír Császárkronikájában: „Vencel a felesége gyóntatóját, Jánost, a teológia magiszterét is a Moldvába fojtatta. Egyrészt azért, mert János kijelentette, hogy csak az méltó a király névre, aki jól kormányoz, másrészt azért, mert állítólag nem akarta megszegni a gyónási titkot.” Ebendorfer bizonyíthatóan hosszabb időt töltött Prágában 1433-ban, mindössze negyven évvel a történetek után. Ebben az időben is tudták tehát, hogy Nepomuki a király haragját vonta magára, mert szemrehányást tett neki kormányzása miatt. De ezenkívül élt a gyanú, hogy a királyné gyóntatójaként nem akarta megsérteni a gyónási titkot. A „jámbor csalás” ezek szerint közvetlenül az események megtörténte után kezdődött, úgyszólván csodálkozni lehet, miért nem leplezte le valaki már akkor. Vencel szinte gyermekfővel, tizenkilenc évesen kötött házasságot a nála néhány évvel idősebb Wittelsbachi Johannával. A legenda szerint ő Nepomuki lelki gyermeke volt. Mivel 1386-ban meghalt, a vértanúságot ez elé kell helyezni. Vencel azonban 1390-ben ismét nőül vett egy Wittelsbachi leányt, a több mint húsz évvel fiatalabb Zsófiát, akinek szépségét minden krónikás dicsőíti. Talán híresztelések keringtek Prágában arról, hogy Vencel féltékeny szép feleségére, és esetleg tényleg érdekelte, hogy mit gyónt? Honnan eredt Vencel különös gyűlölete Nepomuki ellen? A székeskáptalan többi, vele együtt letartóztatott tagja túlélte a fogságot és a kínzást!

Az a vallásos mozgalom, amely Husz János föllépése óta terjedt cseh földön, szintén hozzájárulhatott Nepomuki Szent János tiszteletének kialakulásához. Mert Vencel és második felesége, Zsófia, támogatta az újító Huszt. Ezért többen azt állítják, hogy Nepomuki tiszteletét és szentté avatását úgy kell tekintenünk, mint tudatos támadást a huszitizmus ellen.

A tudósok vitatkozása ellenére Nepomuki János szobra még mindig ott áll a prágai Károly-hídon és sok egyéb helyen. Ujját ajkára illesztve megőrzi saját titkát is.

A messzi földön tisztelt szentnek, a „gyónási titok vértanújának” papi egyéniségére szolgáljon illusztrálásul életáldozatának elbeszélő kedvvel földíszített előadása:

Vencel király udvari társaságával a Hradzsinban lakománál ült. Hirtelen mindnyájan megdermedtek, mert uruk dühödten tört ki magából, és a szakácsért kiáltott. Úgy látta, rosszul van megsütve a kappan, amit fogyasztani akart. Dühösen megparancsolta, hogy magát a szakácsot húzzák tüstént nyársra, és süssék meg, jobban, mint ő a kappant. Rémségében senki sem merészkedett ellentmondani a szeszélyes királynak.

Akkor fölállt János kanonok, a királyné szónoka és gyóntatója, a király lába elé esett, és nyomatékosan kérte, hogy vonja vissza parancsát: „Uram, királyom, üzend meg a hóhérnak, hogy csak tréfáltál!”

Vencel haragja újra föllobbant, és megparancsolta az őrségnek, hogy vessék a papot sötét börtönbe. János sokáig ült a rabságban. A király meg akarta törni, mert már többször merészelt neki ellentmondani, és visszautasítani a királyi kívánságokat. Most itt volt a várt alkalom.

Néhány nap múlva hívatta a király. János nagy csodálkozására barátságosan fogadta. „Kedves barátom -- mosolygott a király --, sajnálom, hogy olyan gorombán bántam veled. De hát mi ütött beléd, hogy az összegyűlt udvari nép előtt ellentmondj nekem? Nos, hagyjuk a dolgot. Egyébként azért hívatlak, hogy megmondjam: püspöki széket szánok neked vagy a visehrádi prépostságot. Tudod, hogy ezzel a hivatallal együtt jár az örökös királyi kancellári cím és évi százezer arany jövedelem.”

„Meglepsz, fönséges uram -- mondta a kanonok --, de...” „Nem, ne ellenkezz, Nepomuki János! Meg tudom én jutalmazni az érdemet. Egyébként jelentették nekem, hogy a feleségem gyakran gyón

nálad, és csak hosszú idő után távozik onnan. Aggódom érte!" -- Egy darabig hallgatott a király, majd folytatta: „Talán tudsz nekem valami fölvilágosítást adni, hogy miről van szó az ilyen hosszú gyónások alkalmával?"

„Mindenben engedelmeskedem neked, ahol a bűn nélkül lehetséges -- válaszolta a pap --, de a gyónási titok pecsétjének megőrzése rám nézve kötelező, és nem tűri a legkisebb sérelmet sem."

„Tudd meg, János úr -- jött indulatba Vencel --, hogy az én országomban csak egy olyan pecsét van, amellyel törődöm: az enyém. Ki vele hát, mit tudsz? Titoktartásom felől biztos lehetsz."

„Egy papnak erre csak egyetlen felelete van: Nem, és ezerszer is nem!" -- tiltakozott a kanonok fölháborodva. „De ha a király parancsolja!" -- sziszegte Vencel, és a harag pírja öntötte el arcát. „Isten akkor is tiltja!"

Jánost ismét visszavitték a börtönbe. Kimondhatatlan kínokat kellett a hű hitvallónak kiállnia a torony mélyén. A király még egyszer rátámadt. Ígéreteket tett, fenyegetett, ütött, sőt a megkínzott testét maga sütögette égő fáklyával. Végül a király dühöngve így kiáltott: „Reszkess, te pap! Ha nem mondasz el rögtön mindent, amit a királyné meggyónt, Istenemre mondom, hogy vizet kell nyelned!" János válasza változatlan maradt: „A pap, akinek Isten zárta be a száját, örökké hallgatni fog."

Az érseknek a pápához intézett hiteles jelentése e szavakkal végződik: „Helynökömnek az oldalát oly súlyosan összeégették, hogy erőszakos halál nélkül is bele kellett volna halnia. Azután a tiszteletreméltó János doktort teljes nyilvánosság mellett a város útjain és utcáin át a Moldvához vonszolták. Ott kezét hátrakötötték, a fejét karikában a lábához erősítették, és száját egy fapöcckel szétfeszítették, majd a prágai hídról letaszították, és így vízbe fulladt."

Istenünk, ki Nepomuki Szent Jánost a gyónási titok megtartásáért a vértanúság koronájával ékesítetted, kérünk, közbenjárására add meg, hogy példája szerint élvezhessük azok boldogságát, akik szavukkal soha nem vétettek!

Május 18.

CANTALICEI SZENT FÉLIX kapucinus testvér

Május 18.

*Cantalice, 1515. +Róma, 1587. május 18.

1525-ben jött létre a kapucinus rend a ferencesek obszerváns mozgalmából, s a ferences eszménynek életmódban és lélegzõdõzés terén történt megújítása által a katolikus megújulás fontos forrásává vált. 1542-ben azonban váratlanul -- az évszázad szelleme és a Krisztus- követés közti feszültségben -- a rend veszélyes válságba került, amikor általános vikáriusa, Bernardino Ochino (1487--1565) a protestánsok táborába állt át, majd az inkvizíció elõl Genfba menekült. Szenzációt keltõ botránnyá azért dagadt az eset, mert Ochino nemcsak feddhetetlen életû, ünnepelt bûnbánathirdetõ volt, hanem egyben olasz is. A kibontakozó reform jövõjéért aggódva III. Pál pápa (1534--1549) így nyilvánította ki félelmét: „Hamarosan nem lesz már többé kapucinus!"

A pápa azonban tévedett, mert nem gondolt azoknak a szerény és egyszerű testvéreknek tevékenységére, akik a maguk módján ébren tartották Assisi Szegényének és Balgájának szellemét. Lengõ szakállal, hegyes csuklyával és koldustarisznyával, kevés szóval és tanultsággal prédikáltak az Egyház gazdagságra és hatalomra törekvõ tagjainak és a törtetõ világnak a szegény és szolgáló Krisztus üzenetét. Így történt a kicsinyek és egyszerűek egyikével is, aki jámbor halálával újból beszéd tárgyává tette a kapucinusokat: 1587 pünkösdjén futótûzként terjedt el a hír az örök városban, hogy meghalt „Deogratias testvér". (Így nevezték a rómaiak tréfásan és szeretettel a városszerte ismert Félixet az általa folytonosan ismételt „Deo gratias", „hála Istennek" szava miatt.) A testvéreknek hamarosan be kellett zárniok a templomot és a kolostort is, olyan hatalmas tömegben áradtak az emberek. A temetés után maga V. Sixtus pápa (1585--1590) is megjelent bíborosai kíséretében, hogy ország-világ elõtt kinyilvánítsa: mennyire tisztelte az egyszerű testvért. Ó indította el boldoggá avatási perét is, amelyben tanúként lépett fel, mert csupán õ maga az elhunyt tizennyolc csodáját ismerte.

Az alázatos szent haláláról való értesülésen túl az egyházi felsőbbség tudomást szerzett arról is, hogy Deogratias testvér lelkülete a kapucinusok rendje számára is legyűrte a kezdeti idők válságát; néhány évtizeden belül tagjainak és alapításainak száma ötszörösére nőtt. Azt a veszélyt, amelybe a nagy tehetségű és ékesszavú Ochino által került a rend, Isten elűzte az Abruzzókból való egyszerű paraszti szolga élete és példája által. Pál apostol keresztről szóló prédikációja az olyan emberekben, mint Deogratias testvér a Krisztussal egyesült élet engedelmesen és örömmel fogadott megtapasztalásává lett: „Isten azt választotta ki, ami a világ szemében balga, hogy megszegyenítse a bölcseket; s azt választotta ki, ami a világ előtt gyöngye, hogy megszegyenítse az erőseket...” (Kor 1,27-28).

Félix testvér a gyalázat napjaiban megtalálta az utat a kapucinusokhoz. Azzal a kívánsággal ment közéjük, hogy egész életén át testvéreinek szolgáljon; az Úr volt a mintaképe, aki szintén azért jött, hogy mindenkinek szolgálja legyen. „Nem testvér vagyok -- lehetett hallani gyakran ajkáról --, hanem csupán a testvéreknél lakom, és a teherhordó állatok vagyok.” Amikor a rend protektor bíborosa és generálisa az idős és hasgörcsöktől kínzott Félixnek könnyítést javasoltak, ezt kapták válaszul: „A katonának fegyver alatt, az igásállatnak nyereg alatt kell meghalnia.”

Negyven éven át járta a szent kolduló barátként a reneszánsz épületekkel pompázó Rómát, hogy a testvérek létfenntartásához szükségeseket összekoldulja. A Poverello hűségese tanítványaként mindig mezítláb és köpeny nélkül járt, még télen is, egy zsákszerű, agyonfoltozott csuhában. Deogratias testvér úgy hozzá tartozott Róma városképéhez, mint azon idők ismert szentjei: Loyolai Ignác (lásd: A szentek élete, 387. o.), Borgia Ferenc (lásd: 524. o.), Gonzaga Alajos (lásd: A szentek élete, 274. o.), V. Pius pápa (lásd: A szentek élete, 187. o.), Borromei Károly (lásd: A szentek élete, 637. o.), Lellisi Kamill (lásd: A szentek élete, 348. o.) és Néri Fülöp (lásd: A szentek élete, 227. o.).

Valamennyien ismerték, tisztelték és szerették a szent koldust, a város kedvencét. Montalto bíboros, a későbbi V. Sixtus pápa Félix tarisznyájából egy darab kenyert kért, Néri Fülöpöt megkínálta korsójából borral, amelyet kolduló útjain kapott. Tápláléka egy kevés kenyérhéj volt, néhány deszka szolgált nyugvóhelyül, egy rőzsenyaláb vánkosaúl, és elegendő volt számára két-három órai alvás. Az éjszaka többi óráját imaapostolsága számára tartotta fenn.

„Imádsága és Istennel való állandó kapcsolata volt egész művészete és szentségének titka.” Egy életrajzírójának e megállapítása bizonyára a legjobban illik rá. Nem esett nehezebbre, hogy éjszakákat virrasszon át a szentségházban lévő Üdvözítő előtt térdelve. A rendi szokásnak megfelelően hosszú időn át három-négyszer áldozott hetenként, életének utolsó tizenöt évében naponta, s ez az akkori időkben nagy ritkaságnak számított. Imádságait a liturgiából merítette. Mivel nem tudott olvasni, évek alatt kívülről megtanulta a misszálé és a breviárium nagy részét. Könnyű volt hát számára, hogy az oltárnál levő pappal „lélekben együtt celebráljon”, amint megszabták a rend szabályzatai. A breviárium laudesének és vesperásának csaknem minden antifonáját fejből tudta. Egy antifonával, egy evangéliumi vagy szentlecke- perikópával (napi olvasmányok) kezdte éjjeli imádságát.

Szelíd jóságával sokakat visszatartott a bűntől, vagy meg tudott téríteni. Egy alkalommal éppen akkor tért be koldulni egy megvesztegethető bíró házába, amikor valaki egy borjút hozott, hogy kedvező ítéletben legyen része. A borjú Félix láttán bőgni kezdett, mire ő azt mondta a bírónak: „Látja, uram, mennyire könyörög ez a borjú ajándékozójának érdekében?” -- mire a bíró megtért.

Más alkalommal egy ügyvéd a könyvtárába vezette és mutogatta neki híres gyűjteményét. Félix a feszületre mutatva jegyezte meg: „Uram, ha ezt a könyvet nem tanulmányozza, minden másból több igazságtalanságot, mint igazságot fog tanulni!”

A jövődőlés és csodatétel adománya, amellyel Isten gazdagon ellátta, ráirányította a nyilvánosság figyelmét. Így X. Ince pápának (1644-- 1655) előre megmondta pápává választását. Amikor megjövendölte a tiarát Montalto bíborosnak, a későbbi V. Sixtus pápának, ezzel a merész utalással tette: „Majd ha pápa lesz, pápaként is cselekedjék Isten dicsőségére és az Egyház javára; máskülönben jobb lenne Önnek, ha megmaradna kisebb testvérnek” (Montalto ugyanis a minoriták generálisa volt).

Utolsó nyolc évében a szent súlyos szenvedéseket állt ki betegsége miatt, ez azonban egyáltalán nem gátolta lelki buzgóságában. „Rózsák ezek, virágok” -- vélekedett szenvedéséről Deogratias testvér a Megfeszített iránti izzó szeretetében. Amikor az orvos arra intette, hogy kérjen Istentől enyhületet,

ezt a választ kapta: „Még ha tudnám is, hogy Isten kérésemre egészségessé tenne, akkor sem kérném ezt tőle. Ha Isten fájdalmat küld rám, miért ne szenvedném el iránta való szeretetből?”

„Ebben a szegényes, szűk kuckóban lakott Isten szolgája negyven éven át” -- mondta XII. Ince pápa (1691--1700) a kíséretében lévő bíborosoknak, amikor 1700-ban belépett a cellájába. „Ő, aki itt a földön csak egyszerű testvér és testvéreinek alamiznagyűjtője volt, most Istennel együtt uralkodik a mennyben, és tisztelik a világ nagyjai és előkelői, ezzel pedig megszegyeníti a világ minden fejedelmének és uralkodójának dicsőségét.”

1625-ben boldoggá, 1712. május 22-én szentté avatták.

SZENT I. JÁNOS PÁPA

Május 18.

+Ravenna, 526. május 18.

Római hagyomány szerint János Toszkánából származott és 523. augusztus 13-án lett Hormisdas pápa utóda. Hároméves pápasága (523-- 526) nem állt kedvező csillagzat jegyében. Itáliában a keleti gótok voltak az urak Nagy Theodorich alatt (471--526), Konstantinápolyban Jusztinosz császár uralkodott (518--527). János sorsát csak a kor Kelet- és Nyugat-Róma között fennálló egyházi és politikai feszültségének ismeretében lehet megérteni. Theodorichot 498-ban elismerték Itália uralkodójának, és mint a kelet-római császár helytartója uralkodott Ravennában. Ravenna műemlékei mindmáig tanúskodnak uralkodói öntudatáról és a klasszikus műveltségnek az ő uralma alatt bekövetkezett jelentős utóvirágzásáról. A nagy műveltségű Cassiodorus segítette a királyt a régi római örökség megőrzésében.

A római püspök és egyháza iránt Theodorich jóindulatú és nagyvonalú volt. Ariánus keleti gótjai és a bennszülött katolikus lakosság között igyekezett fenntartani a békét és az egyetértést. A római egyháznak a politikai támogatásra szüksége volt, mert a kelet-római egyháztól gyűlölködő szakadás választotta el. A kalcedoni zsinat (451) teológiai döntése a bizánci egyházban elkeseredett viszálykodást támasztott. Ismételten kísérletet tettek a harcoló pártok békítésére. Teológiai kompromisszum-formulákat tettek az asztalra, de azok nem feleltek meg sem a zsinat szándékának, sem az ellenfeleknek. Zénó császár 482-ben Akakiosz pátriárka beleegyezésével kihirdetett egy ilyen egységesítő formulát -- ez az ún. Henotikon. Róma azonban tiltakozott, és ez a két egyház szétszakadását eredményezte (akakioszi szakadás). Róma szemében a bizánci egyház és császár eretneknek számított.

A Bizánccal való teológiai nézeteltérés jó irányban hatott Theodorichra a római egyházhoz fűződő viszonyában. Rómának ugyanis Theodorich hatalma biztosította, hogy a bizánci hitvallást ne lehessen rákényszeríteni. Amikor azonban Hormisdas pápa alatt 519-ben megszűnhetett a szakadás, és a két egyház újra egyesült az egy hitben, Itáliában döntően megváltozott a helyzet. A római hagyománynak megfelelően inkább kedvelték a kelet-római császárt, mint a keleti gót Theodorichot. Theodorich nagyra törő terveket szőtt egy nyugat-római- germán állam alapításáról. Ennek állt volna útjában és megghiúsulását jelentette volna, ha sikerül kiterjeszteni a kelet-római befolyást más germán államokra, pl. Sigismund király Burgundiájára vagy az észak- afrikai vandálokra. Ilyen körülmények között a Kelet-Római Birodalommal való rokonszenv vagy barátság felségárulás számba ment. A király hosszú éveken át legbizalmasabb embere, a politikus és filozófus Boëthius ennek a gyanúnak esett áldozatául 524-ben.

A császári politika zordságát hamarosan megérezte I. János római püspök is. Theodorich a gótok szószólójának tartotta magát bizánci területen is, ahol Jusztinosz császár fölújította a régi római eretnek- törvényt, és 524-ben az ariánus gótok ellen fordult. Ez kényszer- megtérésekhez vezetett. Az ariánusoktól elvették templomaikat, és katolikus istentiszteleti célokra használták őket. Félő volt, hogy a császár és Theodorich versengése vallásháborúba csap át. Ebben a feszült helyzetben Theodorich Róma püspökét tette meg a bizánci udvarba menesztett egyik küldöttség vezetőjének. A katolikus főpásztornak kellett az ariánus gótok érdekében közbenjárnia és a császárt kártérítésre fölszólítania. Elutazása előtt János Ravennában ezt mondta a királynak: „Tedd hamarosan, amit tenni

akarsz. Szilárdan állok előtted. Nem ígérem neked, hogy megteszem, amit kívánsz. Nem fogok a császárnak ilyet mondani.”

Jánost a keleti útra politikai parancs kényszerítette, amely szinte lehetetlent kívánt tőle. Ez volt az első pápai utazás a bizánci udvarba. Két évszázadon át kényszerültek ezután római pápák -- többnyire kritikus helyzetekben és megalázó körülmények között -- erre a tengeri útra. Most azonban Jánost teljes tisztelettel fogadták Konstantinápolyban. 526 húsvétján a bizánci szertartások értelmében ő tehetette a császár fejére a koronát. Küldetésében, amelyet maga sem tudott egész szívvel vállalni, természetesen nem érhetett el teljes sikert. A keleti-gót országban a katolikusok ellen kilátásba helyezett megtorlások tanácsossá tették, hogy a császár megígérje az ariánus templomok visszaadását. A kényszer-megtérések visszavonását azonban nem biztosították. Biztos, hogy a pápa nem is erőltette Theodorich e követelését. Theodorich számára tehát üres kézzel tért vissza a pápa Itáliába. A felségárulás gyanúja igen kézenfekvő volt. A pápát a ravennai udvarban fogva tartották, s néhány nap múlva, 526. május 18-án meg is halt ott. Holttestét Rómába szállították, és a Szent Péter- bazilika előcsarnokában temették el.

Az utókor vértanúnak tekintette a pápát. Ravennai kényszerszertartózkodását hosszú rabságnak tekintették, hirtelen halálát a börtönben elszenvedett nélkülözésekkel magyarázták. Sírfelirata is küldetésének és halálának ilyen értelmezését tükrözi: „Krisztus vágóáldozata.” A hagyomány további fejlődésében megerősödött a meggyőződés János pápa vértanúságáról. Theodorich képe közben komor és ellenséges lett. Dühöngő katolikus-üldözővé lett, akire sokat átruháztak abból, amit a régi egyház az üldözőkről elbeszél. Nagy Szent Gergely elmondja egy remete látomását, amelyben János pápa és a Theodorich által megöletett római Symmachus a gót királyt egy vulkán kráterébe taszította (Dialogus IV, 30). Az így értelmezett történetben a pápa egyoldalúan az egyházi szabadság állhatatos védelmezője lett, aki azonban elbukik a világi hatalom túlerejével szemben. A szentek tiszteletében János így típusa lett az egyházi férfinak, aki csak szenvedve tud győzni.

Ünnepét a 12. században vették föl a római naptárba, május 27-re, amikor a Szent Péter-bazilikában történt temetésére emlékeztek. 1969- ben áthelyezték halála napjára.

A szent pápáról, akit a későbbi egyház „Krisztus vágóáldozata” névvel tisztelt meg, nem sok személyes és egyéniségére jellemző esetet ismerünk, inkább csak történeti eseményeket. Egy legendásan kibővített elbeszélés elmondja, hogyan érkezett meg a Boszporusz-melléki császárvárosba.

Amikor elterjedt Konstantinápolyban a pápa és küldöttsége érkezésének a híre, az ünnepi ruhába öltözött nép több órányi járásra elébe ment. Ünnepélyes körmenetben, kereszttel, lobogókkal és égő gyertyákkal fogadták Róma püspökét. Nyilvános ünnep és általános öröm kísérte érkezését. Mindenki a magas vendég áldását várta. A császár maga is kiment elébe udvarával együtt, leborult előtte, és rendkívüli tiszteletadásban részesítette.

János az úgynevezett Aranykapun vonult be a városba. A kapu ívei alatt egy vak borult le előtte. Arra kérte, hogy Krisztus helytartójaként segítse szeme világához, ahogyan Krisztus is megtette ezt. János megérintette a vak szemét, keresztet vetett rá, és az rögtön látott.

Istenünk, hívő lelkek oltalmazója, ki ezt a napot Szent János pápa vértanúságával szentelted meg, kérünk, hallgasd meg néped könyörgését, és engeddd, hogy akik tiszteljük őt, hitének állhatatosságában követhessük!

Május 19.

SZENT DUNSTAN püspök

Május 19.

*Wessex, 909 körül +Canterbury, 988. május 19.

Jámbor keresztény családból származott, amely rokonságban volt a wessexi királyi házzal. Wells közelében született, amely a születése körüli időkben püspöki székhellyé emelkedett. Közelében volt a legtekintélyesebb angol kolostor is: Glastonbury.

Dunstan születése idejében hiúsultak meg a vikingek egész Anglia meghódítására irányuló kísérletei, Edward király alatt pedig Wessexből indult el a vikingek által megszállt területek visszahódítása. Amikor Dunstan férfisorba került, rokona, Ethelstan király egész Angliát meghódította, alattvalóitól pedig megkapta egész Britannia első uralkodójának címét. A vikingek által előidézett kulturális és szellemi hanyatlást nem volt könnyű átvészelni. A kolostorokat mindenfelé lerombolták, kincseiktől megfosztották. Azok az apátságok, melyek megmenekültek a fizikai pusztulástól, katasztrofális erkölcsi mélységbe süllyedtek. Az angol műveltség és Anglia szellemi-vallási élete mélypontra jutott. Valamivel jobb volt a helyzet Dunstan fiatalabb korában. Ő maga is megfelelő nevelést és képzést kapott Glastonburyben.

Kezdetől fogva látszik, hogy Dunstan az angol egyház vezető helyére volt hivatott. 923-ban nagybátyját, Wells addigi püspökét Canterbury érsekévé nevezték ki, Dunstan pedig hozzá került székvárosába. Az új érsek közvetítésére Dunstant megismerte az új király, Ethelstan, s az ő udvarában töltötte következő éveit. A királyi udvar egy papja, Szent Elfheah pap és szerzetes volt az első angol, aki a bencés szabályzatot megújító clunyi reformmozgalomhoz csatlakozott. 934-ben kinevezték Winchester (Angliának Canterbury után a második püspöki székhelye) püspökévé, és engedélyt kapott a reform szellemében való munkálkodásra.

Kiválóságai és jellembeli adottságai irigységet és rosszakaratot keltettek ellene a királyi udvarban, és varázslattal vádolták meg. A király annyira meg volt győződve mindezek helytálló voltáról, hogy eltávolította Dunstant közvetlen környezetéből. Dunstan Elfheah winchesteri szerzetespüspök házában talált menedéket. Elfheah fölismerte Dunstanban azt a férfit, aki a szerzetesi reformot végre tudja hajtani Angliában, ezért igyekezett rábeszélni a tonzúra felvételére. Dunstan eleinte vonakodott, később azonban beleegyezett, és 936-ban megkapta a tonzúrát Elfheah püspöktől. Bár Ethelstan király jóváhagyta a reformtörekvéseket, a következő időszakban nem támogatta sem Dunstant, sem Elfheah-t. Miután Dunstan a tonzúra felvételével szerzetes lett, nem kételkedett és nem vonakodott többé, s életének hátralevő részében rendkívüli tiszteletet tanúsított Szent Benedek (lásd: A szentek élete, 339. o.) iránt, és hűségesen ragaszkodott a regulához.

Úgy látszik, Elfheah püspököt az a vágy sarkallta, hogy megreformálja Glastonbury nagy apátságát, és valószínű, hogy kezdetől fogva Dunstant tartotta a reform véghezvitelére legalkalmasabb férfinak. Az apátság azonban teljesen a király ellenőrzése alatt állott, ő pedig nem értett egyet a reformmal. 939-ben testvére, Szent Edmund követte a trónon. Edmund is kevés rokonszenvet mutatott a reformmozgalom iránt. Kezdetben barátságosan viselkedett Dunstan iránt, de csakhamar elfordult tőle, és Dunstan ellenfeleire hallgatva, száműzetésbe küldte. Edmund ezután vadászatra indult, és -- úgy látszik -- csodás módon menekült meg a haláltól. Hálából a megmenekülésért, és megbánva, hogy Dunstant száműzte, visszahívta és Glastonbury apátjává tette.

A tekintély, melyet Szent Benedek regulája az apátra ruházott kolostorközösségével szemben, az angol szerzeteseknek ez idő szerint nem volt sem tetszetős, sem elfogadható. Hozzászórtak, hogy megosszák egymás között a kolostor bevételeit, mindegyikük élje a maga életét, esetleg meg is nősüljön. Mivel a királyt nem lehetett megnyerni annak, hogy kötelezően vezesse be a bencések reguláját valamennyi angol kolostorban, Dunstan számára nem maradt más hátra, mint hogy saját kolostorában hasson rábeszélés és meggyőzés által. Csakhamar megnyerte néhányukat, és kialakított egy magot igazi, állapotukhoz és hivatásukhoz ragaszkodó szerzetesekből; az ő feladatuk lett, hogy a következő időkben kiterjessék a reformot Anglia régi apátságaira és székesegyházaira.

946-ban meggyilkolták Edmund királyt. Utódja testvére, Eadred lett; beteges, gyenge ember volt, de tehetséges uralkodónak bizonyult. Eadred nagyon rokonszenvezett Dunstannel, és igazi érdeklődést tanúsított a szerzetesi reform iránt. Dunstan megnyerte a királyt tanítványa és glastonburyi szerzetestársa, Szent Ethelwold (lásd: 417. o.) kérésének. Ethelwold és az új szerzetesek közül a legbuzgóbbak egy kis csoportja azt kívánták, hogy tökéletesen megreformált szerzetesközösségben élhessenek. Eadred nekik adta Abingdon kolostorát, ahol ők megvalósították a 10. század reformmozgalmának első, teljesen bencés értelemben vett kolostorát.

955-ben meghalt a betegeskedő király; unokaöccse, a tizenöt éves Eadwig követte a trónon, aki Dunstant száműzte. Eadwig korai halála után, 959-ben Szent Edgar lett egész Anglia ura; első ténykedése abból állt, hogy Dunstant Canterbury érsekévé tette. 961/962-ben Szent Oszvaldot Worcester, 963-ban Dunstan tanítványát, abingdoni Ethelwold apátot Winchester püspökévé nevezte ki. A három szerzetes most már hozzáfogott az egész angol egyház megreformálásához. A reformmozgalom haladását Edgar király személyes buzgósága határozta meg. Nem lehetett kételkedni abban, hogy személyesen érdeklődik a szerzetesi reform alapelvei iránt, mégis, mivel az új szerzetesközösségek önhatalmú létesítését -- amely a kolostorok tulajdonára és az apátválasztásokra vonatkozó hagyományos magánbefolyásokat kikapcsolta -- a világi nemesség sok tagja nagyon nehezen fogadta el, végül arra kényszerült, hogy óvatosabban járjon el.

970-ben Edgar király Dunstan segítségével nagy zsinatot tartott Winchesterben, s ezen a szerzetesreform eredményeit szabályokba foglalták. Számos férfi- és női kolostor volt már. Alapjában véve valamennyien Szent Benedek reguláját követték, de felfogásuk és értelmezésük kolostoronként eltérő volt. Egységes rendet teremtettek a regula magyarázatában, s valamennyi angol szerzetesre és nővérré nézve kötelezővé tették. Egyúttal megszüntették a szerzetesek és birtokaik fölötti világi ellenőrzés maradványait, legalábbis törvény szerint; ezenkívül az apátokat és apátnőket attól kezdve a regula alapelvei szerint kellett megválasztani; a királynak kellett ellátnia a választások legfőbb felügyeletét, és gondoskodnia arról, hogy a választások rátermettség és személyes érdem alapján történjenek, és hogy a hatalmas nemesi családok mindennemű beavatkozását kikapcsolják.

973-ban Dunstant nagy öröm érte; barátját és szövetségesét, Edgart angol királlyá kenhette fel és koronázhatta meg. Dunstan Ordója, amint Edgar koronázási rítusát nevezik, még ma is az angol koronázási szertartás alapja.

Anglia és a reform kárára Edgar nagyon korán, 975-ben meghalt. A sok hatalmas nemes, akiknek érdekeit a szerzetesi reform megnyirbálta, most bosszút állt. Számos kolostort elpusztítottak, szerzeteseiket szétszórták. 978-ban Edgar idősebb fiát, vértanú Szent Eduárdot, a szerzetesek készleges támaszát megölték, és öccsét, Ethelredet tették meg királynak. Dunstan semmi fáradságot sem sajnált, hogy ismét helyreállítsa Angliában az egységet és a békét. Kezdetben Ethelred részéről érdektelenséget tapasztalt, a szerzetesek jogait illetően pedig elutasítást. Dunstan intelmei azonban nem maradtak hatástalanok. Az apátok visszatérhettek az udvarba, a király pedig különféleképpen jóvátételt nyújtott azoknak a kolostoroknak, amelyekkel szemben uralkodása kezdetén jogtalanul járt el.

Dunstan 988. május 19-én halt meg papjai körében. Az egész középkoron át Anglia kedvelt és népszerű szentje volt. Hírnevét és tiszteletét az elsők között állította helyre a 19. századi katolikus megújulás Angliában.

SZENT V. CELESZTIN pápa

Május 19.

*Isernia, 1215 körül. +Castello di Fumone, 1296. május 19.

„Csak egy cellát kívántam magamnak ezen a világon, és egy cellát adtak nekem.” E keserűség nélkül kimondott szavakkal hajolt meg kemény sorsa előtt az ősz Pietro da Morrone, miután leköszönt mint V. Celesztin pápa. A cellát utóda, VIII. Bonifác készítette számára, amikor Fumone várában haláláig fogva tartotta.

IV. Miklós pápa 1292. április 4-én halt meg Rómában. Ezután több mint két év telt el az új pápa megválasztásáig. A Colonnák és Orsinik hatalmas, mindig ellenségeskedő nemzetsége ilyen sokáig nem tudott megegyezni az új egyházfő személyében, mert bíboros képviselőik inkább magukkal törődtek, mint hogy Krisztus nyáját legeltették volna.

Anjou II. Károly nápolyi király, Árpád-házi V. István királyunk Mária leányának férje élénken érdeklődött a jövődő pápa iránt. A maga módján meg is kísérelte, hogy a választást előrelendítse. Fiával, Martell Károllyal, Magyarország későbbi királyával együtt az Abruzzókban levő Sulmonába utazott a messze földön ismert remetéhez, Pietro da Morronéhoz, a Szent Damjánról nevezett remeték alapítójához, akiknek IV. Orbán pápa (1261--1264) adta a bencés regulát. II. Károlynak

sikerült a remeté arra indítania, hogy Latinus Malabrancához, Ostia érsekéhez levelet intézzen, s ebben arról a látomásról értesítette, amely szerint az Egyház veszedelembbe kerül, ha a pápaválasztást november 1-ig sikeresen be nem fejezik.

1294. június 5-én a bíborosok ismét összegyűltek Perugiában. Két megrendítő esemény hatása alatt álltak: Rómában és az egyházi államban ismét nyugtalanságok törtek ki, továbbá Napoleone Orsini bíboros öccse lezuhant lováról és életét veszítette. Latinus Malabranca, a bíborosi testület dékánja megmutatta a bíborosoknak a Morrone hegy remetéjének látomását tartalmazó levelet, és elsőként adta le szavazatát a nyolcvan év körül járó aggastyán javára. Pietro da Morronét ezután egyhangúan az Egyház legmagasabb méltóságába emelték. Három püspököt bízta meg azzal a feladattal, hogy az Abruzzókban élő remetével közöljék megválasztását. Az ősz aszkéta először a leghatározottabban tiltakozott: csak a vezeklésnek akar élni, hogy lelke üdvösségét munkálja. Csak annak nyomatékos közlése tudta rábírní a választás elfogadására, hogy további vonakodása esetén súlyosan vétkezik Isten akarata ellen.

II. Károly és fia haladéktalanul az új pápa köszöntésére sietett Sulmonába. A két király között lovagolt V. Celesztin számárháton Aquilába, s ott akarata szerint, illetve II. Károly tanácsára megjelentek a bíborosok. Beláthatatlan tömeg gyűlt össze, hogy a szokatlan színjátékban gyönyörködjenek. A nép ujjongott. Mindenki arra gondolt, hogy régóta várt angyali pápájuk van, tiszta, feddhetetlen ember, aki erőszak nélkül támaszt majd egy új aranykort, s megalapítja az általános béke birodalmát. Egy istentelenséggel teli világ várta egyetlenegy embertől az üdvét. Ez az álom azonban nemsokára szertefoszlott. Mélységes csalódás lépett a helyébe.

Amit II. Károly várt, bekövetkezett: a pápa tőle függő viszonyba került. Már közvetlenül az augusztus 23-i koronázás után a nápolyi király bizalmi emberei foglaltak el minden fontos helyet a kúriában és az egyházi államban, sőt még a pápa személyes környezetét is II. Károly határozta meg. Ezenkívül kinevezte magát minden jövendő konklávén védnökének. V. Celesztin a bíborosok kinevezésében is az ő kívánsága szerint járt el; tizenkét bíborosból hét francia volt. II. Károly alig huszonegy éves fia megkapta a jövedelmező lyoni érsekséget. 1294 őszén V. Celesztin Rómába akart utazni. Mint pápa azonban sohasem láthatta meg az örök várost; a nápolyi király ugyanis rábeszélte, hogy Nápolyban állítsa fel rezidenciáját és a kúria székhelyét. November 5-én a legtöbb bíboros akarata ellenére a pápa felkereste II. Károly székvárosát, majd Castelnuovót választotta lakóhelyévé.

Az Egyház belső igazgatása V. Celesztin alatt nagyjából a felmentések, kiváltságok és búcsúk megfontolás nélküli adományozására korlátozódott. Bárki bármilyen kéréssel érkezett, megkapta, amit akart, anélkül, hogy kérésének igazolására jogalapot kellett volna szolgáltatnia. Különleges jóakarattal halmozta el saját rendtestvéreit, akik most celesztinusoknak nevezték magukat, és akiket válogatás nélkül árasztott el lelki és világi jótéteményekkel.

Mindezek mellett mély kedvetlenséget tapasztalt magában. Nem érzett belső hivatást az Egyház legfőbb szolgálatára. Kínózta az aggodás saját lelkéért, mert nem tudta már kiszabni magára az addigi mértékben kemény vezeklési gyakorlatait. Így hát legalább az ádvent idején akart a megszokott módon előkészülni a karácsony ünnepére. Megvalósíthatatlan tervet akart véghezvinni: rezidenciájának egyik dísztermében cellát építtetett, s oda akart visszavonulni. Három bíborosnak kellett volna ebben az időben vezetnie az Egyházat. Vállalkozása meghiúsult Matteo Rosso Orsini bíboros ellenállásán. Az agg pápa egy gondolata mind határozottabb alakot öltött. Már régóta észrevette, hogy milyen bizonytalanul érzi magát a magabiztosan viselkedő bíborosok jelenlétében. Átlagos teológiai műveltsége, a latin nyelv ismeretének hiánya meglehetősen elfogódottá tették. Naivitásra korlátozódó hivatalvezetésének iránytalansága és célnélkülisége sok-sok zavart keltett. Ez nem maradhatott rejtve előtte. A bizonytalanság érzése mindjobban szorongatta.

V. Celesztin ekkor önmaga fölé nőtt. Az öregkor makacsságától mentesen, belső magányosságában és bizonytalanságában világos következtetésre jutott; olyan következtetésre, amelyet előtte még egyetlen pápa sem valósított meg önként. Az a pápa, aki alig tudta, hogy mit jelent pápának lenni, bejelentette közeli visszalépését. II. Károly heves ellenkezése hatástalan maradt ebben a döntő pillanatban. Még a nápolyiak ügyesen megszervezett kérő felvonulásai sem érték el a kívánt hatást. A pápa nem hagyta magát szándékától eltéríteni. A nápolyi király véglegesen elvesztette irányában minden befolyását.

1294. december 13-án V. Celesztin magához hívatta valamennyi bíborosát, és felolvasott nekik egy írást, amely kíméletlenül feltárta a legfőbb pásztori hivatalra való képtelenségét mint visszavonulásának okát. Ezután letette pápai hatalmának jelvényeit, majd fehér öltönyére gyorsan ráhúzta durva szerzetesi ruháját és fekete csuklyáját. Morrone hegyén levő cellájának magányossága iránti vágya vett rajta erőt, és Nápolyból Sulmonába üzte. Utóda, VIII. Bonifác mégis skizmától félve elfogatta és Fumone várába vezettette. Ott halt meg 1296. május 19-én. Szép Fülöp francia király sürgetésére V. Kelemen pápa 1313-ban szentté avatta.

A Morrone hegy szent remetéje felmorzsolódott az önző politikát folytatók és a fanatikusan reménykedők között. Számára Szent Péter széke az elkerülhetetlen tragikum helye lett, s ez egyúttal ráirányítja tekintetünket Celesztin emberi nagyságára. Ez a nagyság keményen üzte az emberi szakadék peremére, és egyben elvezette a szentség magaslatára.

Május 20.

SZIÉNAI SZENT BERNARDIN

Május 20.

*Massa (Sziéna mellett), 1380. +Aquila, 1444. május 20.

Bernardin Massa Marittimában, Sziéna közelében született ugyanabban az évben, amelyben Sziénai Szent Katalin meghalt. Családja gazdag volt, atyja egy bányát vezetett, de Bernardin még nem volt egészen négy éves, amikor szüleit elvesztette. Az árván maradt egyetlen gyermeket sziénai rokonok vették magukhoz, s így lett e város Bernardin hazája.

A sziénai egyetemen tanult. Barátságos természetéért és apjától örökölt birtoka nagyvonalú kezeléséért igen kedvelték. Amikor húsz éves lett, kitört Sziénában a pestis. A gazdagok vidéki birtokaikra menekültek; Bernardin azonban ott maradt a városban. Ő maga nem írt jelentést a pestisről, a város levéltára azonban megörökítette akkori tetteit. Eközben a pestis őt is megfertőzte. Halálos betegen olyan ismeretekre tett szert a lélek dolgairól, amelyeket csak érett emberek szoktak elnyerni sok fáradozás és csalódás árán. Ám Bernardin visszanyerte egészségét. Vagyonát szétosztotta a szegények között, és 1402-ben fölvételét kérte egy minorita kolostorba. A pestises betegek szolgálata és betegsége indította arra, hogy Krisztus követésének e formáját válassza Szent Ferenc fiai között. Kevéssel utóbb az obszervánsokhoz, a franciskánus rend legszigorúbb ágához csatlakozott. 1404-ben pappá szentelték. Utána hosszú ideig egy magányos kolostorban élt, fenn a hegyek között. Egy véletlen esemény emelte ki a csendből a nyilvánosság fényébe. Egy hitszónokuk hirtelen megbetegedett, és Bernardinnak kellett kisegítenie. Ez a beszéde olyan mély benyomást keltett, hogy a nép viharosan követelte milánói nagyböjti szónoknak.

Attól fogva (1417) diadalmenetben járta be Itáliát. Isten üzenetének hirdetője erősebb volt, mint a herceg a maga sok katonájával, erősebb, mint Velence vagy Bologna magisztrátusa. A jogtudósoknak és a „jogtekerőknek” ez a városa („ahol megtanulják, hogyan kell a jogot kijátszani, és a jogtalanságból jogot csinálni”) lett az a harcmező, ahol Bernardin bátran kimondta az igazságot. Ugyanígy tett a velencei doge előtt is, hiszen nem élvezte annak sem hűbéradományát, sem pártfogását, sem támogatását. Bernardin csak Isten előtt érezte magát felelősnek. A keresztes hadjáratok nyomán kibontakozó korai kapitalizmus nemcsak pénzt hozott Itáliába, hanem nyomorúságot is. Bernardin -- születésénél fogva gazdagon, de saját akaratából szegényen -- az assisibeli Szegény fiaként élvezte a szegények és a jogfosztottak bizalmát, de képes volt a hatalmasokat is megindítani.

Foglyokat szabadított ki, súlyos adósságok elengedését sikerült elérnie. Szükség esetén magát ajánlotta föl váltságdíjra. De ami még többet jelent: Istenhez tudta vezetni az embereket. Házasságtörők új életet kezdtek, nyilvános bűnösök visszatértek az Egyházba, szegények is árvák fölvételét nyertek ispotályokba, háborúk és viszálykodások szűntek meg, rend és nyugalom vonult a falvakba és a városokba. „Olyan volt, mintha tavasz köszöntött volna a világra” -- jelentik a krónikák.

Áldásos működése közben Bernardinnak óriási csalódást kellett megélnie. Rágalmazók följelentették Rómában. V. Márton pápa maga elé idézte és eltiltotta a további prédikálástól. „Hogy mit szenvedett a pápai kegyvesztés és a szószéktől való eltiltás idején, arról egy szó sem jutott ki cellájából. Bernardin, aki nagyszerűen beszélt, most még nagyszerűbben hallgatott. Nem dacos hallgatás volt ez. Látták az emberek, hogy nyugodtan misézik. A zsoltárokban gyakorta előforduló iniquitas (igazságtalanság) szó keserűség nélkül hagyta el ajkát, jóllehet a megalázott és megbántott ártatlanság, a szószék utáni vágy végtelenül kínozza. Cellája hallatlan harcok színtere lett, míg a hiúság maradéka is kihalt belőle, és Bernardin ismét oly boldogan tudott mosolyogni, mint egy gyermek.”

Nehéz helyzetében barátot talált Kapisztrán Szent János személyében. Az ő segítségével tisztázta magát 1427 és 1431 között. A pápa elismerte Bernardin ártatlanságát, és fölajánlotta neki a szieni püspökséget, Bernardin azonban elhárította.

Nem sokkal utóbb V. Márton meghalt és IV. Jenő lett a pápa. Akkor újabb csapás érte Bernardint. Prédikáció közben -- a teljes nyilvánosság előtt -- másodszor is letartóztatták. Menthette volna a becsületét, hiszen egész Itáliában nem volt hozzá fogható jelentőségű szónok. Befolyása volt a császárnál, a hercegeknél és a pénzembereknél. A nép körülrajongta, hősként ünnepeltethette volna magát. Bernardinnak azonban meggyőződése volt, hogy vallási dolgokban a lázadásra nincs áldás, sőt átok az, ha az Egyház szavát nem fogadjuk engedelmesen.

Bernardin tehát engedelmeskedett. Amikor tisztázta magát és hősieen viselt hallgatás után ismét szószékre lépett, szavai utat találtak az elkeseredett emberekhez is. Amit a tulajdonnal bírók szociális kötelességeiről mondott, azt addig senki sem ismerte föl s mondta ki oly világosan. Gyakran újszerű magatartásra bírta rávenni az embereket.

Bernardin állt pápák előtt, tisztelettudóan, de szabadon és ügyében biztosan. Állt a császár előtt is. Zsigmond király 1432-ben hónapokon át Sziénában tartózkodott. Naponta ott volt Bernardin miséjén, hallgatta prédikációit. Bernardin elkísérte őt Rómába a császárkoronázásra.

Tényleg úgy látszott, hogy Bernardin híd a békíthetetlennek tűnő ellentétek között: gazdag és szegény, pápa és császár, ég és föld között. Amint az óbor a hosszú érés által finomabbá és tüzesebbé válik, úgy lett Bernardin az öregkor küszöbén még hatalmasabb, de még jóságosabb is. És akkor elérte, amire oly régóta vágyott: Nápolyba hívták. A hit ott „megkövesült, mint a Vezúv lávája, az erkölcsök szenvedélyektől izzottak és lezüllöttek”. Ám a nápolyi úton megbetegedett, s 1444. május 20-án, áldozócsüdtörtök vigíliáján meghalt. V. Miklós pápa már hat év múlva szentté avatta. Ünnepe 1657-ben vették föl a római naptárba, május 20-ra.

A „szieni harsoná”-ról, a szeretetreméltó és nagy erejű népszónokról, a reneszánsz Itália vallási megújítójáról és szociális jótevőjéről sok esetet idéznek. Mielőtt Bernardin a nyilvánosság elé lépett volna, a spanyol prédikátor, Ferreri Szent Vince az országot járva egyszer ezt a próféta kijelentést tette: „Van köztetek egy minorita testvér, hála Istennek, aki egész Itáliában úgy fogja hirdetni Isten igéjét, ahogyan még nem hallottátok.”

Azután Bernardin megkezdte prédikációit, amelyek csodás erővel fogták meg a szíveket. Olykor oly szelíden hangzottak szavai, mint egy anyáé, máskor úgy csaptak le a szószékről, mint metsző szélvihar. Gyakran a szabadban kellett fölállítani a szószéket, mert a dómok és a templomok nem voltak képesek befogadni a hallgatók tömegét. Mennydörgő és villámló szavaiból azonban megérezték mélyes jóságát. Komoly, próféta beszédei közben hallgatói alig mertek lélegzetet venni. Aztán hirtelen egy vidám példát mesélt el nekik, vagy valami tréfát csinált, amin szívből nevettek. Sok nő elvörösödve hajtotta le a fejét, amikor hajfestésről, borotvált szemöldökről vagy magas sarkú cipőkről mennydörgött. Sok kereskedő a mellét verte, amikor Bernardin az uzsorát és a meg nem engedett kamatot ostromozta. Számos nemesembernek megszólalt a lelkiismerete, amikor az utcai harcokat, az ököljogot és a családok közötti háborúskodásokat mint az ördög műveit bélyegezte meg. Korának erkölcstelenségei ellen nemcsak a poklóról és az ítéletről szóló beszédekkel harcolt, hiszen nagyon is kedélyes olasz volt, aki szerette hazáját és magasztalta szépségeit. Firenze lakóinak

egyszer ezt mondta: „Költőitek, Dante, Petrarca és Colluccio csodálatos műveket alkottak. Igen, a mi Itáliánk a világ legműveltebb országa!” Prédikációit mindig ugyanúgy zárta.

Egy táblát vagy zászlót vitetett maga előtt. Rajta tizenkét napsugár koszorújában kék alapon három arany betű állt: IHS. Jézus nevének a címere ez (a latin Iesus Hominum Salvator első betűiből). Olyan korban, amikor Itália fejedelmei és csapatvezérei nevükkel büszkélkedtek, Bernardin Jézus nevének jelvényét mutatta föl, amelyben egyedül lehet megtalálni az üdvösséget, a békét és a diadalt. Előfordult, hogy hallgatói összetörték saját jelvényeiket, és Jézusét tették föl házukra. És a prédikációk után gyakran gyúltak kis máglyák, mert az emberek a hallottak nyomán elszórták és a lángokba vetették kártyáikat, díszruháikat, rossz könyveiket és képeiket.

Egy napon Visconti milánói herceg, akinek a szószerkről kemény szavakkal szemére hányta kevélységét és kegyetlenségét, egy kelyhet ajándékozott Bernardinnak, színültig telve aranypénzzel. Az ajándékkal akarta elhallgattatni a kellemetlen leckéztetőt. Ő elfogadta a pénzt, nagyszámú szerencsétlen foglyot kiváltott rajta, és másnap ismét a herceg ellen szónokolt. Visconti tombolva utasította ki a városból, de Bernardin hamarosan visszatért.

Crema kis helység Milánó közelében. Lakosainak egy részét elűzték otthonukból, mivel eladósodtak. Házaikat azonnal kifosztották kapzsi szomszédaik. Bernardin odament, prédikált és tanácskozást hívott össze. Minden házáért, minden emberért külön harcolt. És sikerrel. Az elűzöttek visszamehettek, az uzsorakamatot, ami az eladósodás oka volt, visszavonták. És az elűzöttek ellenségei minden eltulajdonított holmit visszavittek: az ágyakat és székeket, szerszámokat és ezüstneműket. A megsegített parasztok alig tudták fölfogni váratlan szerencséjüket.

Bernardin semmire sem becsülte a méltóságokat és megtiszteléseket. De szívesen mulatott azon, ha testvéreit tréfásan próba elé állította. Egyszer kolostorának a kertészét is kényelmetlen helyzetbe hozta:

A kolostor zöldséges kertjében találkozik a testvérral, és azt mondja neki: „Ó, Angeluccio testvér, püspökké akarnak tenni engem.” Erre a testvér: „Atyám, húzd szorosabbra magadon a kordát, és ne egyezz bele.” Rövid hallgatás után: „Angeluccio testvér, érsekké akarnak tenni engem.” A kertész testvér főlegyenesedik: „Mit akar ez jelenteni? Aki kertész, az kertész, aki pedig prédikátor, az prédikátor!” Bernardin aggódalmasan fölnéz: „Még nem mondtam meg mindent: pátriárkává akarnak tenni.” A kertész össze-vissza csapkod kapájával, mintha azt akarná mondani: „Nem, nem, nem!” Bernardin folytatja: „Bíborossá akarnak tenni.” A jó barát ismét főlegyenesedik, végignéz Bernardinon tetőtől talpig: „Ha így van, dobd el a kordát!” „Bolond -- szakítja meg őt Bernardin --, te bolondos Angeluccio, engeded, hogy a bíbor vöröse megkísértsen, pedig az a pokol tüzének vöröse. Tudd meg, ha e nélkül a szürke csuha nélkül látsz engem, nyugodtan mondhatod, hogy az már nem én vagyok.”

Istenünk, ki Szent Bernardin áldozópapot Jézus Szent Nevének különleges szeretetével tüntetted ki, az ő érdemeiért és könyörgésére engedd, hogy szereteted Lelke gyújtson lángra minket!

Május 22.

CASCIAI SZENT RITA

Május 22.

*Roccaporena, 1381 körül +Cascia, 1447. május 22.

Ritát idős szülei hosszú várakozás, reménykedés és sok imádság után kapták Istentől ajándékba. Cascia környékén, a hegyek között elterülő kis birtokukon egyszerűségben és istenfélelemben nevelték. Rita gyermek- és ifjúkorát a szülei iránti teljes engedelmesség, akaratának állandó fölládozása és a fáradságos napi munka jellemezte. Közben azonban szívében fölgyulladt az istenszeretet, és apáca akart lenni, hogy teljesen eggyé válhasson isteni Megváltójával, aki jelenléte édességének megéreztetésével mindannyiszor megajándékozta őt, valahányszor szülei engedélyével

visszavonulhatott a házukban kialakított kicsiny imahelyre. Szülei -- valószínűleg kényszerhelyzetben - odaígérték a kezét egy helybeli ifjúnak, aki a kortársak szerint vad és erőszakos ember volt. Ritának nagyon fiatalon férjhez kellett tehát mennie.

Férje rossz természetét hősies türelemmel viselte, soha nem panaszkodott. Mindenben engedelmeskedett hitvesének, azzal az egy föltétellel, hogy a templomba eljárhat. Szelídségével és jóságával végül is férje rossz természetét sikerült legyőznie, és lelkét Istenhez vezetnie. Megtérésének együtt örült Ritával az egész falu, Roccaporena, mert korábban a férj összeférhetlensége miatt sokat szenvedett a pártoskodásoktól és viszálykodásoktól.

Idős szülei halála után újabb gyász érte Ritát: előbb meghalt a férje, aki most már tisztelte és szerette őt (egy régi ellensége ölte meg bosszúból). Majd egy évre rá meghalt Rita két kicsi fia, akikért úgy imádkozott, hogy az Úr vegye őket magához, mielőtt még az atyjuk halála miatti bosszú beszennyezné lelküket.

Miután sok fájdalom árán eloldódtak e földi kötelékek, Rita hozzáfoghatott régi vágyának beteljesítéséhez: kolostorba léphetett. Casciában a Mária Magdolna ágostonos kolostorba jelentkezett, ahonnan egymás után háromszor visszautasító választ kapott özvegysége miatt. Végül azonban 1407-ben csodálatos módon bejutott: Keresztelő Szent János, Szent Ágoston és Toletinói Szent Miklós vitték be éjnek idején a kolostorba.

Életének pontos dátumait, így fogadalomtételének évét sem ismerjük. Valószínű azonban, hogy még nem volt 30 éves, amikor a kolostor szokásától eltérően a karnővérek közé befogadták, s mivel olvasni nem tudott (azaz nem tudott együtt zsolozsmázni a karnővérekkel), egyéb imádságok elmondására kötelezték. A nővérek közül türelmével, engedelmességével és jámborságával tűnt ki, mindenkinek épülésére volt.

Különös tisztelettel elmélkedett Krisztus szenvedéséről, s arra vágyott, hogy osztozhasson a megfeszített Krisztus kínjaiban. Egy napon, amikor a feszület előtt térdelt, és vágya beteljesülését kérte, érezte, hogy a töviskorona egy tövise a homlokába fúródik. Mély sebet kapott, amely később elmérgesedett, s a belőle áradó szag miatt Ritát elkülönítették a nővérektől. Csak egy római zarándoklat alkalmával mehetett emberek közé, amikor az Úr Rita könyörgésére eltüntette a zarándoklat idejére a sebet, de úgy, hogy fájdalmai megmaradtak. Betegségei, a böjtölések és a munka fölemésztették erejét, utolsó éveit ágyhoz kötötten töltötte. 1447. május 22-én hívta át Isten az örök boldogságba, átköltözését egy emberi kézzel nem érintett harang szava hirdette meg. Különleges kiváltsággént Rita testét soha nem temették el, mert csodálatos módon nem látott romlást. Sértetlenül került ki a tűzvészből is, melyben néhány évvel halála után a cédrusfából készült koporsója porrá égett. Új koporsóját a szent nagy tisztelője, Cesco Barbari casciai asztalos készítette el, aki súlyos betegségből gyógyult meg közbenjárására.

Ritát már halála előtt szentnek tartották, s halála után 10 évvel, még mielőtt az Egyház hivatalosan nyilatkozott volna, a nép szentként tisztelte. Boldoggá avatását 1626-ban, szentté avatását 1900-ban fejezték be. XIII. Leó pápa „Umbria gyöngyének” nevezte őt. Testét Casciában, az 1937--47 között épült Szent Rita-templomban őrzik. A hagyomány szerint Szent Rita az egészen kilátástalannak tűnő esetekben is képes segíteni, ezért a lehetetlenségek szentjének tartják.

Istenünk, Szent Rita érdemeiért és közbenjárására add, hogy úgy bocsássunk meg ellenségeinknek és úgy mélyedjünk el gyötrelmes szenvedéseidben, hogy a szelídeknek és szomorkodóknak ígért jutalom elnyerésére méltók legyünk!

VEDRUNAI SZENT JOAKIMA özvegy, rendalapító

Május 22.

*Barcelona, 1783. április 16. +Vich, 1853. augusztus 28.

1783. április 16-án született Barcelonában. Nyolc testvérével együtt jó nevelést kapott. A nagyon tehetséges és érzékeny leányban magától érlelődött meg a kívánság, hogy kármelitaként egész életét

Istennek ajándékozza. Isten azonban egyelőre más útra terelte a szívét, s ezt egyszerű önátadással fogadta. Szigorú apja megtiltotta, hogy belépjen a Kármelbe, s a tizenhat éves lányt arra szánta, hogy házasságot kössön a huszonöt éves Don Teodoro de Mas vichi jegyzővel és gazdag földbirtokossal. A harmonikus házasság tizenhét éve alatt Joakima kilenc fiút ajándékozott férjének; közülük három már gyermekkorában meghalt, négy pedig szerzetes lett. A gyermekek betegsége és halála mellett a házastársaknak el kellett viselniük egy olyan kornak a veszélyeit, amely a felvilágosodás eszméivel és Napóleon betörésének politikai-szociális zűrzavaraival éppen Katalóniában nyúlt bele mélyen a családok életébe. A közéletben szereplő férj erőit idő előtt felőrölte az élet, Joakima özvegyen maradt.

Az örökség miatt kitört viszálykodásban sikeresen megvédelmezte az apai jussot gyermekei számára, akik az anyai oltalom alatt nőttek fel. Joakima sokkal több volt egy rendkívüli nőnél, aki nehéz élethelyzetében is ki tudta vívni környezete elismerését és tiszteletét. Emberi tevékenysége mélyén sokkal inkább az istenszeretet titka rejtőzött, amely gyermekora napjaitól fogva meghatározta életét. Isten a gyermek kívánságát, mint tudjuk, nem teljesítette, és Joakimát a házasság útjára vezette. Most hát meg kellett tapasztalnia, hogy ez az út, amely őt asszonnyá és anyává érlelte, Isten iránti szeretete számára nem volt kerülő út. Azokban a misztikus kegyelmekben, amelyekben most részesült, a házasság által kiformált szeretete Istennel való kapcsolatának átalakító beteljesülését élte át. A szízi szeretet jegyesi misztikájától különbözően Joakima Istenben mindenekelőtt az Atyát kereste és találta meg, akinél Krisztussal való közösségben és a Szentlélek erejében mint gyermek örökös biztonságot talált. Gyermekként rejtőzött el Isten atyai jóságába, s anyaként adta tovább az önátadásban kapott szeretetet.

Isten vezetésével tehát Joakima házasságának boldogsága és szenvedése által, valamint számkivetése és a börtönig történő üldöztetése által próbára téve szentté érlelődött. Férje halálával és anyai kötelességeinek teljesítése után új feladatokra vált szabaddá; lelki anyaként megalapította a szeretetről nevezett kármelita nővérek ma is virágzó kongregációját. Emberi és misztikus tapasztalatait tekintve alkalmazhatjuk Joakimára és tevékenységére az apostol (Kor 4,15) szavait: szerzetesnővéreinek nem csupán valamiféle lelki nevelőnője volt, amilyenből sok van; hanem anyjuk, a szónak lelki és eredeti, tulajdonképpeni értelmében is. Krisztus Jézusban és a mennyei Atya örömmüzenete által sok lányának olyan életet ajándékozott, amely Isten gyermekeivé tette őket.

Mint valami próféta látomásban, úgy kiáltott fel egy boldog anya ujjongásával: „Úgy tűnik nekem, mintha a karom mindinkább kitérné, a szívem pedig csodálatosan nagyra tágná, hogy magába fogadjon minden fiatal, hogy átkarolja és megőrizze mindazokat, akik most és a jövőben is nagy csapatokban jönnek, és intézetünk kapuin kopognak.” Az Atyába vetett bizalma mindazok számára, akiket vezetett, az atyai ház légkörét teremtette meg, amelyben a lelki élet és gyakorlatai gyorsan elvesztették mindazt az idegenséget, amely a természetfölöttit olyan könnyen mutatja természetellenesnek. Amint régebben a gyermekek és a cselédek mindennapi kötelességeik teljesítése után imádságra és lelki beszélgetésre összegyűltek a ház anyja és úrnője körül, úgy tettek most lelki lányai is. Anélkül, hogy a rábízottakat elnyomta vagy önállótlaná tette volna, mindenki számára ő lett a nyugalmas középpont és a vitathatatlan anyai tekintély. A szerzetesnővérek megtanultak engedelmeskedni neki, mielőtt bármit is elrendelt volna, egyedül a jó örömeért és szeretetből. Erről a szeretetből fakadó engedelmeségről elmondhatta Joakima anyja: „Aki engedelmeskedik, mindig jól cselekszik.” Hogy közel vigye hozzájuk a szegénység szellemét, emlékeztette lányait Jézus szegénységére. „Ne törekedjetez arra, hogy gazdagabbak legyetek, mint a Vőlegényetek, mert az szégyenletes lenne.” Intézetének kezdeti idejében volt egy fiatal novíciája, aki nem tudta elolvasni a kézzel írott szabályzatot, amelyet az alapító anyja adott neki. – „Anyám, nem látok mást, csupán pontokat” -- mondta a fiatal lány. Erre így szólt hozzá az anya:

„Térdelj le, s akkor majd meglátod, milyen kiválóan tudsz olvasni.” És csakugyan: a próbálkozás sikerült, és a következőkben jámbor szokássá vált Vedruna anyja lányai körében. -- Ez az egyszerű és jámbor áthagyományozott epizód mintegy kulcs lehet a számunkra a szent lelki magatartáshoz: megértette, hogy térdén, vagyis tisztelettel, hittel és szeretettel telve kell olvasni Isten atyai gondviselésének könyvéből. A mennyei Atya iránti szeretettől áthatva megértette, hogy egész élete kegyelem és feladat: Isten gyermekének mosolyával szolgálni embertársait.

Teljesen megbénulva halt meg; mosolygása azonban nem tűnt el utolsó lélegzetvételéig.
1940-ben boldoggá, 1959. április 12-én szentté avatták.

Május 25.

SZENT VII. GERGELY PÁPA

Május 25.

*Soana (?), 1020/25. +Salerno, 1085. május 25.

Azokban az években, amikor Hildebrand, Toszkána gyermeke férfivá érett, az Egyház annak a megújulásnak fáradságos, de sokat ígérő hajnalhasadását élte, amely a delelő középkor világának megadta sajátos jellegét.

Hildebrand anyja révén rokonságban állt a római Pierleone családdal. Így könnyen Rómába kerülhetett. Korán pápai szolgálatba állt, és talán az aventinusi Mária-kolostor szerzetese volt. Tanúja lehetett, hogyan takarította el az útból a romlással teli „sötét század” romjait erős kézzel III. Henrik császár. Amikor Suitger bambergi püspököt emelték a pápai székbe, aki a II. Kelemen nevet vette föl, a pápának olyan sora kezdődött, akik a reformot egyre előbbre vitték.

III. Henrik beavatkozása közvetlenül érintette Hildebrand életének alakulását is. A császár által letett egyik pápa, VI. Gergely a rokona volt. Ez a jellemes magatartású és kifogástalan, vallásos lelkületű férfi lelkes híve volt a reform-mozgalomnak, s inkább a viszonyoknak, mint saját hibájának lett az áldozata. Kölnbe száműzték, s Hildebrand vele ment. Valószínűleg ezt követően lépett a híres clunyi apátságba, amely az egyházi megújulás központja volt. Itt még megélte a nagy apátnak, Odilonnak utolsó napjait. Annak utódjában, Hugóban pedig egy erős, kora történelmét meghatározó személyiséget ismert meg.

1048 végén III. Henrik az unokaöccsét emelte Péter székébe IX. Leó néven. A pápa Hildebrandot visszavitte magával Itáliába, és bevette legközelebbi munkatársainak körébe. Hildebrand római kincstárnok és bíboros lett, és ezzel megkezdődött az egyházi reformért vívott küzdelme, amely minden erejét fölszította, de föl is emésztette, s e reform életműve lett.

II. Kelemen pápasága néhány hónapja alatt csak az irányt tudta megszabni, IX. Leó viszont teljes erővel látott hozzá, hogy megszabadítsa az Egyházat a simóniától, a laikus investitúrától és a papok nőülésétől. A papi méltóságot semmibe vevő gyakorlat, a papi hivatalok megvásárlása, illetve a királyoknak az Egyház ellenállása nélkül gyakorolt joga, hogy ők töltsék be a püspöki székeket, oda vezetett, hogy alkalmatlan, sőt gyakran méltatlan emberek álltak az Egyház vezető állásaiban, és mérhetetlen károkat okoztak. Így Hildebrand Damjáni Péter bíborossal, Silva Candida Humberttel és a lüttichi archidiákonussal -- a későbbi X. Istvánnal -- együtt azon volt, hogy az egyházi életnek ezeket a visszaéléseit egyre inkább kiirtsa.

II. Viktor pápa legátusnak küldte Franciaországba. 1056-ban egy lyoni zsinaton hat püspököt elmozdított hivatalából, mert pénzen vették hivatalukat. Két évvel később az özvegy császárné, Ágnes udvarában ő szerezte meg X. István megerősítését. Annak korai halála után a római nemesi családok, mint egykor, erőszakos rajtaütéssel magukhoz ragadták a hatalmat Péter székének betöltésére. Minden jog ellenére maguk közül akartak pápát választani. Hildebrand azonban még kellő pillanatban visszaérkezett Németországból, hogy ügyességével és tetterejével megakadályozza ezeket a mesterkedéseket, s megmentse a jog szerinti pápa, II. Miklós ügyét.

Személyének és reformtörekvéseinek azonban éppen ezekben a napokban hatalmas szövetségese támadt: Lombardiában a nép között mozgalom indult a simónia, a laikus investitúra és a papok nőülése ellen. E „pataria”-nak nevezett mozgalom tagjai elkerülték a nős papok miséit, és fölkeltek a simóniás papság ellen. A pápa követeket küldött a pataria vezetőihez, s megbízta őket a mozgalom és a milánói érsek között támadt viszály elsimításával is. Köztük volt Hildebrand is, aki 1059 óta a római egyház archidiákonusának tisztjét viselte. Tárgyalásaik során teljes sikerre vitték a reform eszméjét. Nemsokára meghalt II. Miklós. Utódjának Anzelm luccai püspököt, a pataria egyik alapítóját választották meg, aki a II. Sándor nevet vette föl (1061). Megválasztásában döntő része volt

Hildebrandnak. Egy hadsereg élén még hadba is vonult, amikor császári csapatok a német királyi udvar ellenjelöltjét, Cadalust Rómába vezették, és ezzel három évig tartó viszályt erőszakoltak ki.

II. Sándor 1073. április 21-én meghalt. A római egyház archidiákonusaként Hildebrand háromnapi böjtöt és könyörgő istentiszteletet rendelt el, hogy Isten segítségét kisdjék az esedékes pápaválasztáshoz. Az események azonban meggyorsultak. Még véget sem értek a temetés ünnepei, amikor a nép magához ragadta a kezdeményezést. Hildebrandot pápának kiáltották ki, és minden tiltakozása ellenére erőszakkal a S. Pietro in Vincoli-templomba hurcolták, s miután a bíborosok beleegyezésüket adták, a pápai trónra emelték.

Az új pápa a Gergely nevet vette föl. E névválasztás éppen úgy szolgálhatta Nagy Szent Gergely főnséges alakjának tiszteletét, mint ahogy emlékeztethetett hatodik viselőjére, akinek sorsában fiatalemberként maga is osztozott.

A reform sürgető feladata mellett hamarosan eltöltötte a pápát az 1054 óta elszakadt keleti Egyházzal való egyesülésnek és a jeruzsálemi Szentsír visszaszerzésének gondolata.

Fenyegetően ekkor kezdett azonban kibontakozni a Gergely életét és halálát beárnyékoló összeütközés IV. Henrikkel. 1074 böjti zsinatján szigorúan megtiltotta, hogy laikusok állítsanak püspököket. A királyok emberemlékezet óta a birodalmi érdek szerint nevezték ki a püspököket, akik a birodalmi alkotmány támaszai lettek. Az pedig kétségtelen, hogy a püspöki tisztség benső lényegét sérti, ha elsősorban földi érdekek szolgálatába állítják. Gergely még bizakodott abban, hogy békésen rendezni lehet a viszályt. Kész volt maga is bizonyos engedelményekre, Henrik azonban mit sem törődve a pápa által kinevezett Attóval, maga iktatott be egy érseket Milánó számára, és önkényesen így járt el más püspökségekkel és apátságokkal is. Akkor Gergely, még mindig kiegyezésre készen, komoly és sürgető levelet írt neki. A levél átadójának -- hajthatatlansága esetén -- a kiközösítést kellett volna kilátásba helyezni a király számára. A wormszi birodalmi gyűlésen 1076. január 24-én válaszolt Henrik „Hildebrandnak, aki már nem pápa, hanem ravasz barát”. Ezzel az elbizakodott fölhívással fejezte be válaszát: „Te, minden püspökünk és a magunk ítélete alapján elátkozott, szállj le, hagyd el a bitorolt apostoli széket! Mi, Henrik, minden püspökünkkel együtt mondjuk neked: szállj le, szállj le, és légy örökké átkozott!”

Rómában éppen ülésezett a böjti zsinat. Amikor Henrik követe, Pármai Roland a gyülekezet előtt fölvasta ezt a választ, óriási fölháborodás tört ki a király ellen. A követet csak Gergely közbelépése mentette meg az erőszaktól. A következő nap azonban megtörtént a király elítélése. A pápa mélységesen sértve érezte magát, hiszen eltöltötte magas hivatásának tudata és annak a méltóságnak átérzése, hogy ő az apostolfejedelem utóda. A Henrik fölött hozott ítéletét Szent Péterhez intézett imádság formájába öltöztette: „A beléd vetett bizalomra támaszkodva, Egyházad tiszteletére és védelmére, a mindenható Isten nevében, a te hatalmaddal és erőddel megfosztom az egész birodalom fölötti uralmától Henrik királyt, aki hallatlan kevélységgel föllázadt Egyházad ellen.”

A király kiközösítése rendkívüli esemény volt. Politikai következményei Canossába kényszerítették Henriket. Itt Gergely három napon át súlyos harcot vívott önmagával. Mint pap nem tagadhatta meg a fölloldozást a bűnbánó kereszténytől, ezért minden politikai meggondolás ellenére fölloldozta a királyt az átok alól.

Henrik azzal hálálta ezt meg neki, hogy a következő három évben „a hitegetés, a színlelés és a vesztegetés minden eszközével szabályszerűen az orránál fogva vezette” a pápát.

Gergely kénytelen volt Henrik viselkedését a pápai méltóság és hatalom túrhetetlen semmibe vételének tekinteni. Bekövetkezett a második kiközösítés és vele együtt a háború. A pápa gyorsan kibékült dél-itáliai ellenfeleivel, és így hátulról nem fenyegette veszély. Ennek ellenére egyik balsiker a másik után érte. 1081 májusának végén Henrik hadseregével Róma előtt állt, és 1084-ben teljesen meghódította azt. Gergely csak üggyel-bajjal tartotta magát az Angyalvárban. Amikor a római nép és papság nagy része hűtlen lett hozzá és elismerte a Henrik által állított ellenpápát, veresége meg volt pecsételve. Végül a normannok jöttek segítségére, de mértéktelen fosztogatásukkal úgy elkésértették Róma lakosságát, hogy nem maradhattak a városban, s velük együtt Gergely sem. Így hát megmentőivel Salernóba vonult. Az utolsó évek harcai és szenvedései megtörték testét. Egyedül, magára maradván ott halt meg 1085. május 25-én.

Gergely életének vége mégsem katasztrófa. Az Egyház megújulásáért és megszentelődéséért folytatott küzdelemnek évszázadokra kiható irányt és lendületet adott. Ezzel együtt éppen külső vereségében mutatkozott meg szándékának zavartalan tisztasága. Igaz, Gergely -- amint maga mondja -- izzón és szenvedélyesen tudta gyűlölni a gonosztságot. Nem volt megnyerő, szeretetreméltó egyéniség, sőt, nem ritkán „goromba volt, mint az északi szél”: valószínűleg lényének e vonásában gyökerezett az a ridegség, amellyel hivatalának hatalmi igényeit védelmezte, melyeket mai fogalmaink szerint túlzottaknak tartunk. Ez akadályozta meg abban is, hogy megértésre jusson a királlyal, ami pedig megkímélte volna őt és Róma városát az 1083/84-es évek szerencsétlenségétől.

Nagymértékben birtokolta viszont az ellenségszeretet erejét, az igazi Krisztus-követés csalhatatlan ismertetőjelét. Gergely szentsége éppen abban áll, hogy mindenestül hivatala követelményeinek élve kiüresítette önmagát: elfeledte Hildebrandot, hogy Gergely legyen. Így tudta magát a végsőkig odaadni, minden nagyszerű adottságával szolgálva és önmagát fölemészelve. A cél, amelyre nem lankadó szenvedéllyel tört, az Egyház szabadsága és tisztasága volt.

V. Pál pápa a hozzá sok vonásban hasonló Gergelyt 1606-ban avatta szentté, amikor az abszolutizmus hatalmi igényei ugyanúgy fenyegették az Egyházat, mint egykor.

Ünnepét 1728-ban vették föl a római naptárba, május 25-re.

E a nagy pápát, akinek lelkiereje és harcias természete szembetűnő, mindig kétféleképpen ítélték meg. Korának harcos irodalma az utánozhatatlan szent vagy a megtestesült ördög képét festette róla; lelkes odaadással vagy izzó gyűlölettel fogadták.

Kortársa és kritikus barátja, Damjáni Szent Péter egyik levelében megismerteti velünk Gergely dinamikus jellemét: „Az alapján, amilyen módon és formában Ön közölte velem ezt a megbízatást, nagy ellentétet látok Önben. Miközben egyrésztől az atyai kegy jóindulatával kedveskedik nekem, másrésztől borzasztó perpatvarral fenyeget. Míg egyrészt melengető fénnel sugárik rám, mint a nap, másrészt úgy támad rám, mint a goromba északi szél.”

Damjáni nem tudta megmondani, hogy szerette-e inkább, vagy félt tőle: „Mint valami zsarnok, mint egy Néró, mint oroszán kényszerített mindenre, ami helyes. Úgy uralkodott rajtam, mint egy szent sátán.”

Vitathatatlan, hogy VII. Gergelyt teljesen átitatta szent küldetése és felelőssége. Főpásztori hivataláról így ír: „Isten a pápát örnek állította minden egyes ember és az egyetemes Egyház fölé. Az utolsó ítélet napján számot kell adnia róluk. Ezért nem hallgathat, amikor az lenne a kényelmesebb. Vállalnia kell inkább még a halált is. Ha mindenki siketnémává lesz is, neki föl kell emelnie hangját: »Magas hegy tetejére állítottál, hogy kikiáltsam és pellengérré állítsam Isten népének gonosztetteit és az egyház gyermekeinek bűneit! «”

Szívesen idézte a próféták mondásait: „Ha a gonosznak nem beszélsz gonosztságról, lelkét a te kezedből kérem számon” (Ez 3,18), és: „Legyen átkozott, aki kardját kíméli a vértől” (Jer 48,10).

Gergely nem kerülte azt a fényűzést, amelyet kora elvárt a pápától, jóllehet nem ragaszkodott hozzá, és az egyházi funkciókon kívül egyszerű szerzetesi öltözetet hordott. Amilyen pontosan különbséget tudott tenni magával kapcsolatban a személy és a hivatal közt, ugyanolyan jól megkülönböztette mások esetében is a személyt és annak ügyét: „Hivatali kötelességem, hogy szeressem az embereket, miközben elutasítom hibáikat; hogy gyűlöljem istenellenességüket, de sohasem személyüket.”

Hogy Gergely az ellenséghez is igazságossággal és szelídséggel közeledett, bizonyítja a németeknek 1076. szeptember 9-én írt levele, amelyben ezt írja Henrikről: „Kérlek titeket, hogy velem szemben ne csak az igazságosságot érvényesítsétek, amely eltiltja őt a kormányzástól, hanem az irgalmasságot is, amely sok bűnt megsemmisít.”

A 11. század e pápájánál senki sem keresne toleranciát; pedig VII. Gergely birtokában volt ennek a tulajdonságnak is. Egy levélben, amelyet Ennasszernak, Afrika mohamedán uralkodójának írt, megköszöni baráti gesztusát, majd így folytatja: „Istennek, aki minden embert meg akar menteni, és nem akarja, hogy egy is elveszen, semmi sem kedvesebb, mint hogy az ember rajta kívül

embertársát szeresse, hogy senki másnak ne tegyen olyant, amit magának nem kívánna mások részéről. A szeretetnek ilyen megnyilatkozásaira mi keresztények és mohamedánok sokkal inkább kötelesek vagyunk egymás iránt, mint más népek. Hiszen mi, ha különböző módon is, ugyanabban az egy Istenben hiszünk, és naponta tiszteljük őt. Isten a tanúm, hogy az ő dicsőségére téged szeretünk, és őszintén kívánjuk földi és örök üdvödet. Hosszú és boldog kormányzás után vezessen téged a Mindenható Ábrahám kebelébe az örök boldogság élvezésére!”

Hogy mennyire nem volt fanatikus Gergely, mutatja a viselkedése Tours-i Berengárral szemben, akit azzal vádoltak be, hogy tévtanokat hirdet az Eucharisziáról. Nem követte a heveskedőket, akik erélyes intézkedést követeltek az eretnekkel szemben. Azt akarta, hogy biztosítva legyen a tér a teológiai gondolkodásnak -- s vele együtt a tévedésnek is. Menlevelet adott a bevádoltnak, hogy hazatérhessen, és mindenkinek megtiltotta, hogy Berengárt mint eretneket üldözze.

Gergely pápaságának minden bizonnyal legmegindítóbb eseményei közé tartozott IV. Henrik megjelenése Canossa előtt. Gergely éppen úton volt Augsburg felé, ahol a német püspökökkel és fejedelmekkel dönteni kellett volna Henrik sorsáról. A kiközösített király azonban -- aki kereste a kibékülést az Egyházzal, hogy uralmát megtarthassa -- Felső- Itáliában elébe ment. Gergely épp Matild toszkánai őrgrofnő sziklavárában keresett menedéket.

Amit kérései nem tudtak elérni, azt most a legszigorúbb vezeklés nyilvános vállalásától remélte Henrik. Így a király a kegyetlen januári hidegben meztláb és vezeklő ingben jelent meg Canossa várkapuja előtt. Három napig állt ott, könnyek között siránkozva, a kapu azonban zárva maradt. Micsoda megrázó dráma, hogy egy fiatal, kevély király ilyen mély megalázkodást vállalt! Dráma játszódott le azonban a váron belül is. Harc tombolt a pápa szívében: a politikus küzdött a pappal. Amit ebben a helyzetben az államférfiúi bölcsesség kívánt tőle, éppen az ellenkezőjének látszott, mint amit a keresztény irgalmasság ajánlott.

A harmadik napon végre engedett a pápa. Egy papírt tétetett aláírásra a király elé. Ebben rögzítették, hogy minden vitás kérdést egy későbbi időpontban fognak rendezni. Aztán megnyílt a vár kapuja. A király sírva vetette magát földre a pápa előtt, Gergely szeme sem maradt száraz. Meghallgatta Henrik bűnvallását, és föloldozta a kiközösítés alól. Azután fölemelte, a vártemplomba vezette, békecsókot adott neki és megáldoztatta. Gergely, a pap győzött Hildebrand, az ember fölött.

Gergely élete dél-itáliai száműzetésben végződött. Salernóból segítséget kért az egész világtól: „Semmi más oka nem volt, hogy istentelen kezűket gonosz összeesküvésre emeljék ellenem, mint hogy az Egyházat fenyegető veszedelem láttán nem hallgattam, és ellenálltam azoknak, akik Isten jegyesét rabságba vetni nem szégyellték. Kiáltok, kiáltok, és újra csak kiáltok, és tudotokra adom: a keresztény jámborság és az igaz hit a világi visszaélések révén lehanyatlott, és gúny tárgya lett. Siessetek atyátok és anyátok segítségére!”

A pápa testi ereje gyorsan hanyatlott, lelke azonban töretlen maradt. Halálának napját és óráját előre megmondta, de nem akart ágyban maradni. A templomba vitette magát, és megtartotta utolsó prédikációját. Azt mondják, Gergely utolsó szava a 44. zsoltár nyolcadik versének keserű variációja volt: „Szerettem az igazságot, is gyűlöltem az igazságtalanságot, azért halok meg száműzetésben.” A haldokló körül állók így válaszoltak vigasztalva: „Nem, Szentatyánk! Hogyan gondolhatod, hogy száműzetésben halsz meg, amikor munkád gyümölcseként az egész világ a te egyházmegyéd lett.”

Kérünk, Istenünk, add meg Egyháznak az erősség lelkét és az igazság szenvedélyes szeretetét, hogy Szent Gergely pápa példája szerint az igazságtalanságot elutasítsuk, és a szeretet szabadságával gyakoroljuk mindazt, ami az igazság szerint való.

BARAT SZENT MAGDOLNA-ZSÓFIA rendalapító, apáca

Május 25.

*Joigny, 1779. december 13. +Párizs, 1865. május 24.

Madeleine-Louise-Sophie Barat 1779. december 13-án született az Auxerre egyházmegyei Joignyben. Apja kádár volt, s emellett kis földjét is művelte. Magdolna-Zsófia gyermekkorában jámborul élt, de

semmilyen módon nem tűnt fel. Amikor 1789-ben első szentáldozásához járult, nagyon eleven szellemi képességet mutatott. Fivére, Lajos, akit 1795-ben, a forradalom zűrzavarai közepette szenteltek pappá, megbízható képzettséggel látta el. Még latinra és görögre is tanította, amelyeknek ismerete abban az időben a nők körében igen ritka volt. Magdolna-Zsófia 1792-ben ismerte fel először világosan szerzetesi hivatását, ezt azonban csak nagy nehézségekkel követhette az uralkodó politikai viszonyok közepette. 1795-ben fivérével, aki lelki tanácsadója volt és megismertette a kolostori életmóddal, Párizsba ment. Más fiatal lányok is csatlakoztak hozzá, és vele együtt alkották egy közösség őssejtjét.

1800-ban fivérét felvették a „Pères de la Foi” (A hit atyái) társulatba, amelyet Joseph-Désiré Varin (1769--1850) vezetett. Ez a kongregáció azt tűzte ki feladatául, hogy a feloszlatott Jézus Társaság helyébe lép, és előkészíti annak visszaállítását. Varin hosszú ideje azzal a gondolattal is foglalkozott, hogy női kongregációt alapít, amelynek feladata lenne -- tanító és oktató tevékenysége által -- a Szent Szív tiszteletének terjesztése. Miután Magdolna-Zsófia gyóntatóatyja lett, hamarosan felismerte, hogy képzettsége, emberi tulajdonságai és mélységes jámborsága révén eszményi alapító lenne. Magdolna-Zsófia is felismerte Varin elképzeléseiben sajátos, személyes hivatását. Az „Institut du Sacré Coeur” (Szent Szív Intézete) első négy nővére 1800. november 21-én tette le fogadalmát, és már 1801 októberében nevelőintézetet nyitottak Amiens-ben, igen nehéz körülmények között. Magdolna-Zsófiát 1802. december 21-én főnöknővé nevezték ki. Az a lelki irányítás, amelyet Varin és A hit atyái adtak át a nővéreknek, lényege szerint jezsuita volt. Ez azonban kiválóan megfelelt Magdolna-Zsófia tetterős és tevékeny vérmérsékletének. Szerencsétlen módon ebben az időben súlyosan megbetegedett.

Ennek ellenére az új kongregáció fejlődésnek indult; megfelelőbb elhelyezést is találtak. Nem sokkal ezután Magdolna-Zsófia Grenoble-ba utazott, hogy Duchesne Szent Filippine (lásd: 590. o.) kis csoportját felvegye intézetébe. Amikor 1805 végén visszatért Amiens-be, azt találta, hogy egy volt klarissza, név szerint Baudemont nővér a ház egyik gyóntató atyjának, Sambucy de Saint-Estève abbénak a segítségével nagyon figyelemreméltó befolyásra tett szert a közösségben. 1806. január 18-án Barat anyát mégis megválasztották általános előljárónőnek, bár csak egy szavazattöbbséggel. Varin átadta neki a vezetés egész teljhatalmát.

A Szent Szív Intézet ettől kezdve gyorsan fejlődött: új alapítások jöttek létre Poitiers-ban, Niort-ban és Gent-ben. Amiens-ben megnövekedtek a nehézségek Saint-Estève abbéval. Tetőpontjukra 1811 után jutottak, amikor az abbé elfogadhatatlan alkotmányt akart ráerőszakolni az intézetre, ezt azonban Varin elutasította, és Barat anyja is vonakodott elfogadni. Az abbénak azonban megvoltak a pártfogói a kongregációban, és úgy tűnt, mintha szakadásra kerülne a sor, végül csak a belga ág szakadt el. A további viszályokból és az 1815 őszi kirobbant válságból az intézet került ki győztesen. Barat anyja most már nyilvánosságra hozhatta a Varin által előkészített, jezsuita szellemű alkotmányt. Ezt az amiens-i közösség csak vonakodva fogadta el. Miután eme újjárendezés révén Barat anyja egész életére szólóan általános előljáró lett, megbízást kapott, hogy Párizsban alapítson noviciátust az egész kongregáció számára egy hozzá csatlakozó nevelőintézettel együtt. A nevelőintézetben csakhamar főnemesi növendékek gyülekeztek. Bár Barat anyja megtett mindent, hogy fenntartsa a szegénységet és az egyszerűséget, az intézet apostolsága -- legalábbis Franciaországban -- egyre jobban a társadalom felsőbb rétegeire tolódott át. Az általa közvetített nevelés gondos volt, és különösen vallási téren nagyon megbízható.

A Szent Szív Intézet most már igazán biztos alapokon állt. 1815-től megbízható támogatást kapott az újból visszaállított Jézus Társaságtól. „A hit atyái”, köztük Varin és Magdolna-Zsófia bátyja is, beléptek a Társaságba. 1818-ban Barat anyja engedett Filippine Duchesne sürgető kérésének, és Amerikába küldte első nővéreit. A következő években került sor alapításokra Olaszországban és Svájcban, később Hollandiában, Írországból, Spanyolországban és más országokban is. (1883-ban Magyarországon is.)

Közben Barat anyja, aki sikereiben és nehézségeiben egyaránt mindig alávetett és derűs maradt, megöregedett. Erős természetfölötti kisugárzása miatt általában nagy tiszteletet tanúsítottak iránta, de utolsó éveiben is súlyos próbákat kellett kiállnia. 1845-ben Affre érsek a jezsuitáknak megtiltotta minden szolgálatot a Sacré Coeurban. 1850. április 19-én fájdalmasan érintette Barat anyát Varin

halála. Többször is megkísérelte, hogy hivatalától visszavonuljon, de nővértársai nem fogadták el lemondását. Ereje azonban megfogyatkozott, 1865. május 24-én, mennybemenetel ünnepén meghalt.

1908. május 25-én boldoggá, 1925. május 24-én pedig szentté avatták.

PAZZI SZENT MÁRIA MAGDOLNA

Május 25.

*Firenze, 1566. április 2. +Firenze, 1607. május 25.

Pazzi Katalin (a keresztségben Sziénai Szent Katalint kapta védőszentül) mind apai, mind anyai ágon nemes firenzei ősoktól származott. Nagyon korán kitűnt gyermektársai közül jámborságával és rendkívüli szellemi képességeivel. Egész különös vonzást gyakorolt rá a Szentháromság és az Eucharisztia misztériuma. Szerette az imádságot, és nem hagyta el akkor sem, ha nem talált benne érezhető vigasztalást. Kilenc éves volt, amikor egy jezsuita atyától kapott egy elmélkedési könyvet, amely Jézus Krisztus kínszenvedéséről szólt. Ezt a könyvet naponta forgatta.

Tíz éves korában járulhatott először szentáldozáshoz. Két hétre rá, 1578. április 9-én, annak jeléül, hogy egészen Istennek szenteli magát, titokban szüzességi fogadalmat tett. Nyaranként, amikor a család kiköltözött vidéki villájába, összegyűjtötte a parasztyerekeket, és katekizmusra oktatta őket. Ahogyan csak tudta, már ebben az időben vezekelt, és önmegtagadásokat gyakorolt, hogy kimutassa az Úr Jézus iránti szeretetét. Miközben azonban ő egyre bensőségebben szerette Krisztust, a család házassági terveit szötte felőle. Amikor tizenhat éves lett, közölték vele, hogy férjhez kell mennie. Katalin pedig teljes elszántsággal harcolni kezdett égi Vőlegényéért, és kijelentette, hogy inkább vérpadra megy, és lefejezti magát, de másé nem lesz, csak Krisztusé. Mikor látták, hogy semmiképpen nem tudják meghajlítani akaratát, beleegyeztek, hogy kolostorba vonuljon.

Pazzi Katalin 1582. december 2-án lépett be a firenzei Santa Maria degli Angeli kármelita kolostorba. Azért esett erre a választása, mert itt a nővérek rendkívüli módon naponta áldozhattak. Az első perctől fogva otthon érezte magát. Sem a szegénység, sem az engedelmesség, sem a közösségi élet nem esett nehezebbé, s amikor két hónappal később, január 30-án magára ölthette a kármelita apácák szegényes ruháját, és megkapta új nevét, melyen ettől fogva Mária Magdolnának szólították, boldog volt.

Mint novícia az erényes élet tükre lett. Ám még mielőtt letelt volna a novíciátus két éve, titokzatos betegség lepte meg, amelyen senki nem tudott segíteni: magas láz kínozta és szünet nélkül köhögött. Emiatt sem aludni, sem étkezni nem tudott, úgyhogy bizonyos idő után az életéért kezdtek aggódni. Ezért a szokásosnál hamarabb bocsátották fogadalomtételre, hogy apácaként halhasson meg. Az oltár elé felállított ágyban tett fogadalmat 1584. május 24-én.

Tizenkét éves volt, amikor először esett elragadtatásba. Följegyezte ő maga, hogy a fogadalomtétel előestéjén eljött hozzá Jézus, megnyitotta neki az oldalát, és ő tökéletes békességet és nyugalmat talált benne. Másnap pedig, a fogadalom napján, amely Szentháromság vasárnapja volt, „miután letette a fogadalmat, érezte, hogy teljesen elveszíti érzékeit, és egészen fölolvad abban az egységben, amelyre a fogadalomtételkor lépett Istenrel”. Ettől kezdve belső életének állandó megnyilvánulása volt az elragadtatás.

Júliusban csodálatosan meggyógyult. Előljáróinak köszönhető, hogy misztikus tapasztalatairól az utókor és a kolostoron kívüli hívők is tudomást szerezhettek. Elrendelték, hogy amennyiben képes rá, foglalja írásba az elragadtatások közben átélt tapasztalatokat; emellett a nővértársaknak is utasítást adtak, hogy írják, amit elragadtatása közben mond. Gyakran megtörtént ugyanis, hogy elragadtatásba esett, de járt-kelt, lángolt a szeretettől, és beszélt. Ilyen alkalmakkor megvilágosodásokat kapott a hit igazságairól, vagy a lelki élet kérdéseiről.

Annyira lobogott benne az istenszeretet, hogy szerette volna bejárni az egész világot, és minden teremtményt meghívni Isten szeretetére. „Nem szeretik a Szeretetet” – ezt fájlalta leginkább, és ez a motívum 1585 tavaszától egyre erősebbé vált elragadtatásaiban. Május 12-én Isten mutatott neki egy kertet, amelyet teljesen ellepett a tövis és a bogáncs, és fölpanaszolta neki, hogy ilyen az Egyház.

Erre Magdolna így válaszolt: „Ó, Szentháromság, Atya, Fiú és Szentlélek! Csak valami keveset juttass nekik világosságodból, hogy fölismerhessék rossziaságukat. Nekem pedig add a kegyelmet, hogy elégtételt nyújthassak értük, ha akarod, akár életem föláldozásával is!”

Egy másik alkalommal megismételte engesztelő följajlását, és hozzátette: „Ha az én gyengeségem nem elegendő, hogy vakságuktól megszabadítsa őket, engedd, hogy annyiszor szenvedjem el a halált, s kezdjem újra az életet, ahányszor csak szükséges, hogy igazságosságod kielégíttessék!” -- És a följajlást az Úr elfogadta, mert megparancsolta neki, hogy vezeklésül a vasárnapokat kivéve vízen és kenyéren böjtöljön, naponta csak öt órát aludjon kemény deszkán, ne viseljen a lábán sarut, és télen-nyáron ugyanabban a ruhában járjon.

Június 8-án az Úr tudomására hozta, hogy néhány nap múlva megajándékozta azzal a boldogsággal, hogy Isten gazdagságából részesülve egyesülni fog a Szentlélekkel, utána azonban öt szenvedéssel teli esztendő következik. Magdolna arra kapott ígéretet, hogy Isten megvonja tőle a kegyelemnek minden érezhető vigasztalását; a próbatét arra szolgál, hogy megismerje a saját semmiségét, és még fogékonyabbá váljék Isten sugallatai iránt; mindez nem marad rejtve az ördögök előtt, de Isten megalósítja a maga terveit.

Az előre megmondott szenvedés valóban megkezdődött, és félelmetes volt. Magdolna fizikailag érezte az ördögök közelségét, akik gyötörték őt. Kétségei támadtak a hit felől, káromló gondolatok, tisztátalanságok, kétségbeesés, gőg kísértette, ám ő mindezen kísértések közepette egyre inkább megalázta magát. Az igazi gyötrelmet azonban szörnyű belső szárazsága okozta, amely lehetetlenné tette, hogy a lelkét fölemelje Istenhez. Elmondta előljárójának, hogy egyetlen támasza az a csekély jóakarát volt, amit a szívében tudott, hogy nem akarja megbántani Istent.

Amikor nővértársai látták szenvedését és elhagyatottságát, kételkedni kezdtek a korábbi kegyelmek hitelességében. És bizalmatlanságukat még tovább fokozta, hogy 1586-ban elragadtatások közben leveleket kezdett diktálni. Külön figyelmet érdemel, hogy elragadtatásai minden belső elhagyatóság ellenére tovább folytatódtak. Csak ahogy ő maga írja, semmi örömet nem talált bennük, mert úgy élte át elragadtatásait ebben az időszakban, mintha nem ő lett volna.

E levelekben lángoló szavakkal fordult ő, a kis kármelita apáca nagy egyházi méltóságokhoz: a pápához, a bíborosok kollégiumához, a jezsuita generálishoz, a firenzei érsekhez, és Isten nevében sürgette őket, hogy Krisztus véréért tegyenek meg mindent, ami szükséges az Egyház megújulásához (ti. a trienti zsinat határozatainak végrehajtásához). Nem nehéz elképzelni, hogy ez a hang mennyire megrémítette az apácákat. E levelek mind megtalálhatók a kolostor levéltárában -- ugyanis soha nem küldték el őket! Vajon tartalmuk eljutott-e a címzettekhez? Nem tudjuk, annyi azonban bizonyos, hogy választ sehonnan nem kapott rá.

1590 pünkösdjén ért véget ez az ötéves próbatét. A matutinum végén, amikor a Te Deumot énekelték, Magdolna nővér úgy elmerült Istenben, hogy egész nap elragadtatásban maradt. Visszakapta a kegyelem vigasztalásának érzését, és ígéretet kapott, hogy ezután bármit tesz, mindennapos munkája közben is Istennel egyesülten fog élni.

A firenzei Santa Maria degli Angeli-kolostor nem tartozott a kármeliták sarutlan reform-ágához, de amit Magdolna nővér megélt, az teljesen megegyezik azzal, amit Avilai Szent Teréz és Keresztes Szent János a lelki élet legmagasabb fokairól tanít. S föltűnő, hogy -- annak ellenére, hogy a neki szóló leveleket nem küldték el -- V. Sixtus pápa bullái és rendeletei 1585--1590 között szinte szóról szóra választ adnak azokra a követelésekre, amelyeket Magdolna isteni parancsra megfogalmazott.

Elragadtatásai során az Úr olyan szerzetesi ideállal ismertette meg Magdolna nővért, amely nagyon eltért az akkori kolostorok általános gyakorlatától. Amikor a novíciamesternő assisztense (1595), majd novíciamesternő (1598) lett, lehetősége nyílt, hogy a kapott eszményeket másoknak is átadja. Növendégeit arra nevelte, hogy maradéktalanul tartsák meg a szerzetesi fogadalmakat, mert csak így juthatnak el a szabadság legmagasabb fokára, amely föltételezi, hogy a lélek mindenről lemond, ami nem Isten. Céltudatos következetességét Istenért égő buzgósága teszi érthetővé. Mindamellert nem volt kegyetlen, mert szigoránál csak anyai szeretete volt nagyobb, amellyel fiatal nővértársait szerette, s mint „gyermekeinek” éjjel és nappal szolgálatára volt. A szellem, amelyet meghonosított a

novíciák között, természetesen a kolostor egészére is hatott, és áldásait még nemzedékekkel később is érezték.

Tevékenysége azonban nem korlátozódott csak a novíciákra. Szeretetét mindenki felé árasztotta, s mióta megtapasztalta saját emberi gyengeségét, mindenki felé megértő és jóságos lett. A laikus nővérek mellé odaállt, és segített nehéz munkájukban, a betegeket vigasztalta és gyógyította, a szomorúakat megvidámította, olvasott a lelkekben, előre mondta a jövőndőt és csodákat művelt.

1595-ben azt kérte Urától, hogy vonjon meg tőle minden örömet, és engedje, hogy a „puszta szenvedést” élhesse, mert úgy érezte, hogy az önmegtagadás és a vezeklés számára semmi nehézséget nem okoz. Egyetlen féltett kincsének azt érezte, hogy Isten viszonzza a szeretetét, épp ezért ezt akarta följajnlani. És az Úr elfogadta: magára hagyta azt a lelket, akit annyiszor látogatott meg boldogító elragadtatásokban. Most megvont tőle minden vigasztalást, és ez az állapot egészen a haláláig tartott.

Magdolna nővér 1602-től súlyos beteg lett: heves lázrohamok lepték meg és vért kezdett köpni. Ágynak dőlt, s amikor 1604-ben megválasztották szubprióranak, hivatalát már nem gyakorolhatta, mert nemcsak felkelni nem tudott, hanem már fölülni sem volt képes az ágyban. Tagjait mintha kínpadra vonták volna, a bőre kisebesedett... arcán azonban állandóan a mélységes béke nyugalma uralkodott, és szentáldozás után olyan volt, mintha már megdicsőült volna.

Az orvosok számára érthetetlen módon három évig tartott ez a haldoklás. Ő maga azt mondta: „A Paradicsomban nem szenvedhetek Isten iránti szeretetből, ezért nem szeretnék még meghalni.” „Szenvedni, nem meghalni” -- ezzel jellemzik lelkiességét, pedig ezt ő így soha nem mondta, de élte. 1607. május 25-én költözött el égi Vőlegényéhez.

Életében sok jele volt szentségének, a halála után is sok csodát tett. Egy év múltával a holttestét teljes romlatlanságban emelték ki a sírjából. 1626-ban VIII. Orbán pápa boldoggá, 1669-ben IX. Kelemen pápa szentté avatta.

Ünnepét már a következő esztendőben, 1670-ben fölvtették a római kalendáriumba, május 25-re. 1728-ban azonban erre a napra tették Szent VII. Gergely ünnepét, ezért Magdolnát áthelyezték május 27-re. 1899-ben erre a napra került Beda Venerabilis, ezért Magdolnát tovább helyezték 29-re. 1969-ben -- bár így egy napra három szent ünnepe is esik -- visszakerült égi születésnapjára, május 25-re.

Pazzi Szent Mária Magdolna a 16. század nagy misztikusai közé tartozik. A külvilág szeme elől rejtetten, látszólag minden eredmény nélkül élt, de a kegyelem a nagy kármelita reformátorok és védőszentje, Sziénai Szent Katalin lelki testvérévé tette őt. Misztikus élményei leginkább ez utóbbival mutatnak rokonságot.

Pontos följegyzések maradtak a következőkről: 1585. március 24-én, Gyümölcsoltó Boldogasszony vigíliáján Szent Ágoston megjelent neki, és a szívébe írta e szavakat: „Verbum caro factum est!” Április 15-én lelkébe kapta a stigmákat, 28-án misztikus eljegyzése volt: Krisztus gyűrűt húzott az ujjára; május 21-én kapta a parancsot, hogy böjtljön, és csak öt órát aludjon naponta.

Június 8-án egy nyolc napig tartó elragadtatás-sorozat kezdődött. Minden nap a tertia idején eljött hozzá a Szentlélek tűz, víz, galamb vagy oszlop alakjában. 16-án, Szentháromság vasárnapján kezdődött az ötéves próbatét, amelyet Magdolna „az oroszlánok barlangjának” nevezett. 1590 húsvétján az Úr arra kérte, nyújtsa meg a nagyböjtöt pünkösdig, s ennek végeztével kapta vissza az érzékelhető vigasztalásokat.

Az Egyház iránti szeretet volt számára a Krisztus iránti misztikus szerelem földi kifejezési formája. A megváltó Vért, amelyet Krisztus egész testéből ontott az Egyházért, ajánlja föl Magdolna is, hogy megújuljon az Egyház: hogy a papok ismét a világ világossága legyenek, hogy a nővérek ne az ostoba szüzek közé tartozzanak, hogy a hitetlenek térjenek meg az egy akolba, s hogy a hívőket egészen átitathassa a megváltó vér.

Istenünk, szüzesség kedvelője, ki égi ajándékokkal ékesítetted Pazzi Szent Mária Magdolnát, mert szíve égett az irántad való szeretettől, kérünk, add, hogy akinek ünnepét ma üljük, annak tisztaságát kövessük a szeretetben!

SZENT BÉDA VENERABILIS

Május 25.

*672. +Jarrow kolostora, 735. május 26.

Béda 672-ben a Wear torkolatának közelében született az észak-angliai Northumbria királyságban. Amikor hét éves volt, szülei oblatusként Biscop Benedekhez adták, aki négy évvel előbb kolostort alapított Wearmouth-ban. Béda egész életét kolostori környezetben élte le.

Béda életében nem történt sok külső esemény. Kolostorából sohasem távozott messzebb Yorknál vagy Lindisfarnénál és korának közéletében semmiféle módon nem vett részt: élete egy kolostori tudós élete volt. És mégis, neve és híre halála után már néhány évvel ismertté vált az egész latin egyházban. Mert Béda korának legnagyobb tanítója volt. Anglia megtérése, amelyet Canterburyi Ágoston 597-ben indított el, az ő életében ért véget, amikor Wilfried az utolsó dél-szászországi pogányt is megkeresztelte 686-ban. Béda korát egy új keresztény rend kezdetei határozták meg. És ebben Béda döntő szerepet játszott. Ő rakta le az úgynevezett Karoling-reneszánsz alapjait.

681-ben, egy évvel Béda kolostorba lépése után Ecgrith northumbriai király a Tyne melletti Jarrow-ban újabb földterületet ajándékozott Benedek apátnak, hogy ott új kolostort alapítsanak. Ceolfrith apát vezetésével tizenhét szerzetest küldtek ki az új alapítás elfoglalására. Rövidesen Bédát is Jarrow-ba küldték, és ott töltötte egész további életét.

692-ben Bédát szokatlanul fiatalon, 17 éves korában diákonussá szentelték. Tanulmányairól keveset tudunk. De Jarrow-nak nagyszerű könyvtára volt és neves tanítókkal is rendelkezett. Bédának korán meg kellett kezdenie tanári és írói tevékenységét. A kolostori iskolában tanított. Legkorábbi írásai tanítványai számára készültek: egy nyelvtan, valamint egy helyesírási és verselési tankönyv. Természettudományi tanulmányokat folytatott és írt földrajzi és csillagászati munkákat is. Mindenekelőtt azonban azzal foglalkozott, hogy megírja hazája megtérésének történetét, az első angol szentek, továbbá versben Szent Cuthbert és a kolostor első apátjainak életrajzát.

Bédát 703-ban szentelték pappá. Nemsokára megbízták, hogy tanítványait készítse föl a papi hivatásra. E célból kezdte írni Szentírás-kommentárját. Hírneve az egész középkor folyamán ehhez a munkához kapcsolódott. Béda kiválóan alkalmas volt e feladatra. Birtokolta a szükséges nyelvismeretet, nagy volt az olvasottsága, legfőképpen pedig rendelkezésére állt egy gazdag és jól összeválogatott könyvtár, melyet Biscop Benedek apát sokévi türelmes munkával hozott létre. Béda közel harminc éven át a Szentírás tanulmányozásának és tanításának élt. Kritikusai nem egyszer azt állították, hogy teológiai műveiből hiányzik az eredetiség. Így azonban csak az beszélhet, aki teljesen félreérti szándékát. Béda elsősorban azért írt, hogy növendékeit tanítsa és hogy nemzedékének tagjaival megismertesse a keresztény ókor tudásanyagát. E didaktikai szempontot szem előtt tartva gondosan ügyelt arra, hogy az olvasóval közölje ismereteinek forrásait. Kortársainak és a későbbi nemzedékeknek széles utat nyitott az egyházatyák tanításához. Bonifác a távoli missziós területről, Germániából levélben kért barátjától, Bédától egy-egy példányt a saját, illetve tanítványa, Egbert homíliáiból, hogy prédikációira készülvén használhassa azokat.

Béda szentírási kommentárja figyelemre méltó alkotás, de még érdekesebb munkája Anglia egyháztörténete, amelyet 731-ben zárt le, s a kora középkori tudományosság hatalmas emléke. Nagyrészt tőle származik mindaz, amit az angolok korai történetéről tudunk. Fölvázolja benne Anglia történetét Julius Caesar partraszállásától (Kr. e. 55.) saját koráig. Érezhető büszkeséggel számol be arról, hogyan vonult be a kereszténység az országba. Béda történelemábrázolását mai szemmel is tudományosnak minősíthetjük. A korábbi korokból származó források megbízhatóságát gondosan megvizsgálta. Amikor szóbeli hagyományra vagy mondákra támaszkodik, mindig fölhívja rá a figyelmet. Nyelve világos és egyszerű. Az előadást átszővi azoknak a férfiakkal a vázlatos arcképe, akik Anglia megtérésében a főszerepet játszották. Ilyenek: Gergely pápa, Aidan és a szentéletű Oswald király, James diákonus és Cuthbert. Találhatók benne anekdoták Nagy Szent Gergelyről és a

római angolszász rabokról; Caedmonról, a költő-pásztorról; Coifiról, a pogány papról és az Edwin király palotájában tartott gyűlésről. Ezek az angol történelem legismertebb anekdotái közé tartoznak. Joggal viseli Béda „az angol történetírás atyja” megtisztelő címet.

De ez a kolostori tudós élénk érdeklődést tanúsított Northumbria akkori egyháza iránt is. Látta, hogy sürgősen reformra volna szükség. Halála előtt egy évvel egykori tanítványának, Egbertnek, aki akkor yorki püspök volt, írt egy levelet, melyben sok mindenre kitért. Ebben intette, hogy ne hanyagolja el kötelességét a rendszeres vizitáció és prédikáció terén. Azt tanácsolta neki, hívjon össze zsinatot és készítse elő a túlságosan nagy egyházmegye fölosztását. Rámutatott arra, hogy már sok kolostor van az országban. Sok közülük csak nevében kolostor, mert gazdag emberek csak azért alapították őket, hogy elnyerjék azokat a privilégiumokat, amelyeket azok a birtokok élveztek, amelyek istentiszleteti célokat szolgáltak. Arra is fölhívta a püspök figyelmét, hogy a nép fokozódó mértékben elhanyagolja a szentségek vételét. Szorgalmazta, hogy prédikáljon a mindennapi áldozás gyakorlatáról, amint az a kontinensen és a római egyházban szokásos.

Amikor Béda ezt a levelet írta, már beteg volt. Életének utolsó napján még a János-evangélium fordításával foglalkozott. Amikor a szerzetesek könyörgő körmenetben a templomba vonultak -- másnap Áldozócsütörtök vigíliája volt -- Béda cellájában maradt, mert az utolsó fejezetet dolgozta. Este, mivel érezte végének közeledtét, a kolostor papjait cellájába hívta. Szétosztotta köztük csekélyke személyes holmiját: pár szem borsot, néhány kéztörölt, kevés tömjént. Azután kivitték cellája elé a folyosóra. Innen láthatta helyét a kóruson. Áldozócsütörtökön halt meg, 735-ben.

Bédát Jarrow-ban temették el. A 14. században maradványait a durhami székesegyházban Cuthbert csontjai mellé helyezték. Később Béda koporsóját a székesegyház nyugati felében lévő Galilea-kápolnába vitték. Sírja ma is itt látható.

1899-ben XIII. Leó pápa Béda ünnepét az egész Egyházra kiterjesztette, és egyháztanítónak nyilvánította őt. Igazán illő cím annak a férfinak, akiről földije, Szent Bonifác azt mondta, hogy „az Egyház fényessége, amelyet maga a Szentlélek gyújtott”.

Ünnepét 1899-ben vették föl a római naptárba, május 27-re. 1969-ben áthelyezték május 25-re.

Béda Venerabilisról, akit Newman „a bencés rend virágának” nevezett, legjobban saját művei vagy tanítványainak följegyzései vallanak. Mindenesetre ennek a kolostori tudósnak az életében nem a külső események voltak előtérben, sokkal inkább mindenre kiterjedő szellemének gondolatai.

Ő maga ezt írja életéről: „A kolostor birtokán születtem, és amikor hét éves voltam, családom először főtisztelendő Benedek apátra, majd később Ceolfriith apátra bízott nevelés és kiképzés céljából. Egész további életemet ebben a kolostorban töltöttem el. Teljesen a Szentírás tanulmányozásának adtam magam, miközben a regula szabályai szerint éltem és nap mint nap részt vettem a karban az officiumon. Különös örömöm mindig a tanulás, a tanítás és az írás volt.”

Béda szívébe is némi betekintést nyerünk, amikor Ethelberttel, Anglia első keresztény királyával kapcsolatban kiemeli, hogy az embereket úgy kell megnyerni az égnek, hogy közben nem szabad erőszakot alkalmazni; vagy hogy a szakadárokat meggyőzni kell és nem kényszeríteni; vagy hogy Walstan szerzetes a gyóntatószékben oly jószágos volt, hogy az emberek Anglia minden részéből hozzá tódultak. Nem ilyennek kellett neki magának is lennie?

Az Énekek énekéhez írt magyarázatában Béda a zsinagóga vágyakozását Krisztus ifjú Egyházával állítja szembe. Olyan gondolat ez, amelyet később a gótikus székesegyházak portáljain kőfigurákban értelmeztek és ábrázoltak.

Amikor Béda az eleven történelmet írja, a múlt a jelen számára is jelentőséget nyer. Így tudósít a tiszteletreméltó krónikás arról az emlékezetes óráról, amikor Edwin, Northumberland királya, tanácsosaival a kereszténység mellett döntött:

Amikor az első hithirdetők az országba jöttek, Edwin összehívta bölcseinek gyülekezetét, és megkérdezte őket, mit tartanak az új tanításról. Akkor fölállt egy tanácsos, és ezt mondta: „Királyom, törzsfőddel és embereiddel télidőben lakománál ülsz. Középujt a tűzhelyen lángol a tűz és meleg a terem. Odakint azonban dühöng a szélvihar hideggel, esővel és hóval. Akkor betéved egy veréb, és

beszáll a terembe. Az egyik ajtón berepül, a másikon ki. Abban a pár pillanatban, amíg bent van, nem éri a tél zordsága, de mihelyt eltűnik szemed elől, visszatér a sötét télbe. Úgy tűnik nekem, hasonló ehhez az ember élete. Nem tudjuk, mi előzi meg, azt sem tudjuk, mi jön utána. Ha ez az új tanítás biztosat mond felőle, megérdemli, hogy kövessük.”

Béda halála, amiről tanítványa, Cuthbert számol be, elénk tárja mindazt, ami életét eltöltötte: „Tizennégy nappal húsvét előtt borzalmas légzési nehézséggel küzdött. Közben ismét meggyógyult. Igen boldog és vidám volt, és minden órát megköszönt a Mindenhatónak. Nekünk, tanítványainak, még mindig naponta tartott előadásokat. Napjának többi részében zsoltárokat énekelt. Éjszakáját, azt a rövid időt leszámítva, amelyet alvásnak szentelt, elragadtatásban és hálaimában töltötte. Amint fölébredt, dolgozott, mint máskor. Nem mulasztotta el, hogy Istennek fölemelt kézzel hálát adjon. A Szentírás sok helyét énekelte, egyes verseket angolul is, azzal a megfontolással, hogy nem lehet a halálra eléggé fölkészülni. Azután tovább fordította Szent János evangéliumát. Lábai már dagadtak, mégis derűs lélekkel diktált, és ismételten azt mondta: »Írjátok gyorsan, amit mondok, mert nem tudom, meddig tartok még ki, és Teremtőm nem hív-e hamarosan magához.« Úgy tetszett nekünk, hogy pontosan ismeri halálának idejét. Egyikünk azt mondta neki: »Kedves mesterünk, csak egy fejezet hiányzik már. Ki tudsz még addig tartani?« Ezt válaszolta: »Igen, fogjátok tollatokat, és írjátok gyorsan, siessetek.« Három óraker így szólt hozzám: »Fuss, és hívd ide papjainkat, hogy egy pár apró ajándékot adjak nekik aládamból.« Miután fölindultan megtettem, mindegyikükhöz szólt, magát nekik ajánlotta, és nyomatékosan kérte; hogy imádkozzanak és misézzenek érte. Így töltötte a napját derűsen estig, amikor a fentebb említett ifjú azt mondta neki: »Kedves mester, még egy mondatot« Így válaszolt rá: »Írjátok gyorsan!«. Nemsokára azt mondta az ifjú: »Most már be van fejezve.« Így válaszolt: »Igazat mondtál. Consummatum est (bevégeztetett). Vedd kezedbe a fejemet. Szeretném látni régi gyóntatószékemet, hogy úgy kiáltsak Atyámhoz.« És cellájának padlóján ülve énekelni kezdett: »Dicsőség az Atyának a Fiúnak és a Szentléleknek.« Alighogy kimondta »és a Szentléleknek«, kilehelte lelkét, és bement az örök mennyországba.”

Istenünk, ki Szent Béda áldozópapot arra választottad, hogy tudományával megvilágítsa Egyházadat, kérünk, add meg híveidnek, hogy az ő bölcsessége az igaz útra vezessen, érdemei pedig segítsenek minket!

Május 26.

NÉRI SZENT FÜLÖP

Május 26.

*Firenze, 1515. július 21. +Róma, 1595. május 26.

Fülöp édesapja kis jegyző és alkimista volt Firenzében. Amikor Fülöp öt éves volt, meghalt az édesanyja, de nevelőanyja is nagyon szerette. A kis „Pippo buono” mindenki kedvence volt. Közvetlenség, dús fantázia, nagy lelkesedni tudás jellemezte. Rendkívüli érzéke volt a vidám, népies tréfákhoz. Alakján valami sugárzó tisztaság ömlött el.

Első képzését szülővárosának Szent Márk-konventjében, a dominikánusoktól kapta. Ami jó van benne -- vallotta később --, azt nekik köszönheti. Ők ültették szívébe a mély szeretetet és tiszteletet „vértanújuk”, Savonarola iránt. Az ő írásaiból tanulta meg, hogy a szükséges egyházi reform csak a lelkek -- azaz a papság és a laikusok keresztény életének -- megújulásából születhet meg; hogy a Szentlélek működésében hinni kell, hiszen a Szentlélek az Egyházban él ma is, mint a kezdeti időkben; s végül, hogy semmi sem tesz oly boldoggá és vidámmá, mint a Szentírás fölötti elmélkedés.

Apja 1533-ban a Montecassino közelében lévő San Germanóba küldte. Itt élt nagybátyja, egy gazdag kereskedő. Fülöp állítólag három könyvet vitt magával: az egyik volt a Laude, a „jámbor bolond”, Jacopone da Todi (+ 1306) nyers és faragatlan, de misztikus bensőséggel telített dalai; a másik Boldog Combini (+ 1367) életrajza a humanista Belcaritól; a harmadik a sokat utazó falusi plébános, Arlotto vidám elbeszéléskötete. Ő volt az, aki sírkövére ezt íratta: „Saját magának és mindenkinek, aki ide kívánczik.”

Fülöp legfeljebb három évig maradt San Germanóban. Úgy látszik, többet időzött Szent Benedek iskolájában, mint nagybátyja üzetében. Egy későbbi montecassinói apát tanúsítja, hogy Fülöp „három egymást követő éven át megvetette az alapokat a magas tökéletességhez, különösen az ottani kiváló szerzetes, Evoli Özséb tanítása révén...” Itt kedvelte meg Cassianust és a régi egyiptomi remete-szerzetesek lelki tapasztalatait. Életmódjukat a gaetai kikötő fölött lévő híres hegy Albaneta-kápolnijában próbálgatta. Lehetséges, hogy már akkor megélte első pünkösdi csodáját.

1536-ban Rómában találjuk. Krisztust követve teljes szegénységben élt. A firenzei vámhivatal vezetőjénél talált szállást és igen szegényes étkezést mint fiainak nevelője. Teológiai előadásokat hallgatott az ágostonosoknál és a Sapienza egyetemen, ahol 1537 óta két jezsuita is tanított. Nemsokára megismerkedett magával Ignáccal is, és megtanulta tőle a „belső imádságot”. Vele és rendtársaival együtt segítette 1538/39 ínséges telén a római éhezőket. Látogatta a beteget a Szent Jakab-ispotályban, és megismerkedett alapítójával is, aki a híres laikus testvérülethez, az „Isteni Szeretet Oratóriumához” tartozott. „Sola caritas -- csak a szeretet számít!2, lett később saját oratóriumának a jelgége is.

Tanév közben, egész hirtelen elhatározta, hogy abbahagyja tanulmányait. A Szentírásról és Szent Tamás Summáján kívül eladta könyveit, és árukat a szegényeknek adta. „Sohasem tanultam sokat, mert el voltam foglalva az imádsággal és egyéb lelki gyakorlatokkal” -- szokta később mondogatni. És mégis azt mondja róla másvalaki, hogy fölfedezte: Fülöp tudása éppen olyan nagy, mint a jámborsága. Akkoriban azonban erre a radikális elhatározásra jutott a Megfeszített előtt: „Aki Krisztuson kívül akar valamit, nem tudja, mit akar; aki Krisztuson kívül vágyik valamire, nem tudja, mire vágyik; aki Krisztuson kívül másvalakiért dolgozik, nem tudja, mit csinál.”

Napjai ettől fogva az utcai apostolkodással teltek. Bizalmat keltő modorának senki sem tudott ellenállni. Éjjel azonban Istené volt.

Valami kiűzte Róma kapui elé a Campagna éjszakai magányába, a San Sebastiano-katakomba föld alatti vértanúsírhídjaihoz. Gyakran fölkeresett egy-egy templomot, ott imádkozott, és néhány órát aludt az előcsarnokban. Belső élete Isten és az ő titka maradt. Talán akkor tapasztalta meg azoknak az imádságoknak az erejét, amelyeket később ifjú barátainak ajánlott. Köztük voltak a régi sivatagi atyák röpimái. Más imádságok teljesen őrá vallanak.

Ilyen órákban költeményeket is írt. Sajnos, csak egyetlen szonett maradt ránk, amely így végződik:

„Mily börtön rabja a lélek a földön?
Miért nem tud kitörni idelentről,
hogy lába végre csillagokon járjon,
Istennek éljen, s magának meghaljon?”

Rendkívüli látomásokban és kegyelmekben is részesült. Az a leghíresebb, amelyet 1544-ben a katakombákban kapott. Úgy látta, hogy tüzes golyó hatol be a száján, és leszáll a szívébe. Egy másik látomásban Keresztelő Szent János, Firenze védőszentje kiszóltatta remeteéletéből az apostoli munkába: „Isten akarata szerint a világba kell menned, és Rómában kell élned, de úgy, mint a sivatagban!” -- hallotta egy benső hang szavát.

Végül harminchat éves fejjel 1551 májusában gyóntatóatyja, Persiano Rosa rábeszélésére fölvette a papi rendet. Beköltözött a „San Girolamo della Carità” testvérület házába. Itt bontakozott ki sokféle megpróbáltatás után tulajdonképpen alkotása: az oratórium. Mint egy sztarc vagy a régi sivatagi remete-szerzetesség „lelki atyja” körül, lelki gyermekeinek egyre növekvő tábora alakult ki körülötte. Legtöbbjüket a gyóntatószékben ismerte meg. Délutánonként összejöttek kicsiny cellájában, s kezdődött a lelki beszélgetés. Jánost, Pált, Ágostont, Cassianust, Tamást, Gersont és Colombinit olvasták, vagy kirándultak, és este még sokáig térdeltek a San Girolamo-templomban. Egyénisége mind önállóbban és világosabban átjárta apostoli munkáját. A reneszánsz és a kezdődő újkor emberének kevélysége arra készítette, hogy „Istennek, a Hasonlíthatatlannak szeretetéből bohócruhát öltözzön, és minden emberit a feje tetejére állítsa”. Micsoda titokzatos ember az, aki valódi gyönyörűségét leli abban, hogy bolondnak tartsák! Teszi ezt részben vidám természetéből, részben azért, hogy elrejtse azt az izzást, amellyel ő az Istené. A világot „semmibe venni, önmagamát semmibe vétetni” -- az istenibe menthetetlenül beléveszett embernek ezt a végső bölcsességét senki

úgy meg nem élte, mint ez a „Pippo buono”, aki kacagásával takarta el a Mérhetetlent, amely meg akarta semmisíteni” (H. Rahner).

Cellája hamarosan szűknek bizonyult. A templom szomszédságában volt egy raktárépület, azt építették át oratóriummal. A fiatal közösség ettől kapta a nevét (1554).

Itt ismerkedtek naponta a Szentírással. De nemcsak a szent könyvekben leírt isteni igével ismerkedtek, hanem az Úrnak az Egyház és a szentek életében megtestesült szavával is. Közös az imádsággal válaszoltak Isten szavára, egyénileg pedig ki-ki a szeretet tetteivel a város kórházaiban és utcáin. Az új kör első „hódításai” közé tartozott Tarugi, a későbbi bíboros, valamint Baroniusz, az Egyháztörténeti annales szerzője. Ezek az oratórium látogatóinak 1559- ben tartott konferenciák anyagából álltak össze.

Vállalkozásaik egyre bővültek: „oratóriumokat” tartottak vasárnap reggelenként a mise előtt, délután és esténként népnyelvű énekléssel és imádsággal; körmeneteket rendeztek, héttemplom-búcsújárásokat, amelyeken a római kúria legfelsőbb körei is részt vettek. Ezeknek köszönhetően Fülöp kétszer összeütközésbe került az inkvizícióval: először a félelmetes IV. Pál pápa alatt, majd még egyszer V. Pius idejében. Teljes alázatosságával és kedvességével mindkét alkalommal lefegyverezte bíróját. Nemcsak baj nélkül került ki az ügyből, hanem megnyerte a nevezett pápák különleges jóindulatát is. Egyébként befolyásos szövetségese volt Borromei Károly.

1564-ben művének újabb állomása kezdődött. Mivel a pápa közbelépésére át kellett vennie a firenzeiek római templomának és egyházközségének vezetését, három fiatal barátját és segítőjét: Tarugit, Bordinit és Baroniust pappá szenteltette. Ezzel először kezdett világi papok kis csoportja közös életet. Fülöp érdeklődése továbbra is az „Isten-alapította” nagy, plébániák fölött álló oratórium-körnek szólt, amely még mindig a San Girolamóban gyülekezett. Egy résztvevő szerint ez az oratórium „Róma egész vallási életének a középpontját” jelentette.

A Fülöp és XIII. Gergely (1572--1582) között kialakult baráti kapcsolat újból biztosította neki és művének a Szentszék támogatását. Így hamarosan teljesen függetleníteni tudta magát a firenzei kolóniától, és a pápától kapott Vallicella-templomban újjászervezte oratóriumát. Amikor ez 1578-ban helyet adott a Nouva Chiesának, az Újtemplomnak, a város minden rendjéből és rétegéből ezek találkoztak itt az oratóriumban. Az oratoriánus papok és testvérek itt élő nagy csapatából alakult meg az „Oratórium Kongregációja”, amely 1575. július 15-én pápai jóváhagyást kapott. 1583-ban a pápa parancsára Fülöpnek is oda kellett költöznie. Közben teljesen megvilágosodott előtte hivatása és föladata: a klérus azoknak a világi keresztényeknek a példáján épüljön, akik a világban helyzetüknek megfelelően élik a tökéletesség életét. A népet azután a belsőleg megújult papság fogja elvezetni a keresztény életre. Ebbe a klérusba tartoznak az ő fiai, akik világi papok fogadalom nélküli közösségében együtt élnek.

Így lett Néri Fülöp, a firenzei „Róma második apostolává”. Többszöri betegeskedés után 1593-ban elérte, hogy megválhasson elöljárói hivatalától. 1595. május 12-én Baroniusz, a gyóntatóatyja föladta neki a szent kenetet. Azután Frederigo Borromeo kardinális megáldoztatta. Az „Uram, nem vagyok méltó”-nál könnyek között vádolta még egyszer magát: „Soha semmi jót sem tettem, semmit, egyáltalán semmit; egyáltalán nem vagyok méltó!” Azután: „Ha meggyógyulok, megváltoztatom életemet.” Rövid ideig újra tudott misézni. A szentmise bemutatása közben évek óta órákat elragadtatásban töltött. Hasonlóképpen utolsó napjáig gyóntatott. 1595. május 25-én reggel még bemutatta a szentmisét „örömtől ujjongva és énekelve”. Rajta kívül senki sem gondolt közeli halálára. Este, mint mindig, hozzá jöttek a testvérek mindnyájan, megkapták áldását, s másnap reggel három órakor Fülöp meghalt. Szentté avatási eljárása már halála után két hónappal megkezdődött. 1622-ben Loyolai Ignáccal, Xavéri Ferencsel és Avilai Terézzel együtt avatták szentté.

Ünnepét 1625-ben vették föl a római kalendáriumba, május 26-ra.

Egész sereg jellemző esemény híre maradt ránk Néri Fülöpnek, Róma szeretetreméltó második apostolának életéből. Még Goethe is csodálta őt, és „humoros szentnek” nevezte.

Alighogy Rómában megtelepedett, napjait az utca-apostolkodásnak szentelte. Nem tartott az embereknek dorgáló beszédeket. Jobban szeretett vidám beszélgetést kezdeményezni az utcán csavargó ifjakkal, a firenzei kereskedőkkel, az apró üzletek tulajdonosaival és a szegény művészekkel. Szellemesen és népies szókimondással kezdte, hogy azután -- megnyílt szívük láttán -- hirtelen megkérdezze: „Mikor szedjük össze végre bátorságunkat, hogy elkezdjünk valami jót tenni? Nem késlekedhetünk vele, mert a halál sem késlekedik!”

Egyszer egy fiatal barátja sikeres tanulmányairól beszélt neki. Fülöp akkor így szólt hozzá: „Szerencsés ember, most tanulsz. Pár év múlva doktor leszel, és kezdesz pénzt keresni. Ügyvéd leszel és prelátus, és sok egyéb tisztséged is lesz. Boldog leszel, és már nem is fogsz mást kívánni.” A diák már azt hitte, hogy Fülöp komolyan beszél. De akkor magához vonta, és ezt suttogta fülébe: „És aztán?” Ez a súlyos kérdés új irányt adott az ifjú jóbarát életének.

Fülöp rendkívüli látomásai közül az a legnevezetesebb, amelyben egy pünkösdi napon a katakombákban részesült. Bensőséges imába mélyedve azt látta, hogy valami nagy fényesség, egy tűzgyólyó közeledik feléje, és ajkait perzselve szívéig hatol. A földre zuhant, és föl kellett tépnie a ruhát a mellén a tűz heve miatt. Közben ezt dadogta: „Hagyd abba, Uram, túl sok ez!” Egész teste reszketett, és amikor kezét a szívére tette, ökölnyi dudorodást érzett, amely többé nem múlt el. Ettől kezdve a legkisebb Istenre irányuló gondolat olyan szívdobogást váltott ki Fülöpben, hogy a körülötte lévők is hallották. Halála után a mindenre kiterjedő orvosi vizsgálat jegyzőkönyvben rögzítette, hogy szíve erősen megnagyobbodott, fölötte két bordája eltörött, s kifelé domborodott.

Hogy ez a jó pásztor milyen szeretetreméltóan tudta báránykáját kisebb hibáiktól is megszabadítani, mutassa két jelenet: Egy divatos dáma, aki magas sarkú cipőt viselt, megkérdezte tőle, hogy nem bűn-e ilyen magas sarkon jönni-menni. Csak ennyit szól: „Óvd magad a megbicsaklástól, nehogy eless.”

Egy piperkőc ifjúnak nagy volt a fodros gallérja. Fülöp szelíden megsimogatta a nyakát e szavakkal: „Többször is megsimogatnálak, ha ez a gallér nem bökné az ujjamat.”

Szívesen volt együtt pajkos fiatalokkal az utcán vagy kinn a szabadban. Gyakran egész csapat töltötte meg a szobáját. Mivel játék közben hangoskodtak, ennyit mondott nevetve: „Ha nem követnek el bűnt, tőlem akár fát is hasogathatnak a hátamon!”

Sokan „csodatevőnek” tekintették Fülöpöt, ő maga azonban nem sokat törődött vele. Egyszer fölkiáltott: „Azt akarják, tegyek csodát. Én pedig nem akarok csodát tenni!”

Egy napon Fülöp a pápát megszabadította fájdalmaitól. Egy bíboros akkor azt mondta neki: „A pápa annyira megörült a látásának, hogy elfelejtette fájdalmait.” Ám Fülöp határozottan kiigazította: „Nem. A fájdalmait valóban én vettem el. Olyan embereknél, akiknek fontos ügyeket kell intézniük, a betegség sok kárt okozhat. Ezért meg kell gyógyítani őket.”

Egy leányt különleges viselkedése miatt megszállottnak tartottak. Fülöp egész józanul ezt mondta vele kapcsolatban: „Adjátok férjhez, akkor majd meggyógyul.”

Róma közelében az egyik kolostorban volt egy apáca, aki nagy föltűnést keltett, mert állítólag természetfölötti látomásai és elragadtatásai voltak. A pápai hatóság Fülöpöt bízta meg, hogy járjon utána a dolognak. Fülöp rossz időben gyalog ment ki oda. Hívták az apácát, Fülöp pedig anélkül, hogy köszöntötte volna, odanyújtotta neki sáros csizmáit, hogy húzza le. Az apáca visszahőkölt, és heves szavakkal tiltakozott a számára fölháborító kérés ellen. Akkor Fülöp nyugodtan fölállt: „Már nem is fontos lehúzni! Elvégeztem a feladatomat” -- mondta, s azonnal visszatért megbízóihoz. „Az a nő nem szent -- tájékoztatta őket --, és nem is tesz csodát, mert hiányzik belőle a legfontosabb, az alázatosság.”

Hogy csökkentse azt a nagy tiszteletet, amellyel hozzá közeledtek az emberek, s hogy magát megalázza, Fülöp nem egyszer megjárta a csodabogarat, sőt egyenesen a bolondot. Nem ritkán megtörtént, hogy az emberek letérdeltek előtte, és ruháját akarták megérinteni. Ilyenkor odasózott nekik, és heves szavak kíséretében elkergette őket. Ha asszonyok fogták körül, vette a szemüvegét, és sorban mindnek az orrára rakta. Ismerősöknek és ismeretleneknek állába, hajába vagy fülébe kapaszkodott.

Időnként fordítva vette föl ruháját, máskor azt látták, hogy egy köteg bogáncsot tart a kezében, és meg-megállva bolondos élvezettel szagolgatja. Nyilvános tereken táncolt, s bort ivott egy üvegből a házról házra járva kéregető Félix kapucinus testvérrel. Arcának csak egyik feléről vétette le a szakállat és félig borotváltan ugrándozva, táncolva járt az emberek közt.

1583. november 22-e reggelén érdekes menetet láttak a nevető rómaiak az utcákon vonulni. Elöl zászlóként lobogtatott valaki egy lepedőt. Utána jöttek a többiek házi holmikkal: az egyik egy székkal, a következő egy seprővel, a harmadik a tűzgyújtó szerszámmal és így tovább. Az első oratoriánusok költöztek új házukba. Csak Fülöp öreg macskáját hagyták ott, amely a templom raktárában az egereket fogdosta.

1595 úrnapijának estéjén azt mondta mosolyogva lakótársainak: „Most meg kell hálnom.” Azután lefeküdt. „Nem félsz?” – kérdezte az egyik testvér. Fülöp megrázta fejét, és derűsen azt mondta: „Nem, nem félek. Isten jó. Majd egy kis elnézéssel lesz az ő ostoba és haszontalan Fülöpjével szemben.”

Istenünk, ki hűséges szolgálodat szentjeid közé fölmagasztalod, kérünk, add, hogy a Szentlélek minket is gyűjtsen lángra a szeretetnek azzal a tüzevel, amely Néri Szent Fülöp szívét oly csodálatosan izzóvá tette!

Május 27.

CANTERBURY SZENT ÁGOSTON

Május 27.

+604(?) május 26.

Nagy Szent Gergely pápa 596-ban a római szerzetest, Ágostont küldte el negyven társával, hogy hirdessék az evangéliumot Délkelet-Angliában a kenti népnek. Kent királyságát abban az időben Ethelbert kormányozta, akit Dél-Anglia többi királya elismert fölöttesének. Ethelbert néhány évvel korábban feleségül vette Berta frank hercegnőt, Párizsi Charibert király leányát. Berta magával hozott Kentbe egy Liudhard nevű frank püspököt, aki Canterburyn kívül egy római templomot magánkápolnaként használt. Arról azonban nincs tudomásunk, hogy akár a püspök, akár a királyné megkísérelte volna Ethelbertnek vagy népének megtérítését.

Róma angliai missziójának kezdetei homályba vesznek. Béda Anglia egyháztörténete című műve az egyetlen forrásunk. Ebben elbeszéli, hogy Gergely Rómában angol rabszolgákat látott, és ettől fogva dédelgette azt a vágyat, hogy Angliában is hirdessék az evangéliumot. De semmi sem történt ebben az irányban mindaddig, amíg 590-ben ő maga nem lett a pápa. Világos, hogy a kezdeményezés Gergelytől eredt, és a vezető, akit ehhez a vállalkozáshoz kiválasztott, saját kolostorának a priorja volt.

596 tavaszán Ágoston társaival tengeri úton indult Galliába. Mivel a vállalkozást túl veszélyesnek látták, a partraszállás után társai vissza akartak fordulni, s erről levelet is küldtek a pápának. Gergely azonban nem engedett kérésüknek. Buzdította őket, hogy az egyszer már megkezdett vállalkozást ne adják föl, és megparancsolta nekik, hogy engedelmeskedjenek Ágostonnak, akit apátjukká tett. Ezenkívül levelet írt Gallia püspökeinek, Austrasia és Burgundia uralkodóinak, és kérte őket, hogy legyenek a misszionáriusok segítségére, adjanak melléjük papokat tolmácsul. Ágoston erősen kézben tartotta a vezetést. Még franciaországi útjuk közben püspökké szentelték. 597 kezdetén társaival partra szállt Thanet szigetén, Kent keleti partja előtt.

Ethelbert Thanet szigetén fogadta a misszionáriusokat. Az első találkozás kedvezően sikerült. Ágoston beszéde jó benyomást tett a királyra: engedélyt adott a térítőknak, hogy tanítsanak. Canterburyben maga jelölt ki számukra szállást, és megígérte, hogy gondoskodik ellátásukról. Hamarosan megtörténtek az első megtérések. Még 597 pünkösdje előtt maga a király is megkeresztelkedett, de nem akarta, amint Béda mondja, alattvalóit kényszeríteni, hogy példáját kövessék, mert megtanulta,

hogy a keresztény hitet szabadon kell elfogadni. Megtérése és Ágoston apát meggyőző ereje mégis elérte, hogy karácsonykor tízezer megtérőt keresztelhetek meg.

Ágoston két társát, Lőrincet és Pétert Rómába küldte, hogy tájékoztassák a pápát a misszió sikeréről, egyben tanácsot kért különféle problémákkal kapcsolatban.

A követek csak 601-ben tértek vissza, egy csapat újabb misszionárius kíséretében, s meghozták Ágoston számára az érseki palliumot.

Hoztak ezenkívül istentiszteleti edényeket, eszközöket és ruhákat, templomfelszereléshez szükséges egyéb tárgyakat, apostol- és vértanú- ereklyéket és számos könyvet. És alapos választ hoztak Ágoston kérdéseire, aki azt a megbízatást kapta, hogy papjaival és klerikusaival éljen közös életet, szerzetesei számára azonban alapítson külön kolostort. Továbbá a gall és a római egyház szokásai alapján saját liturgiát kellett összeállítania, úgy, ahogyan a legcélszerűbbnek látja. Azzal is megbízta a pápa, hogy szükség szerint még tizenkét püspököt szenteljen, egy püspököt pedig küldjön Yorkba, a Northumbria-királyságba, aki engedélyt kapott, hogy a maga részéről is további tizenkét püspököt szenteljen.

A pápának ezek az átfogó tervei természetesen teljesen távol jártak a realitástól. Azt mutatják, hogy a pápának nem volt áttekintése az angliai helyzetről. Az első misszionáriusok csak egy generációval Ágoston halála után léphettek Northumbria földjére. A következő évek folyamán Ágoston Rochesterben állított föl püspökséget és Justust tette püspökévé, aztán egy harmadikat Londonban, ennek Mellitus lett a püspöke. Számára Ethelbert király templomot építtetett Szent Pál apostol tiszteletére. Canterbury mellett emeltetett Ágoston egy Szent Péter és Pál tiszteletére szentelt kolostort. A városban saját székesegyháza mellett iskolát alapított jövőbeni papságának kiképzésére.

Ezekben az években szenvedte el egyetlen súlyos kudarcát. A pápa egész Angliára kiterjesztette Ágoston joghatóságát, ugyanakkor megbízta, hogy ennek megfelelően vegye gondjaiba a római időkből maradt brit keresztényeket. Ezek az angolok, szászok és jütök inváziója óta az egyház többi részétől elkülönülve éltek a nyugati országrészekben. Ágoston őket is meg akarta nyerni a missziós munkára. Ethelbert király segítségével konferenciát szervezett a brit püspökök és tanult emberek egy csoportjával, és előadta nekik elgondolásait. Gondolkodási időt kértek. A legközelebbi összejövetel alkalmával azonban nem fogadták el Ágoston indítványát, hogy vegyék át a húsvét idejének római számításmódját és a keresztelésnek az egész egyházban használatos rítusát. Azt is visszautasították, hogy bármi módon részt vegyenek Anglia misszionálásában. Ezzel kitűnő alkalom maradt kihasználatlanul. A brit egyház tovább élt a maga elszigeteltségében. Ennek oka nyilvánvalóan a büszkeségük volt. Emellett a brit keresztények bizalmatlanok is voltak Ágostonnal szemben, hiszen ellenségeik, hódítóik között tevékenykedett.

Ez az eset, amelyet Béda közléséből ismerünk, számos angol történész ítéletalkotását meghatározta. Kevés kivétellel csak jelentéktelen érdemet tulajdonítanak Ágostonnak Anglia megtérítésében. Pedig, ha közelebbről megvizsgáljuk, figyelemre méltó teljesítmény volt, amit végbevitt. Mire meghalt -- valószínűleg 604-ben --, megtérítette Kent királyát és népéből több ezer embert, alapított három püspökséget és legalább egy kolostort. Létesített egy iskolát, amely néhány éven belül bennszülött püspököket és papokat képzett az új egyháznak. Természetesen helyes az az állítás, hogy Ágoston nem térítette meg Angliát. Ahhoz ugyanis legalább egy évszázad munkája kellett. Az ő missziója Kent udvarára és királyságára terjedt ki, ahol tartós sikereket mondhat magáénak. Béda egyháztörténetében van egy jellemző hely, amelyben arról tudósít, hogy milyen volt az egyház helyzete Canterburyben az Ágoston halálát követő években. Béda leírja, hogy Lőrinc, Ágoston utóda, amikor Canterburybe jött, látta, hogy ennek az egyháznak az alapjai a legjobb állapotban vannak". Pál apostolhoz hasonlóan Ágoston ültetett ott, ahol másoknak kellett aratniok. Az ő feladata az volt, hogy lerakja az Egyház alapjait Angliában. Béda szavai tanúsítják: valóban méltó arra, hogy az angol nép apostolának nevezzük.

8. századi kéziratok tanúsága szerint 604. vagy 605. május 26-án temették el. Ünnepe 1882-ben vették föl a római naptárba, május 28- ra, 1969-ben áthelyezték május 27-re.

Béda elmondja, milyen esemény adta az alkalmat a római bencések missziójának elindulásához:

Gergely, még mielőtt pápa lett, a római piacon szőke, kék szemű rabszolgákat látott. Kérdésére megtudta, hogy angolok. Erre, a nevükre célozva, kijelentette: „Igazán? Angyalokká kell lenniük!”

Amikor Ágoston kísérőivel Kent földjére lépett, találkozót kért a királlyal és a törzsfőnökökkel. Attól félve, hogy az idegenek varázslattal elbűvölhetik őket, Ethelbert nyílt erdei tisztást jelölt ki találkozóhelyül. Kísérete tagjai között állva fogadta a szerzeteseket, akik körmenetben, litániát énekelve foglalták el helyüket. Ágoston megtartotta első beszédét, és annak hatása nem maradt el.

Később is, amikor Ágoston már érseke volt az óriási, csak félig- meddig megtért egyházmegyének, egész természetességgel magára vállalta a misszionáriusok fáradozásait. Gyalog vándorolt vidékről vidékre, minden nap más hallgatóságot gyűjtve maga mellé. Éjszakánként gyakran csak az erdők fáin alatt talált menedéket. Beszédével nem mindig volt képes a kardhoz szokott férfiakat Krisztus követésére megnyerni.

Nagy reményekkel várta azt a napot, amikor papok s püspökök jöttek Walesből. A brit törzsektől jöttek, amelyek már évszázadok óta keresztények voltak, a bevándorolt angolszászok azonban legyőzték és visszaszorították őket. Ágoston szerette volna megnyerni őket. Egy hatalmas tölgy alatt gyűltek össze, amelyet még sokkal később is Ágoston tölgyének hívtak. Nyomatékosan kérte hittestvéreit, hagyjanak föl különleges szokásaikkal és lépjenek vele szövetségre az evangélium hirdetésére. De ők bizalmatlanok maradtak, és elutasították az ajánlatot. Még amikor Ágoston csodát tett előttük -- egy vaknak visszaadta látását --, abban sem ismerték föl Isten hívását. Az angolszászok elleni gyűlöletük erősebbnek bizonyult, mint a hitük.

Istenünk, ki Szent Ágoston püspököd igehirdetése révén vezetted Britannia népét az evangélium világosságára, kérünk, add, hogy apostoli munkájának gyümölcsei maradandók legyenek Egyházadban!

Május 30.

SZENT III. FERDINÁND király

Május 30.

*León, 1198. +Sevilla, 1252. május 30.

III. Ferdinánd, León és Kasztília királya az egyetlen a hispániai uralkodók közül, akit a szentek sorában tisztelünk, mint a mélyen vallásos, bölcs és hős lovagkirály eszményképét. Spanyolország és egész Európa történetére hatással volt életműve: a reconquista, az Ibériai- félsziget visszafoglalása az araboktól 500 évi hódoltság után.

711-ben Afrika felől az arabok megtámadták a nyugati gótokat, Xeres de la Fronteránál döntő győzelmet arattak, és néhány év alatt egészen a Pireneusokig nyomultak előre. 755-ben Córdobaiban a nagy arab világbirodalomtól független kalifátus alakult, s az iszlám fennhatósága alatt virágzó gazdasági és kulturális élet bontakozott ki. Igaz, a hódítók már 732-ben Poitiers-nél vereséget szenvedtek Martell Károlytól, de ez csak a további, észak felé történő terjeszkedésüket állította meg.

Az egymás után alakuló keresztény királyságok: Aragónia, Barcelona, Navarra, Kasztília és León lassan visszahódítottak bizonyos területeket, de egymás közti versengésük megakadályozta az átfogó és sikeres fellépést. 1010-ben azonban a kalifátus felbomlott, s Murcia, Badajoz, Granada, Zaragoza, Valencia, Sevilla és Toledo mind önálló arab emírség lett; ezek már nem tudtak együttesen fellépni Ferdinánddal szemben.

Ferdinánd 1198-ban született IX. Alfonz leóni király és kasztíliai Berengária házasságából. Ez a házasság alapozta meg León és Kasztília királyságának egyesülését, ami a reconquista alapja lett. 1217-ben ugyanis váratlanul meghalt Kasztília királya, I. Henrik, s az országot nővérére, Berengáriára hagyta. Ő pedig kiváló diplomáciai érzékkel a valladolidi nemesi gyűléssel elfogadtatta, hogy a trónt átadja a fiának, Ferdinándnak.

Az ifjú király két évvel később feleségül vette Sváb Fülöp leányát, Beatrixet, s ezzel biztosította a Hohenstauf uralkodóház támogatását vállalkozásaihoz. Ugyanebben az évben felvette a keresztet, azaz keresztes lovag lett Burgosban, de nem a Szentföldre indult, hanem megkezdte a félsziget felszabadításának előkészületeit. Miután nyugalmat teremtett Kasztíliában, a püspökök és a pápa, III. Honorius (1216--1227) támogatásával sereget szervezett, és elindította hadjáratait az arabok ellen. Igazi sikerei akkor kezdődtek, amikor némi bonyodalmak után 1230-ban elfoglalhatta León trónját is. A bonyodalmak abból adódtak, hogy atyja a trónt végrendeletileg Ferdinánd két leánytestvérére hagyta. 15 évi házasság után meghalt Beatrix. Egy év múlva, 1235-ben Ferdinánd újra nősült, ezúttal a francia királyi családból, s elvette Ponthieu-i Máriát. A két házasságból 13 gyermek született.

Hadjáratai során elfoglalta Baézát, Jaént, Martost, 1236-ban Córdobát, 1244-ben Murciát, 1248-ban Sevillát. A visszahódított városokban sorra helyreállította a püspökségeket és újjászervezte az egyházmegyéket. A pápák azáltal is támogatták, hogy a templomépítésre szánt jövedelmek egyharmadát, a pápai tizedszedők által gyűjtött összegeket teljes egészében rendelkezésére bocsátották, s katonáiknak ugyanazokat a búcsúkat engedélyezték, mint a Szentföldért küzdő kereszteseknek. Ferdinándnak egyébként az volt a terve, hogy Hispánia felszabadítása után Észak-Afrika felől indul a Szentföldön küzdők segítségére.

Ferdinándot mint hadvezért nagyra becsülték, mint királyt szerették. Az arabokkal és az eretnekekkel szemben kérlelhetetlen, de a zsidókkal szemben emberséges volt. Új törvénykönyvet adott Kasztíliának, s ezzel megalapozta későbbi nagyságát. Felvirágoztatta Valencia, Salamanca és Valladolid egyetemét; Leónban, Burgosban és Toledóban székesegyházat építtetett, visszaszerezte az arabok által elrabolt compostellai harangokat. Minden erejével támogatta a koldulórendek -- a domonkosok, ferencesek és trinitáriusok -- megtelepedését. Ugyanakkor ez a győztes hadvezér és bölcs államférfi megindítóan jámbor és vallásos ember volt: nagyon tisztelte a Szűzanyát, minden győzelmét az Úr Krisztusnak köszönte, és nem riadt vissza a nyilvános vezekléstől sem.

Gibraltár visszavétele után már megkezdte az afrikai átkelés előkészületeit, amikor halálos beteg lett. Sevillába vitték, ahol ezekkel a szavakkal adta vissza lelkét és országát Istennek: „Uram, meztelenül jöttem a világra, és így adom vissza testemet a földnek. Fogadd be lelkemet szolgálid seregébe!”

Sírfeliratát kasztíliai, latin, arab és héber nyelven vésték fel sírjára. Valamennyi kortársa tisztelettel hajolt meg keresztény erényei: feddhetetlensége, tisztasága, hősiessége, nagylelkűsége és szelíd jósága előtt, melyek mind Isten dicsőségét, a kereszténység győzelmét és alattvalói javát szolgálták.

Tisztelete a 17. századig csak Sevillára korlátozódott. A sírjánál történt csodák, épen megtalált teste hatására 1655-ben tiszteletét a Szentszék megerősítette.

SZENT JOHANNA -- JEANNE D'ARC

Május 30.

*Domrčmy, 1413 körül +Rouen, 1431. május 30.

Jeanne d'Arc valószínűleg 1413 vízkeresztjének napján született a Maas folyó menti kis faluban, Domrčmyben. Szülei Champagne-ból bevándorolt, nem éppen szegény parasztok voltak. Apja, Jacques d'Arc községi elöljáró volt. Édesanyját Isabelle-nek vagy Zabillet-nek hívták, de volt egy mellékneve is: Romée. Így nevezték azokat, akik megjárták Rómát, vagy más távoli kegyhelyre zarándokoltak. A jámbor szülők házasságából öt gyermek született, két lány és három fiú. Jeanne a negyedik volt a sorban. Keresztelésekor az Úr legkedvesebb, szűz apostolának (Szent Jánosnak) mennyei pártfogására bízták, kit a korabeli hívek különösképpen tiszteltek. És Jeanne életével bizonyosságot tett arról, hogy méltóvá vált égi pártfogójához, amikor erkölcsi-politikai tisztátalanságba süllyedt korában a testi-lelki tisztaság tanúja lett.

A francia történelem egyik legsötétebb korszakában, a százéves háború idején élt. Az angol királyok a francia trón örökösödési jogát akarták megszerezni. 1420. május 20-án Troyes-ban az elborult elméjű VI. (Őrült) Károly (+ 1420) francia király nevében Izabella királynő és Jó Fülöp burgundiai herceg egyezményt kötött V. Henrik angol királlyal, mely szerint Henrik feleségül veszi VI. Károly leányát, Katalint, és a király halála után öröklí a francia koronát. Ez az egyezmény -- állítólagos törvénytelen származása miatt -- kizárta a trónöröklésből VI. Károly fiát, Károly trónörökösét, a dauphint. Jó Fülöp,

Burgundia és Flandria hercege, a francia birodalom hatalmas hűbéres fejedelme bosszúból csatlakozott a szerződéshez, mivel a trónörökös hívei meggyilkolták apját. A háború így a Loire-ig terjedt, s hullámai Jeanne hazáját is érintették. A kislány gyermekkorra folytonos rablások, vérengzések és rettegések közepette telt. A trónviszályokat kihasználó kisebb-nagyobb hűbérurak szabadon hódolhattak harácsolási szenvedélyüknek. A nagyobb haszon kedvéért hol az egyik, hol a másik fél oldalára álltak. Sokszor véres intrikákkal, politikai gyilkosságokkal tetézett köpönyegforgatásaikat leginkább a falvak népe és a városi polgárság szenvedte meg. A parasztok földjeit tönkretették, állataikat elhajtották. Nem egyszer túszokat szedtek, s kegyetlenül legyilkolták őket, ha a nincstelen hozzátartozók képtelenek voltak kifizetni a váltságdíjat. A városok legnagyobb veszedelme a katonák beszállásolása volt, s a polgárok hamar megtanulták, hogy mindkét párt fegyvereseitől ugyanazt várhatják.

A városok tanácsainak egyetlen célja csak az lehetett, hogy ügyes diplomáciával, homályos szerződésekkel -- hol az egyik, hol a másik félnek tett engedményekkel -- mentsék a lakosság életét és vagyonát. Ilyen légkörben élte át Jeanne a látomásait, amelyekben az egyszerű pásztorlány küldetésül kapta, hogy a trónörököst tegye fölszentelt királlyá és tisztítsa meg az országot az angoloktól.

Tizenkét éves volt, amikor először részesült azokban a rendkívüli ajándékokban, melyek egész életét meghatározták, ellátták természetfölötti tanácsokkal és bátorították külső és belső harcaiban. Az Úr különleges figyelmességgel a korabeli Franciaország három legkedveltebb szentjét adta Jeanne mellé vezetőnek: Szent Mihály arkangyalt, Alexandriai Szent Katalin és Antiochiai Szent Margit vértanút, valamint élete néhány válságos pillanatában Gábriel arkangyalt. De többször nyújtotta ki feléje karját a mennyből és fogadta lányává a Szűzanya is.

A látomások előtt Jeanne teljesen egyszerű falusi lány volt, egy a falu jámbor leányai közül, élénk természetű, szeretett táncolni. Az első jelenés után megváltozott: nem játszott, nem sétált többé, s nem táncolt, legfeljebb a kicsinyekkel, hogy megugráltassa őket. Visszahúzódott a mezei munkától és a pásztorokodástól, s kivételes buzgósággal kezdte gyakorolni hitét: gyakran gyónt, naponta hallgatott szentmisét, rendkívüli áhitattal járult a szentáldozáshoz. A nap bármely percében megtalálhatták a templomban, amint arccal a padlóra borulva vagy térdelve imádkozott, máskor szemét Krisztus Urunk vagy a Szűzanya képmására szegezte.

Látomásaiban a szentek Isten leányának szólították, s buzdították, hogy legyen jó. Majd miután lelki élete kellőképp elmélyült, tudatták vele konkrét feladatát, mely minden látszat ellenére korántsem politikai jellegű volt. Amint maga Jeanne hangoztatta, ő Franciaország igazi királyáért, Jézus Krisztusért indult harcba: VII. Károly, akit meg kellett koronázni, az országot csak kommandába (letétbe) kapja, s csupán képviselője az ország igazi Urának, Krisztusnak.

Hogy Jeanne az isteni hívásnak engedelmességhessen, kérlelhetetlenül szembe kellett szegülnie környezetével. Apja megfenyegette, hogy saját kezével fojtja vízbe, a faluban gúnyolták, zavarodottnak, ördögösnek tartották. Isten leánya egykedvűen fogadta mindezt, s állhatatosan követte a „hangok” legkisebb utasítását is.

Fölkereste Baudricourt lovagot, a közeli Vaucouleurs várának parancsnokát, aki eleinte természetesen szóba sem állt vele. Végül azonban sikerült rábírnia, hogy adjon mellé egy kis csapatot, melynek kíséretében a trónörököshöz mehet. Férfiruhát öltött -- hogyan is forgolódhatott volna másképp tartósan a férfinep között? --, s így lovagolt az ellenség megszállta területen keresztül minden baj nélkül Chinonba a dauphinhez.

Károly, aki könnyen befolyásolható, ingatag ember volt, környezete sugallatára bizalmatlanul fogadta őt. Letette királyi ruháját, s nemesi öltözetben elvegyült a főurak közt, hogy a „boszorkány” ne ismerje föl.

Boszorkány helyett azonban szerény, egyszerű külsejű pásztorlány lépett a terembe. Egyenesen az áruhás királyhoz lépett, akit még sohasem látott, de azonnal fölismert. Térdre borult előtte és átkarolta lábait. A király fölkiáltott: „Nem én vagyok a király, hanem ez itt!” -- és rámutatott egy úrra, akit a királyi színekbe öltöztettek. A lány azonban nem tárgított, hanem ünnepélyesen mondta: „Nemes trónörökös uram, az egek Királya általam üzeni, hogy Reimsben királlyá kenik és

megkoronázzák Önt.” Amikor a király ezt követően magánkihallgatáson fogadta, megnyugtatta őt törvényes születését illetően, s föltárta előtte a maga küldetését is.

Károly mélyen vallásos volt, naponta gyónt és háromszor hallgatott szentmisét mindvégig térden állva, s minden ünnepen szentáldozáshoz járult. Jeanne hivatásának elbírálását az egyház tekintélyére és tapasztalatára bízta, s fölkérésére Poitiers-ben hat hétig vizsgálták Jeanne szavahihetőségét. A próbák között szerepelt többek között ez is: egy áldozás alkalmával a papnál két ostya volt, egyik konsekrált, a másik nem. A pap az utóbbit nyújtotta a szűznek, aki ezt mondta: „Ez nem ami Urunk Megváltónk Teste. Ő a másik ostyában van.” -- Abban ugyanis, amelyet a pap elrejtett.

A doktorok arra a véleményre jutottak, hogy Jeanne alázatos, istenfélő, becsületes, egyszerű és mindenestől jó, s mivel azt állítja, hogy Isten Orléans alatt fogja őt jellel igazolni, igenis oda kell küldeni, nehogy az elutasítás a Szentlélek kegyelmének elutasítása legyen. Így aztán Károly egy kis csapat élére rendelte őt, melynek feladata az volt, hogy fedezze az élelmiszer eljuttatását az ostromlott Orléans-ba. És a szállítmány eljutott a városba. Jeanne megjelenése -- akit most már mindenki csak „a szűz”-nek (la Pucelle) hívtak -- lángra lobbantotta a hitet a város csüggedt lakóiban, fölrázta a fáradt és félénkké vált katonákat. És háromnapos harc után, 1429. május 8-án Orléans megszabadult az angoloktól.

Ez az első eredmény megszerezte az ismert pénzember, Coeur anyagi támogatását a rendkívül nehéz loire-i hadjáratához. 1429. június 18-án a patay-i csatában az angolokat Loire menti állásaik föladására és elhagyására kényszerítették, parancsnokuk, Talbot elesett. A francia sereg ekkor az angolok háta mögött Reimsbe indult, ahol 1429. július 27-én a trónörökös királlyá kenték. A szertartáson jelen volt Jeanne, kezében tartva mindvégig -- mint ő maga mondta -- a szeretet zászlaját, s Károlyt azzal a szent olajjal kenték királlyá, amelyet egykor a Szentlélek hozott galamb képében Szent Remigius (+ 533) reimsi püspöknek a frank Klodvig keresztelésére és koronázására. Ezzel VII. Károly visszanyerte az angol királytól, VI. Henriktől a törvényes uralkodói jogot. Jeanne-t azzal jutalmazta meg, hogy egész családját örökös nemesi rangra emelte (a címet maga Jeanne sohasem viselte), és szülőhelyének adómentességet biztosított.

Jeanne -- jóllehet kortársai egybehangzó véleménye szerint kitűnően ülte meg a lovat és forgatta a fegyvert -- győzelmeit egyedül Isten kegyelmére hagyatkozva vívta ki. A hadi siker titkát a katonák lelkének kegyelmi állapotában találta meg. Szigorúan megtiltott közöttük mindenféle káromkodást, paráznaságot, elűzte a táborból a bűnös nőket, kiket lélekelbélítő képességével azonnal fölismert. És a katonaelet durvaságaihoz szokott sereg elfogadta parancsait és meghajolt Isten leánya előtt, aki egyik győzelemről a másikra vezette őket. Jeanne a polgárháború következtében hajléktalanná vált szerzeteseket és apácákat összegyűjtötte külön zászló alatt, hogy ezzel biztosítsa számukra a közös imádság lehetőségét, a katonáinak pedig a szentmishallgatást.

Csata közben mindig a legveszélyesebb helyzetekben lehetett látni. Gyakran mondogatta, hogy mivel valamennyien gyóntak a csata előtt, semmiféle veszedelem nem fenyegeti őket. Ugyanakkor minden bátorsága ellenére is állandóan vallotta, hogy igazi küldetése nem a harc, hanem a béke és a segítség kieszközlése a szenvedőknek.

Minden fontos csata előtt több ízben is -- személyesen -- följánlotta az ellenfélnek a békekötést, kitéve magát ezzel azok ocsmány szidalmainak és káromlásainak. Súlyos vállsebesülése után (amit előre megjövendölt) csak annyit kért, hogy ott helyben gyónhasson és társai kötözzék be, azután azonnal visszatért a csataterre. Legádázabb ellenségeinek elestét megsiratta és hosszasan imádkozott, vezekelt értük. A patay-i csatában egy haldokló angol katonát halála pillanatáig bűnbánatra biztatott és vigasztalt. Csekély pihenő idejében, ha csak tehetette, imádságba vonult. Úgy tűnt, észre sem veszi a rajongást, mely körülvette, s természetes egyszerűséggel utasított vissza minden -- csak az ő lényének szóló -- csodálatot.

A koronázás után addig akarta folytatni a harcot, amíg -- küldetésének megfelelően -- az angolokat teljesen ki nem űzik az országból. Az ingatag jellemű VII. Károly azonban tanácsadói hatására -- akik féltékenyek voltak Jeanne-ra a királyra gyakorolt befolyása miatt -- lassanként elfordult egyetlen igaz támaszától. Kezdte hátráltatni Jeanne terveit, lassította csapatai előrevonulását. Elbocsátotta a

költséges koronázási sereget, és titkos tárgyalásba kezdett leghatalmasabb hűbéresével, az angolok oldalán harcoló burgundi herceggel. Így aztán Jeanne Párizs felszabadítására irányuló támadása szeptember nyolcadikán támogatás híján sikertelen maradt. A hadsereg a király parancsa szerint visszatért a Loire-hoz. Tél végén Jeanne a hosszú tétlenséget megunva, saját felelősségére megindult a burgundoktól ostromlott Champigne védelmére.

1430. május 23-án délután a várból kirohanást intéztek az ostromlók ellen. A visszatérést Jeanne néhány emberével hátrvédésként fedezte. Mire azonban a várhídhöz ért, a várbeliek azt már fölvtették, és ő néhányadmagával az ellenség kezébe került. Véletlen volt? Vagy árulás? Nem tudni. Jeanne-nak már jó ideje megmondták a szentjei, hogy fogságba fog esni. A luxemburgi herceg foglya lett, s hiába követelte kiadatását a párizsi egyetem, hiába könyörgött érte a herceg felesége ura előtt térden állva, a herceg 10.000 frankért -- akkor óriási összeg! -- átadta az angoloknak.

A hírre, hogy angol fogságba kerül, a szűz hirtelen megingásában és halálfélelmében kivetette magát a vártoronyból, ahol fogva tartották. E tettét később egész hátralévő -- rövid -- életében siratta, de tudta, hogy Isten megbocsátott neki, hiszen őszinte bűnbánattal gyónta meg. A szentség erejébe és az Úr irgalmába vetett rendíthetetlen hitét és bizalmát későbbi bírái arcátlan kevélységnek kiáltották ki.

Az angolok diadalmenetben vitték Rouen városába, ahol mint boszorkányt vádolták be az egyházi hatóságnál. Céljuk az volt, hogy aláássák ezzel a reimsi koronázás érvényességét. A perben mozgósították a domonkos inkvizíciót és a párizsi teológiai fakultást, mely akkor, a bázeli zsinat előestéjén szinte második egyházkormányzat szerepét töltötte be (a zsinat célja az volt, hogy a pápa tekintélyét a zsinaténak vesse alá). A dolgok ilyen állása mellett szinte magától értetődik, hogy Jeanne hiába fellebbezett az ítélet kihirdetése előtt a pápához, hiszen a bírák jórészt azonosak voltak a zsinat vezetőivel, önmagukat az egyház kormányzójának tekintették, s úgy vélték, hogy a pápát kellően képviseli a domonkos inkvizítor.

A per Rouenban folyt le a párizsi egyetem 53 doktora, valamint a domonkos inkvizítor előtt. 1431 márciusától májusig tartott. Az elnök Couchon, a beauvais-i püspök volt, egyben az üresedésben lévő érsekség helynöke. Kétségtelenül az angolok nyomása alatt állt, s a per lefolytatásában több szabálytalanságot is elkövetett, ami 25 évvel később alkalmat adott a rehabilitálásra.

Hozzá tartozik az igazsághoz, hogy az egyházi bírák mindent megtettek annak érdekében, hogy Jeanne-t beismerő vallomásra bírják, s ezzel az angolok várakozásának (a koronázás érvénytelenítése) halálbüntetés nélkül is eleget tegyenek. Fáradoztak azon is, hogy a jogi kifogások élet legalább jegyzőkönyvileg elvegyék.

Amint a per megmaradt okmányai mutatják, a kilenc hónapi nehéz fogságban kimerült Jeanne az egész eljárás alatt csodálatos válaszokat adott a teológiai szempontból magasan fölötte álló bírának. Csak kettőt idézünk a fennmaradt iratokból:

-- Ha egyszer a hangjaid azt mondták, hogy Isten megszabadítja Franciaországot, minek kellene még katonák?

-- A katonák harcolnak, de Isten adja a győzelmet.

-- Azt tartod-e, hogy a kegyelem állapotában vagy?

-- Ha abban vagyok, bárcsak megmaradnék benne! Ha nem, bárcsak Isten visszavezérelne kegyelmébe!

Röviddel az ítélet meghozatala előtt azonban halálfélelemtől meggyötörve, megadta a kívánt visszavonást, azaz „beismerte”, hogy képzelgések áldozata lett, „hangjai” a sátán praktikai voltak. Az egyházi hatóság erre -- máglya helyett -- kenyéren és vízen töltendő, életfogytiglani börtönre ítélte, s kötelezte, hogy vesse le férfiruháit.

Kifejezetten megígérték neki, hogy „vallomása” fejében az angolok börtönéből átviszik az egyházi börtönbe, de ezt nem tették meg. Megtagadták tőle a szentségeket is. Látomásaiban árulással vádolták a szentjei, az angol őrség egy katonája pedig molesztálni kezdte, mire Jeanne újra felöltötte férfiruháit. Meg kell jegyezni, hogy férfiruháit -- nyilvánvalóan provokatív szándékkal -- nem távolították el, hanem ott tartották a cella egyik sarkába félredobva. Minden bizonnyal számítottak

arra, hogy a katonák zaklatása ellen védekezve a szűz előbb-utóbb újra felölti azokat. Tettét notórius visszaesésnek minősítették.

Miután egy utolsó szentáldozást -- minden kísérő szertartás nélkül -- még engedélyeztek neki, 1431. május 30-án reggel az egyházi bíróság mint visszaeső eretneket kizárta az egyházból. Az angolok, akiket csöppet sem elégített ki az életfogytiglani ítélet, s mindenképp a „boszorkány” halálát akarták, már nem is pazarolták az időt a világi bíróság ítélethozatalára (amely persze ugyanúgy határozott volna). Azonnal átadták Jeanne-t a hóhérnak.

Kopaszra nyírt fejére papírsüveget húztak e felirattal: „Eretnek, szakadár, visszaeső bűnös, hitehagyó, bálványimádó.” Kordéját nyolcszáz (!) angol katona kísérte. Jeanne az egész úton áhítattal imádkozott. A korabeli följegyzések leírják, hogy mindenki sírt körülötte. Mielőtt a kordé a vesztőhelyre ért volna, odarohant egy pap, és rimánkodva könyörgött a szűz bocsánatáért: ő volt a per egyik hamis tanúja, Jeanne sorsának megpecsételője.

Amikor Rouen régi piacterére értek, az elítélt letérdelt, mindenkitől bocsánatot kért, bírától és elítélőtől is, és hangosan ajánlotta lelkét Istennek, a Szent Szűznek, Szent Mihálynak, Szent Katalinnak és Margitnak. Feszületet kért. Egy angol katona két gallyat kötött össze feszület gyanánt, amit Jeanne a keblébe rejtett, s az végig vele volt.

Amikor a máglyát meggyújtották, nagy szóval fölkiáltott: „Jézus! Jézus!” -- Ez volt az utolsó szó is, amit hallani lehetett ajkairól: „Jézus!”

A hóhér rendszeren sűrű, fojtó füstöt szokott támasztani, mielőtt a láng elérte a máglya tetejét, hogy ezzel megrövidítse az elítélt szenvedését. Ez Jeanne esetében nem történt meg. A roueni hóhért ugyanis megzavarta a sok csoda, amit Jeanne-ról, a boszorkányról és a szentről beszéltek, és nem is férhetett eléggé a máglyához, mert túl magasra építették. S bár a hóhér igazán nem könnyen indulhatott részvétre, azt vallotta, hogy a szűznek túlságosan keserves halállal kellett meghalnia. A tömeg fölöslásakor az angol katonák között is elhangzottak ilyen megjegyzések: „Az Úr vértanúja volt, szentet égettek el!”

Hamvait a Szajnába szórták, nehogy valaki boszorkányságra vagy más gonosz célra használja. Huszonöt évnek kellett eltelnie, míg az angolok végleges kiűzése után VII. Károly francia király Jeanne családjának kérésére jóvátételi eljárást indított meg. Sokan életben voltak az egykori tanúk közül, és nem egy elítélője ismerte el, hogy Jeanne cselekedeteit Isten Lelkének sugallatai vezették.

1909. április 11-én boldoggá, 1920. május 16-án szentté avatták. 1944. május 13-án XII. Pius Franciaország második patrónájának nyilvánította.

Élete a 20. század dráma-, zene- és filmművészetének érzékeny témája lett. Megpróbálták politikai céllal földolgozni, máskor történelmi jelentőségét csökkenteni. Pedig Jeanne nem akart sem politikát csinálni, sem jelentős történelmi tettet végbevinni. Egyszerűen csak szent volt, Isten igaz leánya, és ezt századunk, úgy tűnik, alig képes fölfogni.

Alakját a mélyen katolikus Paul Claudel formálta meg a leghűségesebben, s műve Honegger oratóriumának szövegkönyve lett. Benne ezek Jeanne utolsó szavai:

Nincs más, csak az ének, és nincs nála erősebb,
Nincs más, csak az öröm, és nincs nála erősebb,
Nincs más, csak az Isten, és nincs nála erősebb!

És a nép (kórus) válasza: Senkinek sincs nagyobb szeretete annál, aki életét adta a felebarátaiért.